WEERTENAREN IN UTRECHT

1500 – 1650

AR STRAMROOD
Bilthoven 2022

Voorwoord

Al in mijn jeugd was ik geinteresseerd in de herkomst en betekenis van mijn familienaam Stramrood. Een naam die weinig voorkwam en voorkomt en voor mij nogal raadselachtig was. Waar kwam die naam vandaan en wat zou die kunnen betekenen? Was ik wellicht een afstammeling van een man met rood haar en stijve, stramme ledematen?
Mijn grootvader wist te vertellen, dat wij waarschijnlijk afstamden van een soldaat, die met het leger van Napoleon was meegetrokken en zo in Utrecht terecht was gekomen. Deze voorvader zou afkomstig geweest zijn uit Duitsland. Onze oorspronkelijke naam was zoiets als “Stramroth”, wat later veranderde in Stramrood.
Dat leek mij toen allemaal heel aannemelijk, maar het bleek echter heel anders in elkaar te zitten. Zo'n 25 jaar geleden kreeg ik van een aangetrouwd familielid wat gegevens over “Stramroden”, die hij bij het onderzoek naar zijn familie had gevonden in het rijksarchief in Utrecht. Dit was voor mij een mooie gelegenheid om mij wat meer te verdiepen in de geschiedenis van mijn familie en de herkomst van mijn naam. Een eerste bezoek aan het archief in Utrecht leverde al direkt een stamboom op die terugging naar het midden van de 17e eeuw. Ik ontdekte dat mijn voorouders al eeuwenlang in Utrecht woonden en dat de oudst gevonden voorvader zich “van Stramproij” noemde. Ongetwijfeld een verwijzing naar de plaats waar hij of zijn (voor)ouders vandaan kwamen. Er was dus geen sprake van een afstamming van een Duitse soldaat, maar mijn verre voorouders kwamen uit het op de grens met België gelegen plaatsje Stramproij. De herkomst en betekenis van de naam was nu dus duidelijk.
Bij verder onderzoek naar het leven van deze oudst gevonden voorvader viel het mij op dat er in Utrecht nog veel meer personen voorkwamen, die zich “van Stramproij “ noemden of aangaven dat zij uit deze plaats afkomstig waren. Vrijwel allemaal waren het linnenwevers met daartussen soms een enkele (huur)soldaat.
Mijn nieuwsgierigheid was gewekt en ik wilde toch meer te weten komen over de reden(en), waarom deze migranten van zover naar Utrecht waren gekomen en of er in Utrecht ook migranten te vinden waren uit andere plaatsen in de omgeving van Stramproij. En dit bleken er velen te zijn. Talloze nieuwkomers in Utrecht in de periode 1500-1650 kwamen uit Midden-Limburg, uit met name Weert en Stramproij en uit de Kempen.
In 2021 heb ik een boek uitgegeven met de titel “Ik ben van Stramproij, migratie tussen 1300 en 1800”. In dit boek schrijf ik over al die honderden migranten die in de loop der eeuwen het kleine plaatsje Stramproij verlieten om elders, in heel Nederland, maar ook daarbuiten, een nieuw leven te beginnen.
Het boek werd met veel enthousiasme in Stramproij, maar ook in omliggende plaatsen zoals Weert, ontvangen. Dit bracht mij op het idee om ook iets te doen met alle door mij in de loop der jaren verzamelde informatie over Weertenaren in Utrecht.
Dit idee heb ik verder uitgewerkt met als resultaat dit boek.

In het eerste hoofdstuk beschrijf ik in het kort de ontwikkeling van de stad Utrecht van ongeveer 1500 tot 1650, waarbij het accent ligt op de groei van de bevolking, mede door de immigratie van nieuwkomers. Ook komt in dit hoofdstuk de linnen- en lakennijverheid in Utrecht ter sprake.
Deze nieuwkomers in de Utrechtse textielnijverheid waren voor een groot deel afkomstig uit Zuid-Nederland en met name uit Noord- en Midden-Limburg en uit de Kempen. De plaats Weert was een “groot-leverancier” van voornamelijk linnenwevers, wolwevers en andere textielarbeiders. In het tweede hoofdstuk schrijf ik over Weert in de periode van 1500 tot 1650 waarbij de nadruk ligt op de textielnijverheid aldaar. Ook probeer ik te achterhalen wat de oorzaken van het vertrek van al die Weertenaren geweest kunnen zijn.
In Utrecht heb ik onderzoek gedaan in een groot aantal bronnen, zoals het Burgerboek, de huwelijksregisters, de lidmatenregisters van de kerken, het vreemdelingenregister uit de periode 1536-1554, het gildeboek van het linnenweversgilde, het notarieel archief, de transporten en

plechten etc. Het bleek dat Weert in deze archiefbronnen vaak geschreven werd als Wier(d)t en ook als Wijert (voornamelijk in de 16e eeuw). Waarschijnlijk gebeurde dit om fonetische redenen; men sprak Weert uit als Wiert. Maar wellicht werd ook Wiert geschreven om verwarring te voorkomen met de Weerd, een Utrechtse wijk, gelegen buiten de Weerdpoort.
De resultaten van mijn onderzoek in het Burgerboek en de huwelijksregisters vindt u in hoofdstuk drie.
De meerderheid van de migranten uit Weert was werkzaam als wolwever , linnenwever, drapenier, linnenverver etc. De linnenwevers waren aangesloten bij het linnenweversgilde. In het vierde hoofdstuk schrijf ik over dit gilde en de Weertenaren die bij dit gilde waren aangesloten. Ook kunt u in dit hoofdstuk lezen over het zogenaamde Vreemdelingenregister uit de periode 1536-1554 en de Weertenaren, die daarin vermeld staan.
Andere bronnen die ik heb gebruikt voor mijn onderzoek naar de Weertenaren in Utrecht waren o.a. de lidmatenregisters van de Nederduits Gereformeerde Kerk, het notarieel archief, de Transporten en Plechten van de stad Utrecht en het archief van de Momboirkamer. Mijn vondsten in deze bronnen vindt u in hoofdstuk vijf.
In hoofdstuk zes vat ik alle gevonden informatie uit de voorgaande hoofdstukken samen en vindt u een kwantitatief overzicht van de migratie, waarna in hoofdstuk zeven aandacht wordt geschonken aan het leven van deze Weertenaren in de stad Utrecht. Hoe leefden ze, waar woonden ze, hoe voorzagen ze in hun levensonderhoud, met wie hadden ze kontakten?, etc.
De Limburgse migranten kwamen niet alleen uit Weert, maar ook uit plaatsjes rondom Weert, zoals Stramproij, Boshoven, Nederweert en Thorn. Ook noemden veel nieuwkomers in Utrecht zich “van Kempen”. Het is niet uitgesloten dat zich onder deze nieuwkomers uit de Kempen ook migranten uit Weert en omstreken voorkwamen, immers Weert maakt onderdeel uit van de Kempen. Zo was er bijvoorbeeld Antonis Meeus die op 20 juli 1585 wordt ingeschreven als burger van Utrecht. Hij noemt zich in Utrecht “van Kempen”, maar bleek bij nader onderzoek geboren te zijn in Stramproij. In hoofdstuk acht schrijf ik over deze migranten uit de omgeving van Weert.
Vrijwel alle Weertenaren, die in Utrecht neerstreken waren werkzaam in de textielnijverheid en dan vooral als linnenwever of wol(le)wever. Onder de migranten bevonden zich echter ook enkele hoedenmakers en ververs.
In 1583 verkrijgt een Thijs Jansz van Weert het burgerrecht van Utrecht. Hij is de voorvader van een familie van hoedenmakers, waarover in hoofdstuk negen meer te lezen is.
Ook vond ik een familie van (linnen)ververs, die uit Weert stamde. Jan Hendricksz uit Weert wordt in 1605 ingeschreven als burger van Utrecht. Hij, maar ook zijn kinderen, “tooien” zich in Utrecht met de familienaam van Weert. Over deze verversfamilie leest u meer in hoofdstuk tien .
Veel Weertenaren gebruikten bij aankomst in Utrecht het patroniem, waarmee zij in Weert bekend waren. Later noemden enkelen van hen zich “van Weert” of “van Wiert”, een verwijzing naar de plaats van herkomst (toponiem). Een aantal van deze Weertenaren komt ter sprake in hoofdstuk elf.
Ook het niet ver van Utrecht gelegen Amersfoort kende met name in de 16e eeuw een bescheiden textielnijverheid. En ook in deze stad vestigden zich migranten vanuit Weert en vonden daar werk als linnenwever. Mijn vondsten kunt u lezen in hoofdstuk twaalf.
Aan het eind van het boek volgt nog een dertiende hoofdstuk met een overzicht van alle tussen 1525 en 1650 in Utrecht gevonden personen, die afkomstig waren uit Weert of zich zo noemden.

Het boek wordt afgesloten met enkele bijlagen.

Ik wens u veel plezier met dit boek.

Ar Stramrood
Bilthoven.

Inhoudsopgave

1. De stad Utrecht en de textielnijverheid in de periode 1500-1650.
2. Weert tussen 1500 en 1650.
3. Migratie van Weert naar Utrecht, nieuwe burgers en huwelijksinschrijvingen.
4. Weertenaren in andere bronnen.
5. Het linnenweversgilde in Utrecht.
6. De omvang van de migratie van Weert naar Utrecht.
7. Het leven van de Weertenaren in Utrecht.
8. Migranten uit de omgeving van Weert.
9. Een hoedenmakersfamilie uit Weert.
10. Mom, een verversfamilie uit Weert.
11. De familienaam van Wiert/van Weert in Utrecht.
12. Weertenaren in Amersfoort.
13. Overzicht Weertenaren in Utrecht, 1525- 1650.
14. Bijlagen.

Hoofdstuk 1
Utrecht en de textielnijverheid in de periode 1500-1650

Inleiding

In dit eerste hoofdstuk beschrijf ik in het kort de ontwikkeling van de stad Utrecht tussen ongeveer 1500 en 1650. In deze periode (de Gouden Eeuw van de Noordelijke Nederlanden) was sprake van een sterke economische groei, die ook een aanzienlijke bevolkingstoename met zich mee bracht; niet alleen in plaatsen als Rotterdam, Leiden en met name Amsterdam, maar ook in Utrecht.
In die jaren groeit de bevolking van Utrecht van ongeveer 22.000 inwoners naar ongeveer 30.000 inwoners. De groei van de Utrechtse bevolking was mede te danken aan de aantrekkingskracht van de stad voor textielarbeiders, die volop werk konden vinden als linnenwever, wolwever, drapenier etc. In dit hoofdstuk schenk ik ook aandacht aan deze linnen- en lakennijverheid.

Utrecht tussen 1500 en 1650

Al vanaf de vroege Middeleeuwen was Utrecht een “kerkenstad” en de plaats waar de bisschopszetel zich bevond.
Sinds het jaar 1122 misten de Utrechtse bisschoppen de direkte steun van de Duitse keizers, waardoor hun wereldlijke macht gestadig achteruit ging. De bisschoppen hadden regelmatig conflicten met de burgers van de stad. Om die in bedwang te houden vatte bisschop Hendrik van Beieren in 1527 het plan op om in de stad een kasteel te bouwen. Daartegen kwamen de burgers in opstand, waardoor Hendrik van Beieren zijn wereldlijke macht afstond aan Karel V, die in 1515 heer der Nederlanden was geworden, in 1516 koning van Spanje en in 1519 was gekozen tot keizer van het Duitse rijk. De burgers van de stad moesten de eed van trouw aan Karel V afleggen. Voor alle zekerheid werd alsnog in 1529 een kasteel gebouwd, het kasteel Vredenburg, om de Utrechtse burgerij in toom te houden.
Om de stad beter te beschermen werden in het tijdvak 1544-1558 vier stenen bastions aangelegd. Dit waren vijfhoekige ommuurde torens, die ver buiten de stadsmuur uitstaken.
Karel V bepaalde dat de raad en de schepenen van Utrecht bij elkaar zouden vergaderen. Daarom kocht de stad in 1537 de huizen Groot en Klein Lichtenberg, die naast het huis Hasenberg stonden. Tezamen vormden zij de behuizing van het stadsbestuur.
In 1566 is het weer onrustig in de stad. Utrechtse calvinisten beginnen met het houden van hagepreken (kerkelijke bijeenkomsten in de open lucht) en in de nazomer van dat jaar volgt een beeldenstorm. Op 18 juni 1580 verbiedt het stadsbestuur de openbare uitoefening van de Roomsche religie. De katholieken moeten hun kerken afstaan aan de protestanten en veel kloosters worden gesloopt.
Na de Pacificatie van Gent in 1576 hoopten de Utrechtse burgers verlost te worden van de aanwezigheid van een Spaans garnizoen in het kasteel Vredenburg. Na een belegering van het kasteel geeft het Spaanse garnizoen de strijd op en in februari 1577 verlaten de Spanjaarden het kasteel en de stad. Niet lang daarna, in mei 1577, wordt het kasteel gesloopt.
Utrecht blijft verder grotendeels buiten het strijdgewoel van de Tachtigjarige oorlog en ontwikkelt zich tot een rustige provincieplaats, hoofdstad van de Noordelijke Nederlanden.
In het jaar 1634 wordt een Atheneum of Illustere School gesticht, die twee jaar later, op 16 maart 1636, wordt verheven tot een stedelijke universiteit. De universiteit trok veel studenten en hoogleraren uit heel Europa aan en gaf allure aan de stad. Dit gaf kansen aan gespecialiseerde ambachtslieden, zoals juweliers, edelsmeden, uurwerkmakers etc. Ook waren er veel schilders en

boekdrukkers in de stad werkzaam. Het dienstpersoneel dat de gegoede burgerij er op na hield, vormde een aanzienlijk deel van de stadsbevolking.
In de beginjaren van de 17e eeuw heerst de pest langdurig in de stad, o.a. in de periode 1624 tot 1631 en de periode van 1634 tot 1637. Ondanks de vele sterfgevallen als gevolg van de pest groeit het aantal inwoners van de stad in de tweede helft van de 16e eeuw en de eerste helft van de 17e eeuw van plm. 22.000 naar plm. 30.000. Een groei die voornamelijk te danken was aan de talrijke immigranten.

De textielnijverheid in Utrecht van de 14e eeuw tot begin 17e eeuw

Algemeen

In de 15e eeuw verliest Utrecht haar middeleeuwse funktie van internationaal handelscentrum en is de stad niet meer dan een markt- en verzorgingscentrum van regionale betekenis. Door haar binnenlandse ligging met matige transportmogelijkheden was er van overzeese handel vrijwel geen sprake. De mogelijkheden voor de nijverheid in Utrecht om te produceren voor verre landen waren dus zeer beperkt. Dat gold ook voor de aanvoer van grondstoffen en halfprodukten. Utrecht was dus sterk in het nadeel in vergelijking met andere Hollandse steden, zoals Amsterdam, Leiden en Rotterdam.
Wel kenmerkte Utrecht zich door de aanwezigheid van een relatief grote, koopkrachtige bovenlaag van de bevolking. Deze groep bestond uit de regionale adel, tot ca 1580 de katholieke geestelijkheid, een omvangrijk stedelijk patriciaat (de burgers) en beroepsgroepen als advocaten (Hof van Utrecht), notarissen en klerken.
In de stedelijke economie van Utrecht was de textielnijverheid wel belangrijk, maar nam zij geen dominante positie in. Utrecht was geen typische textielstad, zoals Leiden.

De lakennijverheid

Utrecht had tot het midden van de 15e eeuw een goed ontwikkelde lakennijverheid, waarvan de produktie voor een deel voor de export was bestemd. Circa 10% van de Utrechtse beroepsbevolking werkte in deze lakennijverheid.
Bij de vervaardiging van lakense stoffen waren veel verschillende beroepen betrokken. De kern bestond uit de wevers, die de lakens maakten, de volders, die de stof dichter maakten, de droogscheerders die de stof vervolgens tot een egaal geheel schoren, en de ververs, die er als laatsten kleur aan gaven. Daaromheen werkten er spinners, kaarders, wolkammers, nopsters voor kleine reparaties van gebroken draden en opreiders, die de lakens persten, vouwden en verpakten. In veel van deze laatste beroepen werkten vrouwen. Ook waren er drapeniers, handelaren die partijen wol aankochten en deze voor verwerking aanbesteedden bij de wevers en de daaropvolgende schakels. Naderhand namen zij de lakens weer als eindprodukt af om ze op de markt te brengen.
In de eerste helft van de 15e eeuw lag de Utrechtse lakenproduktie nog op ongeveer 1/5 van het nivo van de textielstad Leiden. Daarna ging het zienderogen minder, met name omdat er steeds minder werd geproduceerd voor de export. Om de produktie weer op te vijzelen stelde de Utrechtse Magistraat in 1549 een subsidiestelsel in. Dit hielp weinig; van de dertien drapeniers in 1550 waren er 20 jaar later nog maar negen over.
In de jaren 80 van de 16e eeuw is weer sprake van een opleving. In het jaar 1580 is het aantal droogscheerders zodanig in aantal toegenomen, dat zij een eigen gilde krijgen.
Tussen 1610 en 1640 volgt een teruggang, waarna vanaf 1640 de produktie weer aanzienlijk groeit.

Tabel 1: Wolwevers, drapeniers en droogscheerders die het Utrechtse burgerrecht verkregen.

periode	wolwevers/drapeniers	droogscheerders
1581-1590	14	8
1591-1600	13	15

1601-1610	15	8
1611-1620	5	4
1621-1630	2	1
1631-1640	5	5
1641-1650	15	0
1651-1660	33	7
1661-1680	20	2

De opbloei van de lakenproduktie vanaf 1580 kan voor een belangrijk deel worden verklaard door de komst van textielarbeiders uit de Zuidelijke Nederlanden, die vaak over een grote technische en commerciële kennis en ervaring beschikten.

De linnennijverheid

De oudste vermelding van Utrechtse linnenwevers dateert uit het jaar 1347.
De linnenwevers stonden onder leiding van een meester, die zelf aktief deelnam aan de produktie. De bedrijfsomvang was als gevolg van gildebepalingen beperkt. Een meester-wever mocht niet meer dan één "toon" (= werkplaats)
bezitten, waarin ten hoogste drie weefgetouwen mochten staan. Een baas had dus ten hoogste twee knechten of leerjongens in dienst, vaak aangevuld met een spoelder, die het garen op de schietspoelen wond.
De leerjongens en gezellen konden na een leerlingentijd of een gezellentijd van twee jaar een knecht- resp. meesterproef afleggen. Diegenen die met succes een meesterproef aflegden konden zich als zelfstandig meester vestigen.
Over de omvang en ontwikkeling van de linnenweverij bieden de archieven pas inzicht vanaf het midden van de 16e eeuw. Onderstaand een tabel met het aantal nieuwe leden van het linnenweversgilde en het aantal nieuwe burgers, dat aangaf linnenwever te zijn.

Tabel 2 : Nieuwe leden van het Utrechtse linnenweversgilde en nieuwe burgers, die aangaven wever te zijn

periode	nieuwe leden gilde	nieuwe burgers
1560-1570	59	onbekend
1570-1580	onbekend	onbekend
1581-1590	118	75
1591-1600	157	90
1601-1610	108	67
1611-1620	82	22
1621-1630	58	21
1631-1640	49	24
1641-1650	68	16
1651-1660	41	28

Opvallend is de sterke groei van het aantal linnenwevers in de periode tussen 1580 en 1610. Deze groei kan worden verklaard door de gunstige algemene economische ontwikkeling in de Republiek der Verenigde Nederlanden (de Gouden Eeuw) en zeker ook door de komst naar Utrecht van Zuid-Nederlandse linnenwevers, die de linnenweverij een flinke impuls gaven.
In 1621 telde het linnenweversgilde 147 meesterwevers, die in totaal 426 weefgetouwen bezaten. De produktie van linnen was groter dan nodig was voor de afzet in Utrecht; er werd dus ook geproduceerd voor de export.
Met name in de bloeiperiode (1580-1610) vervaardigden de Utrechtse linnenwevers naast de traditionele linnen lakens en kleding ook tafellakens en tijk, hetgeen wijst op een hoog technisch

niveau.
Door de groei van de linnennijverheid nam ook het aantal linnenververs en linnentwijnders (= garenbereiders) toe. Dit leidde in 1617 tot de oprichting van een eigen linnenververs en twijndersgilde.
Na 1660 gaat het bergafwaarts met de Utrechtse linnennijverheid, voornamelijk als gevolg van konkurrentie van met name Leiden.

De zijdenijverheid

Utrecht was ook bekend door haar zijdenijverheid, omstreeks 1580 geïntroduceerd door Zuid-Nederlandse vluchtelingen. In de periode tussen 1580 en 1640 zijn er 13 zijdewevers die het burgerrecht verkrijgen. In dezelfde periode zijn er 73 passementwerkers en lintwevers die het burgerrecht verkrijgen. Deze passementwerkers en lintwevers werden ook wel “stofjeswerkers” genoemd en kregen in het jaar 1601 hun eigen gilde, het stofjeswerkersgilde.
Stofjeswerkers waren al diegenen, die zich bezighielden met de produktie van zijden en halfzijden stoffen.

Ledenaantallen Gilden

	1569	1650
Linnenwevers	123	131
Wolwevers	39	onbekend
Wolspinners en knoopmakers	–	145
Linnenververs en twijnders	–	40
Droogscheerders	–	33
Hoedenmakers	–	24

De migratie naar Utrecht

Vanaf het midden van de 16e eeuw tot het midden van de 17e eeuw groeit de bevolking van Utrecht aanzienlijk, namelijk van ca 22.000 naar ca 30.000. Doordat de plaatselijke bevolking weinig in aantallen toenam, voornamelijk vanwege een hoog sterftecijfer, was deze groei vooral te danken aan de migratie, d.w.z. aan de vele nieuwkomers, die hun geluk in de stad zochten. Tussen 1500 en 1565 zal er al sprake geweest zijn van een positief migratiesaldo, maar bij gebrek aan voldoende bronnen is de omvang erg onzeker. Tussen 1565 en 1590 was er vrijwel zeker nog geen sprake van een positief migratiesaldo, maar daarna trekt de stad veel nieuwe inwoners aan. Vooral in de periode tussen 1600 en 1650 was er sprake van een aanzienlijk vestigingsoverschot. De meeste nieuwe inwoners (40%) kwamen uit een gebied met een straal van gemiddeld 20 á 25 kilometer rond de stad. Daarnaast vond de migratie vooral plaats uit oostelijke en zuid-oostelijke richting, met name uit Gelderland, Overijssel, de Peel, de Kempen en Duitsland. Ook het aantal migranten uit de Zuidelijke Nederlanden was niet onaanzienlijk, hoewel het merendeel van deze, veelal vluchtelingen, in steden in Holland en Zeeland terecht kwam. Verreweg de meeste Zuidelijke Nederlanders die naar Utrecht trokken kwamen uit Antwerpen.

Literatuur/ Bronnen

Ronald Rommes : Oost, west, Utrecht best? (Utrecht, 1998).

Jos Klinkenberg : Meesters, kooplieden, fabrikeurs; vroegkapitalisme in de Utrechtse textielnijverheid in de late middeleeuwen en de vroegmoderne tijd (Utrecht, 1991).

J.Brok-ten Broek : De Utrechtse zijde-industrie 17e en 18e eeuw (Utrecht, 1935).

Nico Slokker : Ruggengraat van de stad; de betekenis van gilden in Utrecht 1528-1818 (Amsterdam, 2010).

Gildeboek der linnenwevers, RAU, toegang 708, inv.nr. 21.

Hoofdstuk 2
Weert tussen 1500 en 1650

Inleiding

In het vorige hoofdstuk kwam o.a. de linnen- en lakennijverheid in Utrecht aan de orde alsmede haar aantrekkingskracht voor o.a. linnen- en lakenwevers uit Weert en omgeving. Weert en omgeving (de Kempen) was voor Utrecht in de 16e en het begin van de 17e eeuw een zeer belangrijk recruteringsgebied.
In dit hoofdstuk besteed ik aandacht aan de geschiedenis van de plaats Weert tot het begin van de 17e eeuw, de ontwikkeling van de linnen- en lakennijverheid in de plaats en de migratie vanuit Weert vanaf het midden van de 16e eeuw.

Korte geschiedenis van Weert tot het begin van de 17^{e} eeuw

Al zo'n duizend jaar voor Christus woonden er mensen in de streek waar Weert ligt. De sporen die zij nalieten zijn de cirkelvormige grafheuvels, die met name op de Bosoverheide te vinden zijn. Ook zijn er bij opgravingen tussen Weert en Nederweert sporen gevonden van dorpen uit de periode van ongeveer 800 tot 500 jaar voor Christus.
Ook later, in de Romeinse tijd, woonden er boeren in het gebied. Zij hadden daar kleine nederzettingen, die tot 300 jaar na Christus zijn blijven bestaan. Deze boeren werden verjaagd door binnenvallende Germaanse stammen. Omstreeks 700 tot 800 jaar na Christus raakt het gebied weer bevolkt, met name door akkerbouwers.
De naam "Weert " is afgeleid van "waard", wat land in of aan het water gelegen, betekent. Het bouwland in Weert was omgeven door veel moerassig gebied.
In het begin van de 11e eeuw behoorden Weert en Nederweert tot het bezit van graaf Everhart van Teisterbant. Het graafschap Teisterbant bestond uit een aaneengesloten gebied in Utrecht, Gelderland, Holland en oostelijk Brabant. Na het overlijden omstreeks het jaar 1070 van Everhart erft zijn dochter Aleijdis Weert en een andere dochter Nederweert.
Weert wordt voor het eerst vermeld in een oorkonde van 21 september 1062. In deze oorkonde bevestigt koning Hendrik IV dat het kapittel van Sint Servaas in Maastricht het eigendom van Wertha (Weert) en Thilesna (Dilsen) verkrijgt als schenking van marktgraaf Otto van Thüringen en zijn vrouw Adela. De heren (later graven) van Horn traden vanaf de 12e eeuw namens het kapittel op als voogden over de streek rond Weert en Nederweert. In het jaar 1329 kregen zij "de Landen van Weert" als erfelijke heerlijkheid in handen. Zij kozen Weert als residentie en bouwden daar rond 1300 de Oldenborgh, hun stamslot.
Tot aan het einde van de 14e eeuw bleef Weert een kleine agrarische nederzetting. De bewoners verbouwden rogge en haver en hielden vee, voornamelijk schapen. De wol van de schapen verwerkten ze thuis tot lakense stoffen, wat leidde tot het ontstaan van een bloeiende lakennijverheid. Deze lakennijverheid en de daarmee verbonden lakenhandel waren bepalend voor de verdere groei van Weert. Over deze lakennijverheid verder in dit hoofdstuk meer.
Vanaf het begin van de 14e eeuw ontwikkelt Weert zich van een dorp tot een plaats met stedelijke allures. Er zijn geen stukken bekend waaruit blijkt dat Weert stadsrechten heeft verkregen, maar we mogen aannemen dat de plaats als stad werd aangemerkt. Zeker sinds 1414, in welk jaar Weert het privilege van marktrecht kreeg toegekend. De in verband met dit marktrecht geheven accijnsen werden vooral gebruikt voor de aanleg en instandhouding van wallen, grachten, bruggen en poorten, die de plaats een stedelijk aanzien gaven.
Met steun van de graaf van Horn bouwen de Weertenaren vanaf 1456 het eerste gedeelte van een nieuwe stenen kerk, de Sint Martinuskerk, die in 1500 nog wordt uitgebreid en enige jaren later

wordt voorzien van een toren. Ook wordt door graaf Jacob I van Horn een nieuw kasteel gebouwd, dat in 1455 wordt voltooid. In 1442 vindt de stichting plaats van het klooster Maria Wijngaard in de Maasstraat en in 1461 volgt de stichting van een klooster van de Minrebroeders.
In 1378 vindt de oprichting plaats van het wolambacht, in de eeuw daarna gevolgd door de oprichting van het timmermansambacht in 1464, het kleermakersambacht in 1471 en de stichting van de Jonge Schutterij in 1480.

De heerlijkheid Weert bestond behalve uit de plaats Weert uit een aantal gehuchten daaromheen, te weten Laar, Boshoven, Hushoven, Tungelroy, Swartbroek, Keent, Altweert, Leuken en Moesdijk. Andere plaatsen ten zuiden van Weert, zoals Stramproij, Haler, Baexen, Ell, Grathem, Ittervoort en Thorn behoorden tot het Vorstendom Thorn.

Bevolkingsomvang

Over de bevolkingsomvang van Weert in het verdere verleden is niet zo veel bekend. Er zijn door historici verschillende pogingen gewaagd om tot een schatting te komen. Deze schattingen lopen echter flink uiteen.
De berekening die Venner (zie bij Literatuur) toepast lijkt mij het meest juist. In het jaar 1584 waren er in Weert 4160 communicanten. In dat jaar waren, na streng optreden van de bisschop, bijna alle Weertenaren ter communie gegaan. Wanneer we aannemen dat 2/3 van de bevolking communicant was betekent dat een totale bevolking van ongeveer 6200 inwoners. De stad Weert telde ongeveer 3400 inwoners, terwijl er in het buitengebied (de omliggende gehuchten) nog zo'n 2800 mensen woonden en leefden.
In de honderd jaar daarvoor was er een flinke bevolkingstoename geweest als gevolg van de bloeiende lakennijverheid, hetgeen betekent dat we kunnen uitgaan van een 4000 tot 5000 inwoners in de 15e eeuw.

De lakennijverheid en lakenhandel in Weert

Al vanaf de twaalfde eeuw was er in het gebied van de Maas een vrij aanzienlijke lakennijverheid. Dat was ook het geval in Weert. Samen met Horn en Maaseik ontstond hier een samenhangend gebied van textielnijverheid.
Kenmerkend voor Weert en omstreken was in de middeleeuwen de schapenteelt. De wol van de schapen werd in de vorm van huisnijverheid verwerkt tot lakense stoffen. Kapitaalkrachtige boeren lieten anderen voor zich weven, zodat zij zich ontwikkelden van boeren tot producenten en handelaren van lakense stof. De ligging van Weert, dat aan twee handelswegen lag, betekende een stimulans voor de lakenhandel.
De Heren van Horn stimuleerden de nijverheid in Weert door de oprichting op 15 maart 1378 van een wolambacht, dat het recht kreeg om een eigen zegel te laten maken om haar lakens te waarmerken. Graaf Jacob I van Horne bevestigt in 1464 schriftelijk het privilege om “de beste soort der laakens die tot Weertd gemaeckt worden te zeegelen met den drij hoorens zegel” (het wapen van van Horn). Door de stichtingsbrief hadden de lakenbereiders in Weert officieel het recht ontvangen om zich tot een gilde te verenigen. Eeuwen lang bleef dit gilde het belangrijkste van Weert. Uit de leden van dit gilde waren dan ook de meeste schepenen en burgemeesters van Weert afkomstig. In de zuidelijke Nederlanden kwamen naast de benaming “gilden” ook de benamingen “broederschappen”en “ambachten”voor. Het wolambacht was dus een gilde en had St. Severinus als patroon.

De lakennijverheid in Weert was vanaf ca 1400 tot het einde van de 16e eeuw bepalend voor de welvaart in de plaats.
De lakenwevers produceerden er voornamelijk het zogenaamde “grauwe laken”. Dit was van

mindere kwaliteit dan de lakenstoffen die in Vlaanderen en in Engeland werden geproduceerd , maar wel aanzienlijk goedkoper. Als het met de economie wat minder ging kon het Weerter laken zich goed in de markt handhaven, omdat het betaalbaar was voor de “gewone man”.
Weert lag ongeveer halverwege de handelsroute van het Rijnland (Keulen) via Roermond en Venlo naar Brabant en Vlaanderen (Antwerpen). Het lag dan ook voor de hand om de geproduceerde lakense stoffen te verhandelen in steden als Keulen en Antwerpen. Willem VII, graaf van Horn en heer van Weert verleende de plaats in het jaar 1414 marktrecht, waarmee hij de handel en daarmee de welvaart wilde stimuleren. Hij zou daar dan ook zelf van profiteren in de vorm van hogere belastingopbrengsten. Dit marktrecht hield in dat er in een jaar drie jaarmarkten mochten worden gehouden en wel op Sint Bonifacius (5 juni), op Sint Jans Onthoofding (29 augustus) en op Sint Barbara (4 december). Op deze jaarmarkten werden niet alleen produkten uit Weert verhandeld, maar ook produkten die van elders kwamen. Ook mocht er op iedere zaterdag een weekmarkt worden gehouden. De stad Weert kreeg ook de bevoegdheid om zelf in marktzaken recht te spreken en accijnzen te heffen op de verhandelde goederen.
Vanaf het begin van de 15e eeuw ontwikkelt zich dank zij de toenemende vraag naar laken in de driehoek Weert, Maaseik, Horn een bloeiende plattelandsnijverheid. Veel boertjes in het Vorstendom Thorn (bijv. Stramproij), het graafschap Horn en de heerlijkheid Weert vonden in deze lakennijverheid een (bij)verdienste naast hun gemengd agrarisch bedrijf.
Het laken werd voornamelijk verhandeld op de markten in Bergen op Zoom en Antwerpen.
In 1452 krijgt Weert vrijheid van tol op Eindhoven, wat wijst op een belangrijke handel met Bergen op Zoom. Het ging zo goed met de Weerter lakenhandelaren, dat zij in 1476 in Bergen op Zoom een gebouw huurden met de naam “Halle van Weert”. Hier konden de lakense stoffen worden verkocht, maar ook worden opgeslagen. Ook de handel naar Antwerpen groeide sterk, zodat het lakengilde van Weert in deze stad twee lakenhallen bezat, “De stad Weert” in de Reijnderstraat en “Halle van Weert” of “Het hazewindeken” in de Hoogstraat.
Ook werden er in opdracht van Weerter kooplieden goederen vervoerd naar plaatsen als Hasselt, Roermond, Düren,
Keulen, Breda, Utrecht, Leuven en Lier. Tussen 1500 en 1550 was het vervoer van handelswaar uit Antwerpen naar andere plaatsen voor een deel in handen van Weerter voerlieden.
De lakennijverheid verschafte een groot deel van de inwoners een bestaan; niet alleen de wolwevers, maar ook de handelaren en voerlui die de lakens vervoerden naar talloze plaatsen. Met de lakenverkoop en de produktie ging het echter niet altijd goed. Vooral de jaren 1529-1538, 1550-1554 en 1561-1568 waren mindere jaren door de dalende prijzen in Antwerpen In deze jaren werd er dan ook nauwelijks winst gemaakt; het waren crisisjaren en er zal in die jaren veel armoede en honger geweest zijn.
In de tweede helft van de 16e eeuw heeft Weert sterk te lijden van de Tachtigjarige Oorlog, wat ook zijn weerslag heeft op de produktie en verkoop van laken. De lakennijverheid ging echter niet ten gronde en zette zich in de 17e eeuw voort. Wel begint in deze tijd opnieuw een neergang. Antwerpen was als handelsstad zeer achteruitgegaan, wat niet gunstig was voor de bloei van Weert. Ook kwam er steeds meer concurrentie uit voornamelijk Leiden, dat zich ontwikkelde tot een centrum van goedkope textiel.
Bijna drie eeuwen heeft de bloei van de Weerter lakennijverheid geduurd. Geleidelijk is zij ten onder gegaan door de vele oorlogen, de ernstige economische recessie in de zuidelijke Nederlanden in de 17e eeuw en de toenemende concurrentie vanuit de omliggende streken en landen. Na 1700 is er vrijwel niets meer over van deze eens zo bloeiende nijverheid.

De Reformatie in Weert

De inwoners van Weert waren rond 1550 zeer ontvankelijk voor het Calvinisme. Al in 1547 stelde de bisschop van Luik een onderzoek in naar de Lutherse ideeën van de Weertse pastoor, hetgeen tot zijn afzetting leidde. Ook de gravinnen Anna van Egmond (vrouw van Jan I van Horn) en Walburgis van Nieuwenaar (vrouw van Philips de Montmorency, graaf van Horn, de opvolger van Jan I) waren

hervormingsgezind en kregen door de veelvuldige afwezigheid van Philips de Montmorency de gelegenheid om Weert tot een bolwerk van de Reformatie te maken. Graaf Philips de Montmorency, die altijd praktiserend katholiek bleef, gedoogde hun aktiviteiten. De gravinnen hadden een grote invloed op de benoemingen van pastoors in Weert, hetgeen de telkens weer optredende afvalligheid van de pastoors verklaart. Zo waarschuwde de bisschop van Luik in 1549 Maria van Hongarije, dochter van Philips de Schone, zuster van keizer Karel V en echtgenote van Lodewijk de Tweede van Hongarije, dat de gravinnen probeerden een wegens ketterij veroordeelde kapelaan te benoemen tot pastoor van Weert, “in wellicke stadt veel ketterie is”.
In april 1566 begint na de aanbieding van het smeekschrift aan regentes Margaretha van Parma door het Verbond der Edelen, de beeldenstorm. Op 27 augustus van dat jaar bereikt deze beeldenstorm ook Weert.
Sommige historici beschouwen de grote armoede en honger die er in de jaren 60 van de 16e eeuw in Weert heersten als de oorzaak van de beeldenstorm in die plaats. Het is echter veel waarschijnlijker dat het enthousiaste onthaal dat de Geuzen in Weert kregen voornamelijk te verklaren is door het grote aantal Weertenaren dat zich bij de Reformatie had aangesloten. De Geuzen probeerden, nu heel Weert “gezuiverd” was en er alleen hervormde diensten plaatsvonden, hun geloofsovertuiging verder uit te dragen.
Nog geen jaar later maakt graaf Philips de Montmorency echter een eind aan de positie van de hervormden en herstelt hij de katholieke erediensten. Met name in de jaren 1569 en 1570 vluchten vele hervormden weg uit de stad. In 1572 neemt Willem van Oranje Weert in en volgt er opnieuw een beeldenstorm, waarbij het klooster op de Biets volledig wordt verwoest. Een jaar later nemen de Spanjaarden echter weer bezit van Weert en wordt de katholieke eredienst in ere hersteld. Degenen die weigeren de sacramenten te ontvangen moeten de stad verlaten met achterlating van have en goed.
In 1579 wordt de toestand van het katholicisme nog treurig genoemd; veel mensen voldoen niet aan hun kerkelijke plichten en bezoeken calvinistische diensten elders. In 1583 zijn er echter alweer 1800 inwoners die de katholieke kerk trouw bezoeken, terwijl dat aantal een jaar later is gestegen tot meer dan 4100. De “rekatholisering” is voltooid.
Het aantal hervormden neemt vanaf ongeveer 1580 snel af. Er is geen eigen kerk meer en de weinigen die het protestantse geloof blijven aanhangen moeten elders kerken.
Het is dan ook begrijpelijk, dat met name na 1570 veel hervormde Weertenaren hun stad verlaten en naar elders trekken.

Migratie vanuit Zuid-Nederland

Tussen ongeveer 1570 en 1630 vond een enorme uittocht plaats van inwoners van Zuid-Nederland, d.w.z. Brabant, Vlaanderen, Henegouwen, Namen, Luik en Limburg. Zij trokken massaal naar de noordelijk gelegen provincies, die later de Republiek der Verenigde Provinciën vormden. Deze migranten vertrokken omdat ze het hervormd geloof beleden, waarvoor in eigen land geen plaats was of omdat de sociaal-economische omstandigheden hen dwongen om elders een nieuw bestaan op te bouwen. In totaal vluchtten 100.000 tot 150.000 mensen naar Noord-Nederland; een aanzienlijk aantal in verhouding tot de ongeveer twee miljoen mensen die toen in Noord-Nederland leefden. De migranten vertrokken vooral naar de grotere steden, die dan ook sterk groeiden. Voorbeelden zijn Leiden, Haarlem, Amsterdam en Rotterdam. Deze massale migratie is van grote betekenis geweest voor de wording van de Gouden Eeuw, de bloeiperiode in de geschiedenis van de Noordelijke Nederlanden.
Een groot deel van deze migranten of vluchtelingen was werkzaam in de textielnijverheid. Zij oefenden een grote invloed uit op de ontwikkeling en vervolgens de bloei van de Nederlandse textielnijverheid.

Migratie vanuit Weert

Ook Weert kende vanaf het midden van de 16e eeuw een grote migratie, veroorzaakt door enerzijds sociaal-economische omstandigheden en anderzijds de vervolging van de aanhangers van de hervormde godsdienst.
Al aan het begin van de Tachtigjarige Oorlog wordt Weert bezet door de troepen van de Spaanse koning. Deze bezetting kost de stad handenvol geld en de schulden drukken zwaar op de bevolking. Ook heeft de bevolking veel te lijden van de vele inkwartieringen van militairen en leveranties aan het leger. Er is dan ook sprake van grote armoede, wat zeker geleid zal hebben tot vertrek uit de plaats.
Zoals boven beschreven neemt na ongeveer het jaar 1570 het aantal hervormden in Weert sterk af. Ongetwijfeld zullen vele inwoners van Weert, die in de jaren 1550-1570 waren overgegaan naar het protestantse geloof, later vertrokken zijn naar plaatsen waar zij hun godsdienst ongehinderd konden beleven.
Behalve de armoede en de godsdienstperikelen leidde ook de wisselende bloei van de lakennijverheid tot migratie van
Weertenaren. Deze lakennijverheid had vooral in de tweede helft van de 16e eeuw veel te lijden van de Tachtigjarige Oorlog, hoewel zij niet geheel ten onder ging. Er waren periodes van neergang, waarin het heel slecht ging, maar soms waren er ook periodes dat het weer beter ging.
Vaak wordt er een onderscheid gemaakt tussen “innovatieve”en “conservatieve” migratie. In het eerste geval is er sprake van een vrijwillige, positieve stap die vooral te maken heeft met aantrekkingsfactoren in de nieuwe woonplaats (pullfactoren). In het tweede geval zijn het vooral negatieve veranderingen of afstotingsfactoren in het vertrekgebied die de aanleiding voor de migratie vormen (pushfactoren).
Mijns inziens werd de migratie van Weertenaren naar Utrecht vooral beïnvloed door negatieve omstandigheden en afstotingsfactoren (armoede, godsdienststrijd, achteruitgang van de textielnijverheid) zodat we kunnen spreken van “conservatieve”migratie. Wat voor de één een religieuze emigratie is, is voor de ander een vertrek “om den brode”. Vaak is het achteraf zeer moeilijk, zo niet onmogelijk, om bij migratie precies vast te stellen of het nu ging om religieuze of om economische motieven of wellicht om beide.
Weert had in de tweede helft van de 16e eeuw geen grote aantrekkingskracht voor nieuwe bewoners, die van alders kwamen. Dit blijkt o.a. uit de aantallen nieuwe inwoners die het burgerschap kochten. Nieuwe inwoners konden dezelfde rechten verkrijgen als de burgers van de stad door aankoop van dit burgerschap. Of er in Weert ooit burger- of poorterboeken zijn aangelegd is niet bekend; in ieder geval zijn ze niet bewaard gebleven. Desalniettemin kan aan de hand van de zogenaamde burgemeestersrekeningen het aantal nieuwe burgers over de periode van 1550 tot 1792 worden herleid. In de periode 1550 tot 1600 verkregen slechts 44 nieuwe inwoners het burgerrecht en in de periode 1600 tot 1650 waren dit er 106. Ook uit deze cijfers blijkt dat in de tweede helft van de 16e eeuw Weert geen aantrekkelijke plaats was om zich als nieuwkomer te vestigen. Het aantal inwoners van de stad die in die periode naar elders vertrok zal veel groter zijn geweest.

Literatuur

A.D.A.Monna: De textielnijverheid in Weert.
Ach Lieve Tijd , 1000 jaar Weert.
Martin Nies: Weert, zo'n 500 jaar geleden.
Jan Henkens: Het oude Weerter wolambacht en zijn lakenhallen in Bergen op Zoom en Antwerpen.
Jos F.A.Wassink: De trek van Weertenaren naar Haarlem in de 18e eeuw.
Drs. J.G.C.Venner: De beeldenstorm in Weert en Wessem.
Arthur Salomons: De beeldenstorm in Weert.
Chroniek van de Heerlijkheid Weert, getrokken uit de stadsrekeningen, charters en andere oorspronkelijke bescheiden.

Cor Tubee: Nieuwe poorters in Weert 1550-1792.
J.Habets: Een 5-tal stukken betrekkelijk hebbende de Hervorming te Weert in Publications de Limbourg 1875.

Hoofdstuk 3
De migratie van Weert naar Utrecht, nieuwe burgers en huwelijksinschrijvingen

Inleiding

Al bij mijn onderzoek in het archief van Utrecht naar de geschiedenis van mijn familie viel het mij op, dat er met name in de periode tussen 1525 en 1625 zoveel mannen, maar ook vrouwen, uit Weert en omgeving naar Utrecht trokken en zich daar vestigden. Het ging niet om enkelingen, maar het waren er velen en er was dus duidelijk sprake van een aanzienlijke trek van Weertenaren naar de zo'n 130 km noordelijker gelegen stad Utrecht.
Vrijwel alle Weertenaren, die zich in Utrecht vestigden, gebruikten bij aankomst in de stad het patroniem, waarmee ze in Weert bekend stonden. Sommigen bleven dit patroniem ook later gebruiken, maar een flink aantal veranderde hun familienaam in “van Wiert” of “van Weert”.
In het archief van Utrecht heb ik onderzoek gedaan naar deze migratie. De belangrijkste bronnen voor dit onderzoek waren de inschrijvingen van nieuwe burgers van de stad en de verschillende huwelijksregisters.
In dit hoofdstuk vindt u de resultaten van mijn onderzoek in deze twee bronnen.

Nieuwe burgers in Utrecht afkomstig uit Weert

De stedelijke samenleving in Utrecht bestond in de periode van ca 1500 tot 1700 uit verschillende groepen inwoners met uiteenlopende rechten en plichten. Enerzijds kende men de burgers en de zogenaamde onderzaten (vaste bewoners van de stad die er dikwijls ook geboren waren maar niet over het burgerschap beschikten) en anderzijds de vreemdelingen en passanten, d.w.z. de tijdelijke bewoners van de stad.
De burgers vormden de kern van deze stedelijke samenleving; zij hadden bij het aanvaarden van het burgerschap een eed afgelegd, waarmee ze hun trouw aan de stad, haar bestuur en haar instellingen beloofden. Het afleggen van de eed was een hele plechtigheid, die gepaard ging met het luiden van de klokken van de Buurkerk. Deze stadsburgers vormden een bevoorrechte groep; zij genoten de volledige bescherming van het stadsrecht en bezaten kiesrecht.
Burger van Utrecht kon men worden door vererving via de vader, door koop of door schenking. Koop was voor nieuwkomers in de stad de aangewezen weg om burger van de stad te worden. Daarvoor moest echter wel flink betaald worden, waar lang niet iedere nieuwkomer toe in staat was. Slechts een beperkt aantal nieuwkomers in de stad werd daardoor burger. Dit waren vrijwel allemaal mannen, die zelfstandig een beroep wilden uitoefenen. Om een bepaald beroep te kunnen uitoefenen moest men namelijk lid zijn van een gilde en om lid te worden van een gilde was het burgerschap van Utrecht verplicht.
Daarnaast was er een kleine groep van renteniers, edelen en beoefenaren van vrije beroepen, die het burgerschap om andere redenen kochten, bijv. vanwege politieke ambities. Tenslotte kwam het nog wel voor dat het burgerschap werd geschonken door het bestuur van de stad aan personen die voor de stad waardevol waren, zoals bijv. een hoogleraar aan de Universiteit of een predikant.
Ook kende Utrecht de zogenaamde “gras- of buitenburgers”. Zij woonden buiten de poorten van Utrecht en voldeden derhalve niet aan de voorwaarden van het burgerrecht. De stad Utrecht profiteerde met deze buitenburgers van het geld dat voor het burgerrecht moest worden betaald en tevens konden ze worden aangeslagen als de stad in financiële problemen verkeerde. Het voordeel voor de buitenburgers was dat zij volledige bijstand kregen van de stad Utrecht als ze elders voor het Gerecht werden gedaagd en verder “ontsnapten” ze aan de jurisdictie van de maarschalk, de

bisschoppelijke funktionaris op het platteland, die namelijk niets te zeggen had over burgers van Utrecht.
De leges die betaald moest worden voor het burgerschap bedroeg in Utrecht tot ongeveer het jaar 1550 zes gulden en acht stuivers aan de stad en vier stuivers aan een drietal ambtenaren. Na 1550 werd dit zeven gulden aan de stad, en vanaf 1601 twaalf gulden. Vanaf het jaar 1624 bedroeg het leges 12,5 gulden voor geboren Utrechters en 50 gulden voor nieuwkomers/vreemdelingen (een bedrag van 50 gulden in 1624 staat gelijk aan een bedrag van bijna 900 euro in 2022).
Door een onderscheid te maken tussen “geboren Utrechtenaren” en personen van buiten de stad, waarbij de laatsten een veel hogere leges moesten betalen, probeerde de stad het aantal nieuwkomers te beperken. Wij zouden dat in de huidige tijd immigratiepolitiek noemen.
Utrecht was met haar leges van 50 gulden voor nieuwkomers vele malen duurder dan steden als Amsterdam, Nijmegen, Leiden, Deventer etc.
Voor mensen die de leges van het burgerschap niet konden opbrengen bestond de mogelijkheid van het zogenaamde
slijkburgerschap. In ruil voor de verplichting een bepaald objekt (meestal een brug, een stuk straat of een werf) schoon te houden werd iemand voor het leven het burgerrecht verleend. Dit slijkburgerschap kon echter niet worden vererfd.
Het slijkburgerschap werd vooral toegekend in de periode van ca 1420 tot ca 1530; in die periode werden 179
slijkburgers aangesteld. Na 1530 nam het aantal slijkburgers dat werd benoemd af en in 1603 werd het slijkburgerschap na jarenlange klachten van de vroedschap (= stadsbestuur) over de door velen niet of slecht nakomen van de “schoonhoudingsverplichting”, afgeschaft.
Met het burgerschap kon men lid worden van een gilde, maar kreeg men ook toegang tot een aantal instellingen van sociale zorg, zoals het Burgerweeshuis voor nagelaten kinderen.
Degenen die het burgerschap kochten of geschonken kregen werden genoteerd in het Buurtspraakboek, het stedelijk publikatieboek. Parallel aan de publikatie in het Buurtspraakboek liep de registratie van de betalingen door nieuwe burgers aan de kameraar, d.w.z. de beheerder van de geldmiddelen van de stad.
In Utrecht zijn van de inschrijving van nieuwe burgers gegevens bewaard gebleven vanaf het einde van de 14e eeuw.
Ik ben op zoek gegaan naar de inschrijving van nieuwe burgers, die afkomstig waren uit Weert. Allereerst heb ik gezocht naar naar nieuwe burgers, waarbij bij de inschrijving werd aangetekend dat ze afkomstig waren van Weert/Wiert. Daarnaast heb ik ook gezocht naar nieuwe burgers met de naam “van Weert”of “van Wiert”, daarbij uitgaande van de veronderstelling dat deze namen verwijzen naar de plaats van herkomst van de betrokkene of van zijn (voor)ouders.
In de volgende tabel vindt u het resultaat van mijn zoektocht.

Aantallen nieuwe burgers uit Weert

Periode	Aantal nieuwe burgers	Aantal nieuwe slijkburgers	Totaal
1525-1550	8	3	11
1551-1575	6	8	14
1576-1600	16	1	17
1601-1625	15	–	15
1626-1650	3	–	3
Totaal	48	12	60

Van de 48 Weertenaren die het burgerrecht verkregen waren er 36 werkzaam in de linnenindustrie, negen hadden een ander beroep, zoals kleermaker, knoopmaker, schoenmaker en herbergier, terwijl van drie ingeschrevenen geen beroep was genoteerd. Ook bijna alle slijkburgers waren werkzaam

als linnenwever, wollewever etc.
Vrijwel alle inschrijvingen van Weertenaren vonden plaats in de periode tussen 1525 en 1608. Relatief veel Weertenaren werden ingeschreven als slijkburger. Zij waren waarschijnlijk te arm om de leges van het officiële burgerrecht te kunnen betalen.
Waarschijnlijk waren er nog meer nieuwe burgers, die afkomstig waren uit Weert, want lang niet altijd werd de plaats van herkomst genoteerd. Zo ontdekte ik bijvoorbeeld dat de linnenwever Frans Lambertsz van Weert en de passementwerker Adriaen/Aert Jansz van Wiert zich inschreven in 1588, resp. 1613 als lid van het linnenweversgilde. Zij werden met hun patroniem ingeschreven als burger van Utrecht in 1588, resp. 1612, zonder dat er genoteerd werd dat zij afkomstig waren uit Weert.
Het is in ieder geval duidelijk, dat Utrecht, stad met een bloeiende textielnijverheid, een grote aantrekkingskracht had op textielarbeiders uit Weert en omgeving, met name in de tweede helft van de 16e en de eerste jaren van de 17e eeuw.

Burgers uit de omgeving van Weert

Naar aanleiding van het onderzoek naar mijn familie (oorspronkelijk afkomstig uit Stramproij) heb ik ook gezocht naar nieuwe burgers uit Stramproij en omgeving, met name de Kempen. Het is niet uitgesloten, dat er ook nieuwe burgers van Utrecht waren, die weliswaar afkomstig waren uit Weert (of Stramproij), maar zich “van Kempen” noemden, verwijzend naar de streek waar zij vandaan kwamen. Zo was Tonis Meeusz, mijn oudst bekende voorvader, afkomstig van Stramproij, maar noemde hij zich bij het verkrijgen van het burgerrecht “van Kempen”.
Ik vond drie mannen, die afkomstig waren uit Stramproij; zij kochten het burgerrecht van Utrecht tussen 1647 en 1659.
De eerste “van Kempen” was Rogier van Kempen, die in 1424 het burgerrecht verkrijgt.
Tussen 1525 en 1650 worden 30 mannen uit de Kempen ingeschreven als burger van Utrecht; 22 gebruikten de toenaam
“van Kempen” en acht staan vermeld met een patroniem en de toevoeging dat ze afkomstig waren uit de Kempen. Bij veertien inschrijvingen werd vermeld dat de nieuwe burger linnenwever was. Nu is de Kempen een uitgestrekt gebied, zodat het natuurlijk niet zeker is of er zich onder deze nieuwe burgers uit de Kempen ook migranten uit Weert bevonden.

Huwelijken van Weertenaren in Utrecht tussen 1580 en 1650

De registratie van huwelijken vond in Utrecht op een andere wijze plaats dan in steden als Amsterdam en Leiden. In deze steden werd van alle voorgenomen huwelijken op het stadhuis een ondertrouwacte opgemaakt met daarin o.a. vermeld de geboorte- en woonplaats, het beroep en soms ook de leeftijden. Deze registers bieden dus een goede mogelijkheid om de herkomst van bruidegoms en bruiden te achterhalen. In Utrecht werden deze voorgenomen huwelijken echter niet geregistreerd of ze zijn niet bewaard gebleven.
Wel kunnen we gebruik maken van de registers waarin de huwelijken werden ingeschreven en dat waren de registers van de Nederduits Gereformeerde Kerk en de registers van huwelijksvoltrekking voor schout en schepenen, de zogenaamde gerechtshuwelijken.
Ongeveer 25% van alle huwelijken vond plaats voor de schout en schepenen. Dit waren voornamelijk huwelijken van mensen die om geloofsredenen niet in de gereformeerde kerk wilden trouwen, derhalve katholieken en doopsgezinden.
Deze registratie is bewaard gebleven vanaf het jaar 1580.
De huwelijksregistratie van de Nederduits Gereformeerde Kerk is bewaard gebleven van 1590 tot oktober 1595 en verder vanaf januari 1600. Tot 1605 was de registratie zeer summier; vanaf het einde van 1605 tot het midden van de 17e eeuw werden zowel de herkomstplaats als het huidige adres van de echtelieden vermeld. Dit echter met uitzondering van de vele militairen, die in Utrecht

trouwden. Van deze militairen werd niet de plaats van herkomst vermeld, maar alleen het regiment waarin zij dienden.
Bij de gerechtshuwelijken is het vrijwel onmogelijk om de herkomstplaats van de echtelieden vast te stellen. Van velen is de herkomst niet vermeld en soms is de achternaam niet te onderscheiden van de herkomstaanduiding. Bij de huwelijksinschrijving van Tobias Fransz van Wiert kan het zijn dat deze Tobias afkomstig was van Wiert/Weert, maar het kan ook gewoon zijn naam zijn.
Utrecht kende in de 16e en 17e eeuw een groot aantal kerken, waaronder vier Kapittelkerken t.w. de Domkerk, de St. Pieterskerk, de St. Janskerk en de Mariakerk. In de 15e eeuw bestond nog de Sint -Salvator kerk, die ook wel de Oud-Munsterkerk werd genoemd. Deze kerk werd in 1587 afgebroken. Aan deze Kapittelkerken waren seculiere geestelijken, ook wel kanunniken genoemd, verbonden. Het waren de kerken voor de geestelijken, de adel en de rijke bovenlaag van Utrecht. Daarnaast kende Utrecht een viertal parochiekerken, t.w. de Buurkerk, Jacobikerk, Geertekerk en Nicolaaskerk. Deze kerken waren bestemd voor de gewone burgers van de stad. De Catharijnekerk, in 1560 gesticht als kloosterkerk, werd bij de hervorming in 1580 buiten gebruik gesteld en pas weer in 1636 als protestantse kerk in ere hersteld.
Zowel in de gerechtsregisters als in de registers van de Nederduits Gereformeerde Kerk heb ik voor de periode van 1580 tot 1650 gezocht naar bruidegoms en bruiden die afkomstig zouden kunnen zijn uit Weert.

Aantallen huwelijken

Huwelijken voor schout en schepenen

Omdat in deze registers de herkomstplaats vrijwel nooit vermeld werd, is gezocht naar personen met de naam “van Weert” of “van Wiert”. Tot 1605 zijn ze afwezig. In de periode van 1605 tot 1650 vond ik dertien huwelijken van een bruid of bruidegom met de naam “van Weert/Wiert”, waarvan tien van een bruidegom en drie van een bruid. In verhouding met het aantal huwelijken van Weertenaren in de Nederduits Gereformeerde Kerk (zie hieronder) is dat erg weinig. Een deel van de migranten uit Weert zal rooms-katholiek geweest zijn en deze trouwden meestal voor de schout en de schepenen. Wellicht echter dat men het “niet zo nauw nam” en gewoon in de protestantse kerk trouwde.
Ook kan het zijn dat er meer Weertenaren waren die hun huwelijk voor de schout en schepenen lieten aantekenen, maar dat zij een patroniem gebruikten.

Huwelijken voor de kerk 1590 –1605

In deze periode vond ik 33 huwelijken, waarvan of de bruidegom of de bruid de naam “van Weert/Wiert” gebruikt of waarbij is aangegeven dat de bruid en/of bruidegom afkomstig was uit Weert. In zestien gevallen was dit het eerste huwelijk van een bruidegom en in zeven gevallen het tweede huwelijk. Van de zeven bruiden was het voor vijf een eerste huwelijk en voor de andere twee het tweede huwelijk. Bij drie huwelijken waren zowel de bruid als de bruidegom afkomstig uit Weert. Ongeveer een kwart van alle huwelijken in deze periode vond plaats in de Geertekerk, de andere huwelijken vooral in de Jacobikerk en de Nicolaaskerk
Het is zeer waarschijnlijk dat er in deze periode nog meer Weertenaren in het huwelijk traden, omdat in veel gevallen de plaats van herkomst niet genoteerd werd.

Huwelijken voor de kerk 1606-1625

In deze periode werd in het huwelijksregister wel de plaats van herkomst van de bruid en bruidegom genoteerd. Dit met uitzondering van de soldaten, van wie alleen het regiment waar zij deel van uitmaakten werd aangegeven.

In totaal werden 51 huwelijken van een Weertenaar gevonden, waarvan bij negen huwelijken zowel de bruid als de bruidegom uit Weert afkomstig waren.
Opvallend in deze periode was het grote aantal bruiden uit Weert, namelijk 24. Voor 22 bruiden was het een eerste huwelijk en voor twee het tweede huwelijk. Allemaal werden ze genoteerd met een patroniem en de vermelding “afkomstig van Weert”. Waarschijnlijk waren de meeste van deze bruiden dochters van eerder in Utrecht gevestigde Weertenaren en waren zij dus in Utrecht geboren . Omdat de ouders oorspronkelijk uit Weert kwamen is wellicht in het trouwboek deze plaats ook als herkomstplaats genoteerd.
Verreweg het grootste deel van deze huwelijken, zo'n 80%, vond plaats in de Geertekerk.

Huwelijken voor de kerk 1626-1650

Ook in deze periode werd veelal de plaats van herkomst van bruid en bruidegom genoteerd.
In totaal werden 35 huwelijken gevonden, waarvan dertien bruidegoms en 22 bruiden, vrijwel allemaal met de aantekening “afkomstig van Weert”. Voor alle bruiden was het een eerste huwelijk en dat gold ook voor tien bruidegoms. Ook in deze periode vond het merendeel (80%) van de huwelijken plaats in de Geertekerk.
Wat opvalt is dat dertien bruiden in het huwelijk traden met een soldaat, die in Utrecht gelegerd was. Utrecht was in de eerste helft van de 17e eeuw een garnizoensplaats, waar veel regimenten gelegerd waren. In die tijd was er nog geen sprake van een “dienstplicht”, jongemannen konden zich voor een bepaalde periode verhuren als soldaat. Huursoldaten kwamen uit heel Europa; het was een mogelijkheid om te ontsnappen aan armoede. Het leger bood inkomen en onderdak. Veel huursoldaten maakten in de garnizoensplaats Utrecht kennis met een jonge vrouw uit de stad, trouwden en namen ontslag uit het leger.

Samenvatting/Konklusies

In onderstaande tabel vindt u een totaal-overzicht van de in Utrecht gevonden huwelijken .

	1580-1605	1606-1625	1626-1650	totaal
bruidegoms	25	22	17	64
bruiden	7	25	24	56
beiden uit Weert	3	9	0	12
totaal	35	56	41	132

In totaal zijn er dus 132 huwelijken gevonden met een bruid of bruidegom, die oorspronkelijk afkomstig was van Weert.
Hierbij was in 70 gevallen sprake van een bruidegom en in 62 gevallen van een bruid.
Verreweg het grootste deel van deze huwelijken vond plaats in de Geertekerk, met name in de periode na 1605.
Opvallend is het grote aantal bruiden uit Weert in de periode tussen 1606 en 1650. In de huwelijksregisters staat vermeld “ afkomstig van Weert”, maar wellicht betekende deze aantekening dat hun ouders uit Weert kwamen en dat de bruid dus in Utrecht geboren was. Veel van deze bruiden traden in het huwelijk met een in Utrecht gelegerde soldaat.

Hoofdstuk 4
Weertenaren in andere bronnen

Inleiding

In dit hoofdstuk vindt u het resultaat van mijn onderzoek naar de aanwezigheid van Weertenaren in een aantal andere
bronnen in het archief van Utrecht. De bronnen zijn het zogenaamde Vreemdelingenregister, het Lidmatenregister van de Nederduits Gereformeerde Kerk in Utrecht, de Transporten en Plechten van de stad Utrecht, het Notarieel archief en
het archief van de Momboirkamer. Ook vond ik Weertenaren in de Criminele sententies van het Hof van Utrecht, de losrenten van de stad Utrecht, het Bedelingsregister van de Diaconie van de Nederduits Gereformeerde Kerk en het jaarboek van Oud-Utrecht.

Het vreemdelingenregister van de stad Utrecht

De burgers van de stad Utrecht verklaarden zich door het afleggen van een eed trouw aan de stedelijke samenleving, haar instellingen en haar bestuurders. Voor de andere inwoners van de stad gold dit niet. Vooral tijdens politieke en militaire crises werd het toezicht op de niet-burgers verscherpt. Er konden zich immers vijanden, spionnen en oproerkraaiers onder hen bevinden. In sommige jaren, bijvoorbeeld 1505 en 1565, moesten de Utrechtse herbergiers van de vreemdelingen die langer dan één nacht bij hun verbleven de namen bij de schout aangeven.
Een middel om van de loyaliteit van niet-burgers of vreemdelingen verzekerd te zijn was hen een eed van trouw te laten afleggen. In de jaren 1536, 1542, 1552 en 1565 werd door de Vroedschap een plakkaat verspreid, waarmee in de stad verblijvende vreemdelingen werden opgeroepen zich bij het stadhuis te melden om daar een eed van trouw aan Karel V te zweren. Van deze eedafleggers is in Utrecht een register aangelegd, dat van de jaren 1536, 1542/1543 en 1552/1554 bewaard is gebleven. Dit “ Register van de namen ende personen, soe borgerskijnderen ende vreemde personen binnen der stadt van Utrecht woenachtig sijnde” staat bekend onder de naam Vreemdelingenregister en bevindt zich in het Rijksarchief Utrecht, toegang 701, inventarisnummer 224. Helaas is het register van het jaar 1565 niet bewaard gebleven.
In dit Vreemdelingenregister zijn de namen, herkomstplaatsen en vaak ook de beroepen, leeftijden en soms nog andere gegevens van 1870 mannen aangetekend. De inschrijvingen vonden plaats in de jaren 1536 (856), 1543 (677) en 1554 (337). Het zijn dus “momentopnamen” van drie jaren. Daarnaast zullen ook niet alle vreemdelingen, die in de stad verbleven, naar het stadhuis zijn gegaan om daar een eed van trouw te zweren. Met name diegenen, die al langere tijd in de stad verbleven en daar werkten zullen zich gemeld hebben. Het werkelijke aantal vreemdelingen, dat tussen 1536 en 1554 in Utrecht verbleef zal aanzienlijk groter geweest zijn.
Van de vreemdelingen in het register waren er 82 afkomstig uit Limburg. Weert was met 45 vreemdelingen verreweg de belangrijkste herkomstplaats uit dit gebied. Het waren 18 wolwevers, 10 linnenwevers, 14 niet nader gespecificeerde wevers, een “drapeneerder”, een droogscheerder en een lijndraaier. Van een tiental werd de leeftijd genoteerd; het waren allemaal jongemannnen tussen de 20 en 30 jaar oud.
Weert is na het dicht bij Utrecht gelegen Amersfoort de meeste genoemde herkomstplaats in het register.
Bij gebrek aan bronnen uit de periode tussen 1536 en 1554 is er weinig tot niets bekend over hoe het deze “vreemdelingen” verder verging in de stad Utrecht. Zij verdwenen in de anonimiteit van de grote stad, overleden zonder nabestaanden, trokken weer door naar elders of keerden wellicht na enige tijd weer terug naar hun geboorteplaats Weert.

Een enkeling vinden we later terug als nieuwe burger van de stad.

Lidmatenregister

In de lidmatenregisters van de Doopsgezinde en Gereformeerde kerken werd in principe van alle nieuw inkomende lidmaten genoteerd uit welke vorige woonplaats zij afkomstig waren. Dit was mogelijk omdat nieuwkomers een attestatie of kerkelijk getuigschrift moesten inleveren; een attestatie afgegeven in de vorige plaats waar zij lidmaat waren.
De registratie van lidmaten vond bij de gereformeerde kerken plaats vanaf het laatste kwart van de 16e eeuw. In Utrecht is de registratie van de Nederduits Gereformeerde Kerk bewaard gebleven vanaf het jaar 1579, met een lacune van 1592 tot 1619. In dit lidmatenregister heb ik gezocht naar personen met de familienaam “van Wiert” of “van Weert”.
Onderstaand het resultaat:

1 oktober 1581	Thijs Jansz van Wiert. Wollewever in het Molensteegje bij de Springweg.
15 april 1582	Willem Jansz van Wiert en zijn vrouw Janneken Thomas. Hij was wever en woonde in 't Rosendael.
8 september 1583	Govert Jansz van Wiert en zijn vrouw Maria Heijndricks van Weert.
Pasen 1584	Trijntgen Jans van Wiert, echtgenote van Thijs Jansz van Wiert.
27 december 1584	Lijsbeth Jans van Wiert, weduwe.
Pasen 1589	Digna Gerrits van Wiert
1623	Hans Vrackers van Weert. Hij woonde in de Molensteeg bij de Tolsteegpoort. Getuigen waren Jan Heijndricksz van Wiert en Steven Lambrechtsz.
1625	Frans Meertensz van Weert. Was wolwever en woonde “agter 't Vleeshuijs”. Getuigen waren Paulus Gillisz (ook afkomstig van Weert) en Aert Jansz.
21-12-1626	Maerten Geurtsen van Weert. Woonde in de Hamburgerstraat. Geuige was Frans Martensz van Wiert.
30-12-1641	Merten Jansen van Weert. Hij woonde achter 't Wijstraat.

Ongetwijfeld zullen er veel meer Weertenaren ingeschreven zijn als lidmaat, maar dan met hun patroniem en niet met de toevoeging “van Weert”of “van Wiert”. Ook zullen er in de periode 1592-1619 Weertenaren zijn ingeschreven, maar helaas zijn de registers uit deze periode niet bewaard gebleven.

Transporten en Plechten

Vanaf het jaar 1529 werden alle voor het Gerecht Utrecht gepasseerde akten (transporten van woningen, plechten(=hypotheken), schuldbekentenissen, borgtochten, actes van afstand en uitkoop etc.) geregistreerd. Vanaf mei 1552 werden de transporten en plechten in een afzonderlijk register geboekt.
In deze Transporten en Plechten ben ik op zoek gegaan naar Weertenaren. Evenals in de Lidmatenregisters heb ik gezocht naar personen met de naam “van Weert”of “van Wiert”.
Het blijkt dat er ook Weertenaren aktief waren op de Utrechtse “onroerendgoedmarkt”. Zij kochten of verkochten kamers (cameren) en (delen) van huizen. Vaak werd de koop mogelijk door het lenen van geld en het verlenen van een plecht (= vorm van hypotheek) aan de leninggever. Het kwam nog wel eens voor dat de lening aan een Weertenaar werd verschaft door een andere Weertenaar. Zo leende Jan Gerritsz van Wiert geld aan zijn voormalig plaatsgenoot Jan Petersz van Wiert en

ontving daarvoor van de laatste een plecht op een kamer in het Kort Rosendael.
In de periode van 1529 tot 1600 vond ik in dit archief zestien personen met de naam “van Weert/Wiert”. Hun acties betroffen huizenaankopen, de koop of verkoop van plechten en twee maal was er sprake van een akte van afstand, c.q. uitkoop. Bij de koop/verkoop van een kamer of een huis ging het vijf maal om een objekt in de omgeving van de Geertekerk en tien maal om een objekt elders in de stad (veelal in de omgeving van de Jacobikerk).
Een akte van afstand is een akte van cessie, d.w.z. een akte van overdracht van een eigendomsrecht aan een ander. Soms werd bij het overlijden van één der ouders een akte van uitkoop opgemaakt. Hierin belooft de overblijvende ouder om bij meerderjarigheid aan de kinderen hun ouderlijk erfdeel uit te keren.
In de Transporten en Plechten over de periode van 1600 tot 1650 kwam ik 28 maal een Weertenaar tegen. Het betrof in 23 gevallen de koop/verkoop van een huis/kamer in de direkte omgeving van de Geertekerk en zes maal ging het over een huis/kamer elders in de stad.
De oudst gevonden vermelding is van 6 mei 1546. Op deze datum koopt Henrick Petersz van Wijert, alias Houwer, een huis aan de westzijde van de Santsteeg achter de Jacobikerk van Marijchen, de weduwe van Goessen Petersz van Beesde. Het alias “houwer” kan er op wijzen, dat deze Henrick steenhouwer van beroep was.
De laatste gevonden vermelding is van 14 mei 1714. Op die datum koopt Maas van Wiert een huis in de Jofferstraat.

Bedelingsregister

Alhoewel de periode van eind 16e eeuw tot ca 1700 in Nederland wel de Gouden Eeuw wordt genoemd, kwam er onder de bevolking toch vrij veel armoede voor. Er bestonden nog geen sociale voorzieningen, zodat veel arme mensen voor hulp en steun aanklopten bij hun kerk. Van de Nederduits Gereformeerde Kerk in Utrecht is van deze steunverlening een register aangelegd, dat voor de jaren 1623-1625 en 1708-1736 bewaard is gebleven.
In de jaren 1623-1625 vond ik twee maal een “Weertenaar”, t.w.:

Willem van (onleesbaar), borger, heeft op 29 september 1625 in de bus gebracht de som van 23 gulden en 2 stuivers welke nagelaten is door Mathijs Mathijssen van Weert, gewoond hebbende in de Smeestraat.

Grietgen Goorts van Weert en haar man Jan Aertsz van Maestricht vragen op 4 november 1624 hulp van de Diaconie.

Notarieel Archief

Op 7 augustus 1291 machtigt paus Nicolaas IV de Utrechtse bisschop Jan van Sierck om vier openbare notarissen aan te stellen. Vanaf die tijd vinden we in de stad personen, die als notaris werkzaam zijn. Op 7 oktober 1531 wordt bepaald dat niemand tot het uitoefenen van het notariaat zal worden toegelaten dan na een door het Hof van Utrecht ingesteld onderzoek naar zijn geschiktheid.
Van de notarissen, die uitsluitend werkzaam waren in het vrije beroep zijn registers, protocollen, minuten en aktes bewaard gebleven. Een deel is getranscribeerd en via de website van het Utrechts archief in te zien.
In dit notarieel archief ben ik op zoek gegaan naar Weertenaren, waarbij ik ook nu weer heb gezocht naar personen die zich “van Weert”of “van Wiert” noemden.
In de periode tussen 1550 en 1612 vond ik drie vermeldingen van een Weertenaar, t.w.:

Op 7 februari 1575 verklaren Cornelis Heijndricksz, burger van Utrecht, 60 jaar oud, en Margriet,

dochter van Gerrit van Renesse, op verzoek van Servaes Mattijsz van Wiert, dat juffrouw Geertruijt van der Haer, huisvrouw van zaliger heer Gerrit van Renesse, is overleden binnen Utrecht omtrent midvasten 1564. Van deze Servaes heb ik verder geen sporen in de archieven gevonden.

Op 4 mei 1586 machtigt Henrick van Tuijl, wonende te Utrecht, Tonis van Heethuijsen, burger van Wiert, om aldaar te transporteren aan Jan Moren, burger van Wiert, een half huis te Wiert staande buiten de Langepoort. Dit huis was Henrick van Tuijl “na dode van zijn vader aangekomen”.

Op 21 juli 1612 geeft Frans Jacobsz, alias Faeskens, inwoner van Utrecht, procuratie aan Jan Blommert, procureur te Weert, om een huis met erf “staende omtrent het casteel” te transporteren aan Dries Jacobsz, zijn zwager te Weert. Getuigen waren Mr. Anthonis Zeegers van Weert en Jan Gerritsz van Weert.

In de periode tussen 1612 en 1650 vond ik 22 maal de vermelding van een Weertenaar. Het betrof voornamelijk schuldbekentenissen, voogdbenoemingen, testamenten en attestaties.

Momboirkamer

Al in de Middeleeuwen voelden stedelijke overheden zich verantwoordelijk voor de zorg voor minderjarige wezen en halfwezen. In Utrecht werd die taak vanaf het begin van de 17e eeuw opgedragen aan de Momboirkamer. Deze kamer werd op 22 september 1623 door de Vroedschap van de stad opgericht. De voornaamste taak van de Momboirkamer was het voorkomen dat het vermogen van minderjarigen ongeoorloofd werd aangetast. Bij overlijden van een persoon lieten de gecommitteerden van de kamer door de bode de langstlevende ouder of een naast familielid ontbieden. Deze persoon moest opgeven of de overledene minderjarige erfgenamen had nagelaten. Als dat het geval was moest een inventaris van de boedel worden overhandigd om het erfdeel van de minderjarigen te berekenen. Ook moest de langstlevende ouder of het familielid voogden voorstellen, die door de Momboirkamer als zodanig werden benoemd.
In de periode 1623 tot 1668 zijn in het zogenaamde Besogneregister de namen van de ontboden personen en de door hen afgelegde verklaringen ingeschreven, evenals de acceptatie van de voogden.
In dit Besogneregister heb ik gezocht naar personen met de naam “van Weert” en “van Wiert”. Onderstaand het resultaat van deze zoektocht.

Op 8 mei 1637 wordt Matthijs Jansz van Wiert, wonende in 't Louwersteegje, ontboden. Tot voogd over zijn onmondige kinderen wordt Willem Petersen van Wiert aangesteld.

Op 13 november 1638 wordt Jan Jacobsz van Wiert ontboden. Hij woonde in 't Koningsteegje.

In 1641 wordt Willem Peterse van Wiert door zijn neef Peter Jansz aangesteld als voogd over zijn onmondige kinderen. Beiden woonde in de Groot Eligenstraat. Peter Jansz was een zoon van Jan Petersz van Wiert.

In 1655 wordt een voogd aangesteld over de onmondige kinderen van Willem Simonsz van Wiert.

In 1656 wordt Willem Abrahamsz van Wiert aangesteld als voogd. Hij woonde op 't Geertekerkhof.

In 1664 wordt Aeltgen, de weduwe van Peter Maessen van Wiert, ontboden. Verwezen wordt naar een testament d.d. 2 februari 1659 bij notaris Houtman.

Criminele sententies van het Hof van Utrecht

Een criminele sententie is een vonnis of rechterlijke uitspraak over een misdrijf. De rechters van het Hof van Utrecht deden uitspraak over strafzaken in de stad en de provincie Utrecht. Dit hof werd in 1530 door keizer Karel V ingesteld en heeft bestaan tot het jaar 1811. De registers van het Hof bevinden zich in het Rijksarchief Utrecht, toegang 239-1.
In deze sententies vond ik de volgende Weertenaren:

Op 29 juli 1534 wordt Jan Nyeu van Weert vanwege landloperij veroordeeld tot geseling en verbanning uit de stad Utrecht.

Op 15 oktober 1555 wordt Matthijs Lobbensz van Wierdt veroordeeld tot de straf “op de kaeck gesteld en gegeseld”. Hij deed voor het Gerecht de Bilt “een quaden eedt”.

Op 22 april 1562 wordt Lambert van Weert verbannen uit de stad Utrecht. Zijn zoon Merten was van ketterij beschuldigd. Merten werd op 29 januari 1556 ingeschreven als slijkburger.

Op 15 januari 1614 wordt Gerrit Petersz van Wiert, samen met Thomas Jansz, vanwege diefstal veroordeeld tot ophanging. Het is niet bekend of en wanneer dit vonnis is uitgevoerd.

Jaarboek Oud-Utrecht

In het Jaarboek Oud-Utrecht van 1974 is het artikel “Het Utrechtse zilversmedengeslacht van Vianen” van de hand van G.Brinkhuis, opgenomen. De vader van de drie beroemde zilversmeden van Vianen te Utrecht was Willem Eerstensz van Vianen, overleden in 1603. Deze Willem was gehuwd met Elisabeth Pelser, dochter van Pauwels Pelser, “herbergier en brouwer tot Wijert”.

Hoofdstuk 5
Het linnenweversgilde in Utrecht

Inleiding

Veel migranten uit Weert en omgeving waren in hun oude woonplaats werkzaam geweest in de linnennijverheid en vonden met hun beroep en ervaring werk in Utrecht. Om in Utrecht als zelfstandig linnenwever te kunnen werken was het lidmaatschap van een gilde vereist; in dit geval het linnenweversgilde.
In dit hoofdstuk vindt u allereerst wat algemene informatie over de gilden in Utrecht, gevolgd door een korte geschiedenis van het Utrechtse linnenweversgilde.
Daarna volgt een overzicht van de nieuwe leden van het linnenweversgilde die uit Weert kwamen en een “hoofdstukje” over een Weertenaar die het bracht tot deken van het gilde.

De gilden in Utrecht

Een gilde was een vereniging van vakgenoten, die tezamen het monopolie bezaten op de uitoefening van een bepaalde tak van handel, nijverheid of dienstverlening. Iedereen die een bepaald beroep zelfstandig wilde uitoefenen was gedwongen om lid van een gilde te zijn. Alleen een gildelid mocht een eigen bedrijf (je) beginnen. Dit wordt de gildedwang genoemd.
Op 8 mei 1304 wordt een eerste gildenbrief uitgevaardigd, waarbij de verkiezing van de Utrechts stadsbestuurders in handen van de gilden komt. Alhoewel de gilden in oorsprong organisaties van handswerklieden waren, worden ze door deze gildebrief (en een brief van 1341) ook een soort van kiescolleges, waardoor ze in feite de macht in de stad bezaten.
Tot 1538 hebben de gilden deze macht in Utrecht behouden. In dat jaar echter besluit de Raad van Utrecht om de politieke invloed van de gilden te beperken. Daarvoor worden in alle gilde-ordonnanties een paar algemene artikelen opgenomen, waaronder de regel dat de dekens van de gilden zich alleen nog mogen bezighouden met zaken betreffende hun eigen gilde en niet met de politiek.
In de middeleeuwen vonden regelmatig bijeenkomsten van de gildeleden plaats, de zogenaamde morgenspraken. Natuurlijk kon een gilde niet via deze grote vergaderingen worden bestuurd, vandaar dat de leiding in handen was van twee oudermannen, ook wel overmannen of dekens genoemd, die werden ondersteund door een busmeester, die verantwoordelijk was voor de financiële zaken.
Ordonnanties gaven struktuur aan de gilden. Je zou ze kunnen zien als de statuten en het huishoudelijk reglement van een hedendaagse vereniging. Eén van de belangrijkste artikelen in deze ordonnanties was de voorwaarde dat men burger van Utrecht moest zijn om lid te kunnen worden van een gilde.
Elk gilde kende een leerstelsel, waarin leerlingen de gelegenheid kregen om bij een “meester” de basisvaardigheden van het vak onder de knie te krijgen. De leerling moest voor die interne opleiding leergeld aan het gilde betalen. In ruil daarvoor bood het gilde een vakopleiding. Voor de meeste gilden gold een leertijd van 2 jaar. Na afloop van de leertijd legde de leerling een meesterproef af.

Het linnenweversgilde

De eerste vermeldingen van het linnenweversgilde in Utrecht dateren al uit de 14e eeuw. Uit de 14e, 15e en het begin van de 16e eeuw is over het gilde weinig bekend; er zijn vrijwel geen bronnen bewaard gebleven. Het gildeboek van het gilde is bewaard gebleven vanaf 1550.

Een telling uit 1569 geeft aan dat het gilde in dat jaar 123 leden telt. Met name in de periode 1580-1620 maakt het gilde een aanzienlijke groei door. In die periode treden meer dan 400 nieuwe leden toe. Vanaf 1620 neemt die groei weer af, waarna het gilde in 1650 nog 131 leden telt.
In 1617 wordt er een apart gilde voor linnenververs en twijnders opgericht; in 1650 telt dit gilde 40 leden. De handel in linnen was voorbehouden aan de leden van het marsliedengilde.
Omstreeks het midden van de 18e eeuw houdt het linnenweversgilde op te bestaan; het aantal leden had een dieptepunt bereikt, doordat de Utrechtse linnenwevers de konkurrentie met andere plaatsen in Nederland hadden verloren.
De linnenwevers vergaderden met hun morgenspraak, dus met het voltallige aantal gildeleden, in de Nicolaaskerk.
In 1550 kenden de linnenwevers nog een leertijd van één jaar, waarna deze leertijd in 1596 werd uitgebreid tot twee jaar. Waarschijnlijk had deze verlenging van de leertijd te maken met de introductie van nieuwe technieken en producten in de linnennijverheid, zoals kruisbeeldwerk (gebloemd linnen), dundoek en damastweven.

Vaak wordt gesteld dat de Utrechtse linnennijverheid tot het eind van de 16e eeuw vooral een lokale betekenis had. Er was sprake van werk voor een klant, die het garen leverde en er zou geen aanwijzing zijn dat er werd geproduceerd voor de handel en de export. Gezien het aantal meesters en het aantal weefgetouwen mag echter verondersteld worden dat er toch wel sprake was van enige productie voor de handel en de export.
In 1597 wordt op verzoek van het linnenweversgilde door het Stadsbestuur van Utrecht toestemming gegeven om twee maal per jaar een markt te houden op de Breedstraat. Deze markt bestaat nog steeds in de vorm van een “lapjesmarkt” op de zaterdagochtend en nog steeds wordt deze markt gehouden in de Breedstraat.

Nieuwe leden uit Weert

In het Gildeboek der Linnenwevers staan over de periode van 1560 tot 1709 de nieuwe leden van dit gilde vermeld. Alleen de jaren 1569 tot 1579 ontbreken.
In dit Gildeboek vond ik vijftien nieuwe leden, van wie was aangegeven dat ze afkomstig waren van Weert.
Onderstaand een overzicht van deze nieuwe leden gedurende de periode tussen 1566 en 1640.

1566 Willem Gijsbertsz, afkomstig van Wiert. Burger van Utrecht in 1565/1566.
1581 Tonis Tonisz van Wiert (geen inschrijving als burger gevonden)
1584 Jan Geraerds van Wiert. Slijkburger van Utrecht in 1579.
1585 Jan Jacobsz van Wiert. Burger van Utrecht op 20-7-1585.
1585 Thijs Jansz van Wiert. Burger van Utrecht op 19-9-1584.
1586 Mathijs Jacobsz Perrens van Wiert (geen inschrijving als burger gevonden)
1587 Jan Michielsz van Weert. Burger van Utrecht op 12-10-1587.
1588 Frans Lambertsz van Weert. Burger van Utrecht op 21-12-1588.
1591 Geurt/Goort Rutgersz van Wiert. Burger van Utrecht op 7-1-1592.
1593 Jan Petersz van Weert. Burger van Utrecht op 12-1-1594.
1594 Jan Lambertsz van Wiert. Burger van Utrecht op 14-10-1594.
1595 Frans Fransz van Weert (geen inschrijving als burger gevonden)
1605 Geraert Jansz van Wiert. Burger van Utrecht op 6-7-1605.
1613 Aert Jansz van Wiert. Burger van Utrecht op 22-2-1612.
1633 Willem Abrahamsz van Weert. Burger van Utrecht op 9-4-1633.

Naast deze nieuwe leden, die uit Weert kwamen, vond ik nog een twintigtal nieuwe leden die zich “van Kempen” noemden. Hieronder mijn oudst bekende voorvader Antonis Meeusz van Kempen, die het lidmaatschap verkreeg in 1585. Uit onderzoek bleek overigens dat deze Antonis

oorspronkelijk afkomstig was van Stramproij.
Mogelijk bevonden zich onder de nieuwe leden die zich “van Kempen” noemden ook wevers die uit Weert afkomstig waren.

Matthijs Jacobsz Perrens, deken en busmeester

Matthijs Jacobsz Perrens wordt in 1586 ingeschreven als nieuw lid van het linnenweversgilde. Bij de inschrijving staat vermeld “van Wiert”, hetgeen ongetwijfeld betekent dat hij afkomstig was van Weert. Om lid van een gilde te worden was in Utrecht het burgerschap vereist. De inschrijving van Matthijs als burger van Utrecht was echter niet te vinden.
Matthijs was een vooraanstaand lid van het gilde; al in 1592 wordt hij vermeld als deken. In 1594 is hij busmeester (beheerder van de gildenbus, een soort penningmeester), in 1595 en 1596 deken, in 1600 busmeester, en van 1605 tot 1613 weer deken.
Een lid van het linnenweversgilde mocht maximaal drie weefgetouwen in huis hebben. Er zijn maar twee uitzonderingen op deze regel bekend, t.w. Joost Baltusz, die met vijf weefgetouwen mocht werken en Jan Hendricksz Ras, die onder voorwaarden met vier weefgetouwen mocht werken. Er waren meer gildeleden die probeerden hun bedrijf uit te breiden. Zo ook Matthijs, die in het jaar 1603 een verzoek aan de gildevergadering richtte. Hij kreeg echter nul op zijn rekest.
Vermoedelijk stopt Matthijs omstreeks 1617 met werken, want in 1617 staat in het Gildeboek vermeld “Jacob Peters Perrens heeft zijn vaders gilt verheernaert”. Jacob was zijn zoon, die dus waarschijnlijk zijn vader opvolgt.
Op 7 december 1592 kopen Matthijs en zijn vrouw Elsgen 1/8 deel van een huis, hof en halve put aan de Westzijde van de Oudegracht uit de boedel van Jannighen Roelofsdr , de weduwe van Mr. Jan van der Motte. Het huis had een uitgang in de Hoolbilt of Visserssteeg en een uitgang in de Botterstraat en droeg de naam Oliphant. Op het huis rustte een plecht van 400 gulden t.b.v. het Convent van St. Cecilië. In 1606, 1615 en 1617 vestigt Matthijs plechten op dit huis.
Matthijs overlijdt in januari 1639 en wordt op 21 januari met acht dragers begraven in de Geertekerk te Utrecht. Ten tijde van zijn overlijden woonde hij in het Bartholomeus Gasthuis, wat toen een soort bejaardenhuis was.
Al eerder, op 16 januari 1628 wordt zijn weduwe Elsgen Laurens van Ittervoort in de Nicolaeskerk te Utrecht begraven. Zij liet een man en twee mondige kinderen na.
Van Matthijs zijn twee kinderen bekend, dochter Lijsbeth die op 1 juli 1595 in Utrecht trouwt met Jacob van Snellenberch en zoon Jacob die op 13 december 1608 in de Geertekerk in Utrecht trouwt met Maijken Jans de Heij.
Dochter Lijsbeth zal bij haar huwelijk ongeveer 20/25 jaar oud geweest zijn, zodat wij kunnen konkluderen dat Matthijs en Elsgen omstreeks 1570/1575 zijn getrouwd in Utrecht of Weert. Matthijs is dus omstreeks 1550 geboren.

Literatuur/Bronnen

Ronald Rommes: Oost,west, Utrecht best ?, driehonderd jaar migratie en migranten in de stad Utrecht (begin 16e- begin 19e eeuw), 1998.
Nico Slokker: Ruggengraat van de stad, de betekenis van gilden in Utrecht, 1528-1818 (2010).
Gildeboek der Linnenwevers (1560-1709) : RAU, toegang 708, inventarisnr. 1.2.05.

Hoofdstuk 6
De omvang van de migratie van Weert naar Utrecht

Inleiding

In de drie voorgaande hoofdstukken zijn de migranten uit Weert (en omgeving) die in de verschillende bronnen in Utrecht zijn gevonden uitvoerig aan de orde gekomen. Met behulp van deze gegevens is het mogelijk om te komen tot eens schatting van de omvang van deze migratie. Ik heb de periode van 1525 tot 1650 verdeeld in drie "tijdsblokken" die onderstaand achtereenvolgens worden besproken.

Periode 1525 -1550

Voor het vaststellen van de omvang van de migratie van Weert naar Utrecht in deze periode kon maar van een zeer beperkt aantal bronnen gebruik worden gemaakt. De meeste vondsten komen uit het Vreemdelingenregister en het Burgerboek, met daarnaast nog enkele vermeldingen uit het Notarieel archief en de Transporten en Plechten.
In het Vreemdelingenregister van de jaren 1534 en 1543 komen 24 Weertenaren voor. Daarnaast werden acht personen uit Weert ingeschreven als burger of slijkburger, terwijl er drie Weertenaren werden gevonden in het Notarieel Archief en de Transporten en Plechten. In totaal dus 35 migranten uit Weert en dat waren allemaal mannen.
In werkelijkheid zal het aantal migranten uit Weert aanzienlijk groter geweest zijn. De vreemdelingenregisters in deze periode zijn van slechts twee jaren (1534 en 1543) bewaard gebleven, terwijl maar weinig migranten zich de hoge kosten van het burgerschap konden permitteren en dus "onder de radar" bleven.

Periode 1551-1600

Voor het vaststellen van de omvang van de migratie in deze periode kunnen we naast het Vreemdelingenregister uit het jaar 1554 en de burgerinschrijvingen ook gebruik maken van de trouwinschrijvingen bij de schout en schepenen (vanaf 1580) en het huwelijksregister van de Nederduits Gereformeerde Kerk in Utrecht (vanaf 1590).
In totaal vond ik 81 mannelijke Weertenaren, voornamelijk in het Vreemdelingenregister, het Burgerboek, het Gildeboek van het linnenweversgilde en de huwelijksregisters. Meerdere Weertenaren werden meer dan één maal vermeld, bijv. in het Burgerboek, het Gildeboek en het huwelijksregister.
Ook vond ik in deze periode nog twaalf vrouwelijke Weertenaren vermeld in de diverse archieven. Allemaal in het lidmatenregister van de Nederduits Gereformeerde Kerk en de huwelijksregisters. Ook in deze periode zullen ongetwijfeld veel meer Weertenaren zich in Utrecht gevestigd hebben. Zo zijn de huwelijksregisters uit deze periode maar beperkt bewaard gebleven, terwijl de plaats van herkomst lang niet altijd werd vermeld.

Periode 1601-1650

Ook in deze periode was er sprake van een aanzienlijk aantal vermeldingen van Weertenaren in de diverse bronnen. In totaal 145 vermeldingen, waarvan 72 mannen en 73 vrouwen. Het grootste deel, ongeveer 2/3 in de periode tussen 1601 en 1625.

In het tweede kwart van de 17e eeuw verzwakt de positie van de linnenwevers uit Weert en omgeving in Utrecht door de grote trek van textielarbeiders uit Duitsland naar Utrecht. Daarnaast neemt vanaf het midden van de 17e eeuw de betekenis van de textielnijverheid in Utrecht af, waardoor de vraag naar geschoold personeel vermindert. Vanaf ongeveer 1625 neemt het aantal vermeldingen van Weertenaren in de archieven dan ook sterk af. Na 1650 vinden we in het Burgerboek en in de huwelijksregisters vrijwel geen nieuwe inwoners van Utrecht, die uit Weert of omgeving afkomstig waren, meer terug. De migratie van Weertenaren verplaatst zich naar andere steden, met name naar Leiden. In die stad verdubbelt het aantal huwelijken met een bruidegom of bruid uit Weert tussen 1650 en 1700 in vergelijking met de 50 jaren daarvoor.

Totaal aantal

In totaal ontdekte ik in de diverse beschikbare bronnen 273 personen (188 mannen en 85 vrouwen), die de naam van Weert/Wiert gebruikten, of waarbij duidelijk was aangegeven dat zij uit Weert afkomstig waren. Zoals eerder al werd aangegeven is het wanneer in het huwelijksregister werd geschreven “van Weert” niet altijd duidelijk of de desbetreffende man of vrouw zelf uit Weert kwam of dat dat gold voor haar (voor) ouders.
Het werkelijke aantal migranten uit Weert (en omstreken) zal veel groter geweest zijn. Het moeten er vele honderden geweest zijn.

Migratie na 1650

Na het jaar 1650 eindigt de migratie van Weertenaren naar Utrecht vrijwel geheel. In het Burgerboek zijn nog maar twee inschrijvingen van nieuwe burgers uit Weert te vinden.
In de periode tussen 1650 en 1700 werden 30 huwelijken gesloten van een bruid of bruidegom met de naam van Wiert/Weert, vrijwel allemaal huwelijken van een dochter of zoon van een van Wiert/Weert, die al in Utrecht woonde.
Voor nieuwe migranten was Utrecht geen aantrekkelijke vestigingsplaats meer. De linnennijverheid kwijnt weg en voor nieuwe linnenwevers is er geen werk meer te vinden.

Hoofstuk 7
Het leven van de Weertenaren in Utrecht

Inleiding

In de vorige hoofdstukken heb ik uitvoerig de resultaten van mijn onderzoek in de archieven van Utrecht naar Weertenaren, die zich in Utrecht vestigden tussen 1500 en 1650, beschreven.
Uitgaande van het aantal gevonden huwelijken en het aantal burgerinschrijvingen is de migratie van Weert (en omstreken) naar Utrecht aanzienlijk geweest, met name in de periode tussen 1550 en ca 1620. Exacte aantallen zijn niet aan te geven, maar het moeten er enkele honderden geweest zijn.
Zoals ik in hoofdstuk twee al vaststelde, was er bij de migratie van Weertenaren naar Utrecht sprake van “conservatieve migratie”. Het waren vooral negatieve factoren (armoede, godsdienststrijd, achteruitgang van de textielnijverheid) die
leidden tot het vertrek uit Weert en niet zo zeer de aantrekkingskracht van de stad Utrecht.
Verreweg het grootste deel van de migranten was werkzaam in de textielnijverheid (wollewevers en linnenwevers). Ook waren er enkele Weertenaren, die als huursoldaat in Utrecht gelegerd waren, daar trouwden en zich blijvend in Utrecht vestigden.
De migratie uit Weert maakte deel uit van een bredere migrantenstroom vanuit het Peel- en Kempenland in het Brabants-Limburgs grensgebied. Veel van deze migranten noemden zich eenmaal in Utrecht aangekomen “van Kempen”.
In dit hoofdstuk ga ik nader in op het leven van deze Weertenaren in hun nieuwe vestigingsplaats. Waar woonden zij, hoe voorzagen zij in hun levensonderhoud, hoe zag het sociale leven eruit, met wie hadden zij kontakt, waar “kerkten” ze ?, etc.

De textielnijverheid in Utrecht

Zoals gezegd trokken veel migranten uit Weert naar Utrecht om daar te gaan werken als wol(le)wever, linnenwever, verver, drapenier etc. Kortom, zij vonden werk in de hun vertrouwde textielnijverheid.
Het weven en verven van linnen kende in Utrecht een hoogtepunt aan het eind van de 16e eeuw en het begin van de 17e eeuw, wat is terug te zien aan het groeiende aantal leden van het linnenweversgilde. Een deel van de Weertenaren kocht na vestiging het burgerschap van Utrecht, waarmee ze lid konden worden van het linnenweversgilde. Ongetwijfeld gingen zij fungeren als werkgevers voor latere migranten, die misschien familie of bekenden geweest zullen zijn geweest en ook uit Weert afkomstig waren. De eerste Weertenaren die zich in Utrecht vestigden waren vaak de “wegvoorbereiders” voor vele anderen, die volgden.
Omstreeks 1650 leeft de textielnijverheid in Limburg en Brabant weer op, waardoor de noodzaak om elders een nieuw bestaan op te bouwen verdwijnt. Tegelijkertijd vermindert in Utrecht de betekenis van de textielnijverheid en vermindert ook de vraag naar geschoold en ervaren personeel. In de 18e eeuw werkten er, voor zover na te gaan, geen migranten meer uit Limburg en Brabant in de Utrechtse textielnijverheid.
Wanneer aan het eind van de 17e eeuw de textielnijverheid in Utrecht sterk afneemt, trekken de “textiel-migranten” uit Brabant en Limburg naar Leiden. De textielnijverheid in Leiden bloeide in de 16e en 17e eeuw enorm op dank zij de immigranten uit de Zuidelijke Nederlanden (met name West-Brabant en België) en Noord-Frankrijk.

Waar woonden de Weertenaren in Utrecht ?

Tot het jaar 1528 wordt de stad bewaakt door de gilden, die elk hun eigen kleine stuk van de

stadsmuur moesten verdedigen. In het jaar 1572 krijgt de stad op bevel van Bossu (stadhouder van Holland, Zeeland en Utrecht van 1567 tot 1573) een eigen stadsleger en worden in 1573 de stadsvaandels opgericht, waarbij de stad wordt opgedeeld in acht kwartieren met elk hun eigen vaandel. Daarnaast kende de stad enkele voorsteden buiten de vier stadspoorten; de Weerdpoort in het noorden, de Wittevrouwenpoort in het oosten, de Tolsteegpoort in het zuiden en de Catharijnepoort in het westen. De acht kwartieren, oftewel wijken, in de binnenstad lagen aan weerszijde van de Oudegracht , die als centrale verkeersader fungeerde, en werden vernoemd naar de insignes van de vaandels. Daardoor hadden ze bijzondere namen, t.w. aan de oostkant van de stad Bloedkuil, Fortuin, Papenvaandel en Oranjestam en aan de westkant van de stad Handvoetboog, Turkije, Zwarte knechten en Pekstokken.
Binnen deze acht wijken woonde rijk en arm door elkaar. De armste wijken waren Oranjestam, Pekstokken en Handvoetboog.; de rijkste wijken waren Papenvaandel en Fortuin.
Uit de huwelijksregisters tot het jaar 1606 blijkt dat in alle parochiekerken van Utrecht door Weertenaren getrouwd werd; in de periode tussen 1606 en 1650 vindt echter meer dan 75% van alle huwelijken plaats in de Geertekerk.
Voor ca 1600 woonden Weertenaren verspreid over de stad; vanaf die tijd vindt een concentratie plaats in de omgeving van de Geertekerk. Ook uit de Transporten en Plechten blijkt dat de concentratie van Weertenaren in straten rondom de Geertekerk begint vanaf het jaar 1600 (zie hoofdstuk 4).
In de huwelijksregisters is vanaf 1606 van de meeste bruidegommen en bruiden genoteerd in welke straat of steeg zij woonden. Uit deze registers blijkt dat het merendeel van de “Weertenaren” woonde in de meer armoedige straten of stegen van de stad, met name in de wijken Pekstokken (zuidwestelijk deel van de stad) en Oranjestam (zuidoostelijk deel van de stad).
Na 1600 woonde dus ongeveer 75% van de Weertenaren in de wijk Pekstokken, en met name in de direkte omgeving van de Geertekerk, in straten en stegen als de Geertestraat, het Geertekerkhof, de Jofferenstraat, het Corte en Lange Rosendael, de Springweg, de Molensteeg, achter 't Wijstraat en de Corte en Lange Smeestraat. Hier was dus sprake van een stadswijk waar textielarbeiders uit het Weertse in elkaars nabijheid verbleven als buurtgenoten, beroepsgenoten en voormalige plaatsgenoten.
Andere Weertenaren zijn terug te vinden in de wijken Oranjestam en Handvoetboog (later Wijk C); ook daar woonden zij in de armere straten/stegen.
Ook uit de bewaard gebleven Transporten en Plechten van de stad (aan- en verkoop van huizen, hypotheken etc) blijkt dat de Weertenaren vooral in de jaren na 1600 woonden in de omgeving van de Geertekerk. Zij kochten soms huizen van een voormalig plaatsgenoot, verleenden plechten en waren regelmatig buren.
We kunnen dus konkluderen dat er in het zuidwesten van de stad sprake was van een sociaal netwerk met een Noord-Limburgse identiteit. De aanwezigheid van de herberg “ waer Wiert uijthangt” in de Geertesteeg zal sterk hebben bijgedragen aan het saamhorigheidsgevoel van deze migranten.
Werk, huisvesting en dagelijkse kontakten met plaats- en streekgenoten zullen geleid hebben tot een hecht sociaal netwerk met veel onderlinge verbanden, dat zeker tot het midden van de 17e eeuw heeft bestaan. Deze buurt was voor nieuwe migranten uit Weert en omstreken lange tijd een belangrijk oriëntatiepunt. Voor nieuwkomers waren de vroegere plaatsgenoten steunpilaren bij het vinden van woonruimte en van werk.
Van alle bruiden en bruidegoms die tussen 1606 en 1630 in de buurt van de Geertekerk woonden, maakten de Limburgers (en dat waren voornamelijk Weertenaren) ongeveer 15% uit. Dat lijkt niet veel, maar bedacht moet worden dat zich onder de 85% overige “eersthuwenden” een niet gering aantal nazaten van eerdere migranten uit de streek bevonden, met name de bruiden en bruidegoms met de naam “van Wiert/Weert”.

De herberg “ Waer Wiert uijthangt”

Voor veel migranten was de aanwezigheid van een herberg belangrijk voor hun kontakten en hun integratie in de nieuwe woonplaats. Dankzij deze herberg hadden zij de gelegenheid om plaats- en streekgenoten te ontmoeten, die hen wegwijs konden maken en konden helpen bij het vinden van woonruimte en werk.
In het Rijksarchief Utrecht (Toegang 702, Inventarisnr 349) is een register aanwezig met de namen van ca 250 tappers, herbergiers etc. die zich bij de secretarie van Utrecht hebben aangegeven naar aanleiding van een publikatie van de Vroedschap van Utrecht van 31 augustus 1635. Onder deze tappers/herbergiers bevond zich ook Gerrit Jansz, die zich op 15 september 1635 liet inschrijven bij de secretarie. Hij was herbergier in de Geertesteeg in de herberg met de naam “Waer Wiert uijthangt”. De naam van de herberg verwijst naar het uithangsbord, wat weer verwijst naar de plaats van herkomst van de herbergier. Op 25 mei 1605 wordt een Jan Gerritsz ingeschreven als burger van Utrecht; hij was afkomstig van Weert en was herbergier. Mogelijk was hij de vader van Gerrit Jansz., de uitbater van de herberg “Waer Wiert uijthangt”.
In de direkte omgeving, namelijk in 't Lange Rosendael, was nog een herberg gevestigd. Beernt Jansz van Warendorp meldt zich op 1 september 1635 bij de secretarie en geeft aan een herberg uit te baten in 't Lange Rosendael. Beernt trouwt op 28 augustus 1603 in de Nicolaaskerk met de uit Weert afkomstige Geertken Michiels. Beiden woonden in 't Lange Rosendael . Op 12 april 1647 wordt Beernt begraven; hij overlijdt in het Barbara Gasthuis (zorg voor zieken, zwervers en bejaarden).
De naam Warendorp komt van Warendorf, een stad in de Duitse deelstaat Noordrijn-Westfalen.

De Geertekerk

De Geertekerk was in de middeleeuwen één van de vier parochiekerken van Utrecht, en wel de kleinste en jongste , gewijd aan de heilige Gertrudis van Nijvel. Deze oude stadsparochie omvatte het zuid-westelijke gedeelte van de stad begrensd door de Catharijnesingel, de Lange Smeestraat en de westzijde van de Oudegracht. Tegenover deze kleine stadsparochie stond een naar verhouding grote buitenparochie, gelegen buiten de stadspoorten. Hieronder vielen het westelijk deel van de stadsvrijheid tussen de Vaartse en de Leidse Rijn en de gerechten Westraven, Papendorp en Galekop.
De eerste kerk is omstreeks het jaar 1200 gebouwd op een terrein buiten de stadswallen, maar tussen 1248 en 1259 wordt de kerk herbouwd binnen de stadsmuren. Sindsdien hebben nog vele verbouwingen plaatsgevonden. Het koor en het dwarsschip van de kerk dateren uit de 14e eeuw , terwijl de toren het oudst bewaarde deel van de kerk is en dateert uit de 13e eeuw. In 1477 wordt de kerk verrijkt met de door Steven Butendijck gegoten luiklok “Ghertrut” en in 1506 wordt daar de klok met de naam “Jezus Maria Johannes”, gemaakt door Geert van Wou, aan toegevoegd.
De Geertekerk kende net als de andere parochiekerken een armenpot, waaruit de steun aan de armen werd betaald. De
beheerder van deze armenpot was de Heilig Geestmeester, later ook potmeester genoemd. Deze armenpot verkreeg haar middelen door allerlei schenkingen. De vaak welgestelde bewoners van de huizen aan de Oudegracht waren de “spekkers” van deze pot.
Verreweg het grootste deel van de huwelijken van Weertenaren werd gesloten in deze Geertekerk, namelijk ongeveer 3/4 deel van alle huwelijken. Voor het jaar 1600 vonden de huwelijken plaats verspreid over vrijwel alle parochiekerken van Utrecht, maar na 1600 werden vrijwel alle huwelijken gesloten in de Geertekerk

Kerkmeester Servaes Jacobsz

Ook de Geertekerk had voor de nieuwkomers een belangrijke funktie; zij zorgde voor de noodzakelijke opvang en steun. Kerkmeester in de periode 1625-1635 was Servaes Jacobsz van Wiert, geboren omstreeks 1565 in Weert (in 1631 was hij omtrent 65 jaar oud) en drapenier van

beroep. Zijn kollega-kerkmeester was Johan van Rhijn.
Een kerkmeester was een leek, die verantwoordelijk was voor het financiële beheer van een kerkgemeenschap en de dagelijkse zorg voor het kerkgebouw en alles wat daarbij behoorde. Het financiële beheer hield o.a. in het innen van cijnsen (=belastingen) en vorderingen voor de parochie. Goederen, die aan de kerk werden geschonken, werden vaak aanvaard door de kerkmeester. Ook als er belangrijke financiële mededelingen waren, was dat vaak de taak van de kerkmeester en niet van de pastoor/voorganger.
Servaes trouwt op 10 november 1591 met Heijltjen Henricksdr, die ook afkomstig was van Weert en ten tijde van haar huwelijk in Leerdam woonde. Het echtpaar woonde in de Jofferenstraat, vlak bij de Geertekerk. Servaes was de eigenaar van een huis in deze straat, want in 1622 verleent hij een plecht (=hypotheek) op zijn huis. Zijn buren waren evenals hijzelf migranten uit Weert, t.w. Matthijs Jansz van Wiert en de linnenwever Gerrit/Goort Rutgersz.
Op 7 januari 1629 en op 27 januari 1629 gaan Servaes en Heijltgen naar notaris Verduijn om hun testament te laten vastleggen. Enkele dagen voor zijn overlijden gaat Servaes op 17 maart 1651 nog naar notaris van der Houve om zijn testament te laten aanpassen ten gunste van zijn vrouw Heijltje. Vlak daarna, op 21 maart 1651 overlijdt Servaes, waarna hij op 7 april in de Geertekerk wordt begraven. Hij liet een vrouw en mondige collaterale erfgenamen na. Er waren geen kinderen.
Meer over Servaes en zijn broer Ambrosius vindt u in hoofdstuk 11.

Het sociale leven van de Weertenaren in Utrecht

Ongetwijfeld zullen de Weertenaren in Utrecht onderling veel kontakt hebben onderhouden. Vaak waren ze buren, kwamen ze elkaar tegen bij het werk als linnenwever of wollewever of zaten ze naast elkaar in de kerkbanken van de Geertekerk. Deze kontakten leidden regelmatig tot relaties en onderlinge huwelijken. Tussen 1590 en 1650 vond ik twaalf huwelijken, waarvan zowel de bruid als de bruidegom afkomstig waren uit Weert. En waarschijnlijk zullen dat er nog meer geweest zijn, want zoals al eerder werd vermeld, werd lang niet altijd in het trouwboek de plaats van herkomst van de bruid en/of bruidegom vermeld.
Een voorbeeld van het onderling huwen tussen Weertenaren volgt hieronder.
Begin 17e eeuw vestigt de uit Weert afkomstige Jan Jacobsz zich met zijn vrouw Trijntje Jans in Utrecht. Trijntje overlijdt en Jan hertrouwt op 10 april 1608 met Digna Peters. Ook Digna was afkomstig uit Weert en vestigde zich omstreeks 1600 met haar toenmalige echtgenoot Adriaen Gauwen in Utrecht. Wanneer Digna overlijdt (omstreeks 1612/1613) treedt Jan voor derde maal in het huwelijksbootje en wel op 16 januari 1614 met Janneken Michiels. Ook Janneke was afkomstig van Weert en voor haar was dit het tweede huwelijk. Zij trouwt eerst met Jan Petersz, waarschijnlijk in Weert en trouwt voor de tweede maal met Jan Jacobsz van Wiert. Niet lang na dit huwelijk overlijdt Jan Jacobsz van Wiert, waarna Janneke voor de derde maal trouwt en wel met de Weertse weduwnaar Jacob Jansz van Wiert.
In Utrecht moest bij overlijden van één van de huwelijkspartners een voogd over de eventuele nagelaten minderjarige kinderen worden aangesteld. Weertenaren benoemden vaak een familielid of een andere Weertenaar tot voogd. Zo wordt Willem Petersz van Wiert in 1637 aangesteld als voogd over de onmondige kinderen van Matthijs Jansz van Weert en in 1641 over de onmondige kinderen van Peter Jansz van Wiert. Deze laatste was zijn neef en een zoon van Jan Petersz van Wiert.

Welstand

Erg vermogend zullen de migranten uit Weert niet geweest zijn. Een deel was nog net in staat om de kosten van het burgerschap te betalen, maar de meesten kwamen uit armoede naar Utrecht en bleven daar in armoede leven. Voor velen waren de kosten, verbonden aan de koop van het burgerschap veel te hoog en was hoogstens het slijkburgerschap bereikbaar.
De Weertenaren woonden dan ook vooral in de arme wijken van Utrecht. Slechts enkelen waren in

staat een huis (vaak een kamer) te kopen en vrijwel altijd was dat in één van de vele stegen die Utrecht rijk was. In de Transporten en
Plechten, waar transacties met betrekking tot onroerend goed werden geregistreerd, komen we maar enkele Weertenaren tegen. Vaak werd de koop van een kamer of huis gefinancierd dankzij de lening van een voormalig plaatsgenoot. Zo leende Jan Gerritsz van Wiert geld aan Jan Petersz van Wiert voor de aankoop van een kamer in het Kort Rosendael. Als zekerheid voor deze lening ontving Jan Gerritsz een plecht op de kamer.
De meer vermogende Utrechtenaren lieten bij het overlijden van een familielid de Domklokken luiden. Deze Overluidingen van de Dom zijn geregistreerd in de fabrieksrekeningen van de Dom, die bewaard zijn gebleven in het Utrechtse Archief. In dit register is geen enkele Weertenaar gevonden. Voor 1600 kochten vermogende Utrechtenaren vaak lijfrentes voor hun partner en/of kinderen. Ook hier zijn geen Weertenaren gevonden.

Hoofdstuk 8
Migranten uit de omgeving van Weert

Inleiding

Het waren niet alleen inwoners van Weert die uit hun woonplaats vertrokken om hun geluk in Utrecht te zoeken. In de archieven van Utrecht vond ik ook migranten die afkomstig waren uit de wijde omgeving van Weert.
In dit hoofdstuk vindt u een overzicht van deze vondsten per plaats.

Nederweert

De oudst gevonden migrant uit Nederweert is Andries Petersz van Nederweert. Hij was linnenwever, migreert naar Utrecht en wordt daar op 27 juli 1559 ingeschreven als slijkburger op de Geertebrug. Van hem was verder niets te vinden.

Op 9 september 1593 trouwt in Utrecht Aert Michielsz van Nederwijert met Jannechge Jans, weduwe van Marcelis Claesz. Ook hij heeft geen verdere sporen in de archieven van Utrecht nagelaten.

Op 16 augustus 1614 trouwt in Utrecht Rutger Jans, afkomstig van Nederweert, met Adriaentgen Hubertsz Collet. Adriaentgen wordt begraven op 6 maart 1626, waarna Rutger op 19 november 1626 in de Jacobikerk van Utrecht hertrouwt met Sara Anthonij. Rutger was linnenwerker en wordt op 3 maart 1620 ingeschreven als nieuwe burger van Utrecht. Hij overlijdt in maart 1644 en wordt op 18 maart 1644 begraven in de Buurkerk.
Rutger woonde in Utrecht vlakbij de Catharijnepoort in een huis waar voorheen 't Wapen van Montfoort uithing en nu de naam 't Hijndercleed draagt (1630).
Rutgers zoon Anthonij Rutten van Nederweert trouwt op 13 november 1653 in het Anthonij Gasthuis te Utrecht met Grietjen Jans en zijn dochter Geertruijdt Rutten van Nederweert trouwt op 11 januari 1657 in Utrecht en IJsselstein met Cornelis de Man. Anthonij overlijdt snel na zijn huwelijk en liet geen kinderen na.

Op 14 juni 1652 is Lambert Henricksz van Nederwirt samen met de droogscheerder Cornelis Martensz van Wiert getuige.

Thorn

Thorn was een moeilijke naam voor diegene die de huwelijken inschreef in het huwelijksregister. De naam werd geschreven op de wijze waarop hij werd uitgesproken (fonetisch). Veel van de bruiden en bruidegoms konden niet lezen en schrijven, zodat er geen kontrole plaatsvond of de naam wel goed was opgeschreven. We vinden de naam dan ook op verschillende wijzen geschreven, van Thorn, van Thoorn, van Torn, van Door en zelfs van Doorn.

Op 1 februari 1587 trouwt Henrick Tonissoon van Thoorn voor de schout en schepenen met Gerrichgen Jansdr.

Op 17 januari 1618 trouwt Matthijs Goortssoon van Thoorn voor de schout en schepenen met Maijken, dochter van Jan Petersz Coninx.

Op 1 januari 1620 trouwt Belichgen Henricks, jongedame van Torn, met Tijs Tijsz van Eijsden. Belichgen overlijdt voor 1628, want op 18-5-1628 hertrouwt Tijs met de weduwe Fijtjen Reijers.

Met een attestatie van 12 november 1637 afgegeven in Utrecht trouwt Peter Hendericksz van Door te Heusden/Alkmaar met Fijtgen Jelis.

Op 10 juli 1642 trouwt in de Jacobikerk te Utrecht Heijltje Hendricks van Door met Willem Pietersz.

Op 3 mei 1646 trouwt in de Jacobikerk te Utrecht Leenhart Henderijcksen van Door met Jacomijntje Peters, jongedame van Stramproij.

Op 5 februari 1649 trouwt in de Jacobikerk te Utrecht Trijntje Hendricks van Door met Jan van Wulfraedt.

Op 23 april 1653 trouwt voor de Schepenen van Utrecht Andries Leendertsz van Torn met Catrijn van der Weij.

Op 23 juni 1656 trouwt in het Anthonij Gasthuis te Utrecht Meerten Willemse van Toorn met Grietgen Rijcken.

Willem Jacobsz van Doorn trouwt ca 1580 met Catharina Bartholomeus. Het echtpaar had drie kinderen, waaronder dochter Jacobgen, die in 1645 in Stramproij woonde. Dochter Anna trouwt op 28 oktober 1607 in Utrecht met de drapenier Jan Jacobsz Bosch en dochter Ychen trouwt op 6 april 1607 in Utrecht met de linnenwever Daniel Hendricksz van Heusdendriel.

Stramproij

De migranten uit de omgeving van Weert kwamen vooral uit Stramproij en noemden zich in hun nieuwe woonplaats dan ook vaak “van Stramproij” of een variant hierop.
De oudst gevonden migrant uit Stramproij is Henrick Henricksz. Hij wordt in 1554 vermeld in het Vreemdelingenregister van Utrecht (zie hoofdstuk 5) als afkomstig van “ Stramproij bij Wijert”, was plm 20 jaar oud en was wever. Hoe het hem in Utrecht is vergaan was in de archieven niet terug te vinden.
Ook wordt in het Vreemdelingenregister in 1554 een Peter Jansz, afkomstig van Stramproij, ingeschreven. Van hem weten we meer; zo wordt hij in 1565 ingeschreven als slijkburger van Utrecht. Eenmaal in Utrecht noemt Peter zich Peter Jansz van Stramproij en trouwt hij omstreeks 1540/1550 met Maria Gabriels. Hij was kremer van beroep en komt diverse malen voor in de Transporten en Plechten van de stad Utrecht als koper en verkoper van onroerend goed. Hij overlijdt tussen 1581 en 1590 en liet geen kinderen na.
Peter had een broer Lenart Jansz Becker/Backer, waarvan we alleen weten dat hij drie kinderen had.

In het Burgerboek vond ik drie vermeldingen van een migrant uit Stramproij, t.w. Antonis Meeus op 20 juli 1585, Geurt Jansz van Stramproij, verver, op 27 maart 1647 en Willem Lenaertsz van Stramproij, linnenwever, op 21 maart 1657.
Antonis Meeus noemt zich bij zijn inschrijving als burger “van Kempen”, maar uit verder onderzoek bleek dat hij afkomstig was van Stramproij. Drie van zijn kleinkinderen worden na de dood van hun ouders door hem en zijn vrouw opgevoed en noemen zich later “van Stramproij”. Eén van die kleinkinderen was Jan Petersz van Stramproij, tapper, die op 26 maart 1659 het burgerrecht van Utrecht verkrijgt. Hij is de voorvader van alle nu nog levende personen met de naam “Stramrood” .

In bijlage 1 vindt u een overzicht van de in Utrecht gevonden migranten uit Stramproij.

Boshoven

Boshoven was vroeger een buurtschap, maar is nu een stadsdeel aan de noord-westzijde van Weert. Ook migranten uit deze buurtschap vond ik terug in Utrecht.

Op 12 april 1635 trouwt Jan Andriesz in de Catharijnekerk te Utrecht met Annichje Willems. Jan was soldaat en afkomstig van Weert. Later noemt hij zich ook "van Weert". In Utrecht gaat Jan werken als hoedenmakersknecht.
Het echtpaar laat in Utrecht negen kinderen dopen, waaronder op 15 mei 1642 een zoon Andries. Wanneer Andries in 1667 in het huwelijk treedt noemt hij zich "Andries Jansz van Boshoven". Vermoedelijk was dit een verwijzing naar de plaats van herkomst van zijn vader, die dus geboren was in de buurtschap Boshoven, onder Weert.
Jan Andriesz overlijdt eind juni 1648 en wordt op 3 juli 1648 begraven. Zijn vrouw Annichje verkoopt op 26 juli 1661 een stukje land, groot "125 roijen met een weijgen off baentje, groot 100 roijen" onder Boshoven in het Gerecht Weert aan Goort Matthijs Willemsz. Blijkbaar ging er met deze verkoop iets niet goed, want op 30 juni 1662 (notaris de Coten te Utrecht) geeft Andries Jansz van Weert procuratie aan Johan Lockum, notaris te Weert, om het stukje land van 125 roeden en de baan van 100 roeden, die zijn moeder had verkocht aan Geurt Matthijsz van Wilmer, te naasten.

Op 3 juli 1657 (notaris van Vechten te Utrecht) krijgt Frans Martensz van Wiert, wonende te Utrecht, procuratie van Jannichje Jacobs Bullens, weduwe van Henrick Matthijsz van Door, in leven drapenier in Utrecht, om een stuk land in de Camp te Boshoven onder Wiert te verkopen. Henrick Matthijsz van Door was waarschijnlijk afkomstig van Thorn of Stramproij; zijn vrouw Jannichje kwam uit Weert en was een dochter van Jacob Bullens en Heijltgen Linckens.

Neer

Neer is een kerkdorp in Midden-Limburg en maakt nu deel uit van de gemeente Leudal. Het dorp ligt aan de Maas tussen Roermond en Venlo, ca 20 km. ten zuid-oosten van Weert.
In de 16e en 17e eeuw werd Neer in Utrecht geschreven als Neijr of Neijer".
Ook migranten uit deze plaats streken neer in Utrecht, met name in de eerste helft van de 16e eeuw. In het Burgerboek vond ik tussen 1513 en 1567 de inschrijving van acht "Neertenaren"; allemaal waren zij linnenwever van beroep.
Eén van de nieuwe burgers uit Neer was de linnenwever Henrick Andriesz , die in 1534 als burger wordt ingeschreven. Ook zijn zoon Andries Henricksz van Neer was linnenwever en trouwt omstreeks 1575 in Utrecht met Neeltgen Cornelis. Andries overlijdt voor 1604, want op 24 juni 1604 hertrouwt zijn weduwe. Uit het huwelijk van Andries met Neeltgen wordt een zoon Henrick geboren. Als Henrick Andriesz van Neer trouwt hij op 7 december 1612 in Utrecht met Heijltje Wouters. Ook Henrick overlijdt op jonge leeftijd, want op 6 april 1606 hertrouwt zijn weduwe.

Een andere "Neertenaar" is Coenraet Thijssen/Matthijsz, die daar omstreeks 1570 wordt geboren. Hij trouwt op 28 juli 1594 in Utrecht met Geertruijt Hermans van Snellenberch. Na haar overlijden in 1626 hertrouwt Coenraet op 20 maart 1631 in de Jacobikerk te Utrecht met Petertgen Jans van Coesfelt. In Utrecht worden vier kinderen geboren, twee zoons en twee dochters. De twee zoons krijgen geen nakomelingen.

Een laatste migrant uit Neer, die ik vond in de Utrechtse archieven, is Metjen Peters van Neijer. Zij trouwt op 22 oktober 1592 in de Jacobikerk te Utrecht met streekgenoot Peter Petersz van Wiert.

Ittervoort

Ittervoort is een kerkdorp in Midden-Limburg en ligt zo'n 15 km ten zuiden van Weert. De naam Ittervoort verwijst naar de Itterbeek. De plaats wordt voor de eerste maal vermeld in het jaar 1252. Ook uit dit plaatsje streken migranten neer in Utrecht.
De oudste “van Ittervoort”, die ik in Utrecht vond is Willem van Ittervoort. Hij zal omstreeks 1540 geboren zijn in, gezien zijn toenaam, Ittervoort. Willem was “casteleijn”van het huis Zuilen. Oorspronkelijk was een kastelein een funktionaris, die een kasteel beheerde namens de eigenaar. In de late middeleeuwen werd de naam ook gebruikt voor de aanduiding van een herbergier.
Willem beschikte over enig vermogen, want in 1575 leent hij geld uit en ontvangt als zekerheid voor de leningen enige plechten (=hypotheken). Op 13 oktober 1575 koopt hij 3/8 deel van een huis in de Louwerstraat in Utrecht, waarna hij op 9 mei 1587 het andere deel erbij koopt. Ook was hij de eigenaar van het huis “ Den Gulden Bodem” gelegen aan de oostzijde van de Oudegracht op de hoek van de Jacobijnenstraat.
In 1591 wordt hij vermeld als “gewesene castelein”en in 1596 als “capiteijn”.
Willem was gehuwd met Willemtgen de dochter van Gerrit Rijcken van Neerden en had een dochter met de naam Elsken. Deze Elsken trouwt op 24 mei 1595 voor de schout en schepenen van Utrecht met Gijsbert Woutersz van Bornbergen, waard in de herberg Het Wapen van Oostenrijck. Zij overlijdt na 1628.

Op 12 september 1619 trouwt Barber Matthijs in de Geertekerk met de Engelse soldaat Stephan Backer. Barber woonde in 't Rosendael en was afkomstig van Itter bij Weert, waarmee Ittervoort of het nabijgelegen Neeritter werd bedoeld. Mogelijk dat Stephan na het huwelijk weer met zijn regiment wegtrok of dat hij overleed, want op 7 oktober 1624 vraagt Barber steun aan bij de Diaconie.
Op 6 juni 1617 trouwt in het St. Barbara Gasthuis Jenneken Mathijssen van Itter met de soldaat Jacob Jansz van Hasselt.
Mogelijk waren Barber en Jenneken zusters.

Op 3 september 1608 trouwt in Utrecht Adriaen Adriaensz van Sevenhuijsen met de weduwe Grietgen Peters. Adriaen was weduwnaar van Janneken Pauwels van Ittervoort.

Peer

Peer is een stad in Belgisch Limburg, niet ver van de grens met Nederland. De plaats ligt ongeveer 25 km ten zuiden van Weert. Ook uit deze plaats trokken in de 16^{e} en 17^{e} eeuw migranten naar Utrecht.
Op 2 december 1593 trouwt een Aert Henricksz van Peer in Utrecht met Maeijke Jans; na haar overlijden trouwt Aert op 21-6-1604 met de weduwe Mariken Egberts. Zijn twee dochters, Elisabeth en Marijchen, trouwen resp in 1615 en in 1623 in Utrecht. Zij wonen dan in de Groot Eliesteeg, niet ver van de Geertekerk.
Ook leeft omstreeks 1600 in Utrecht een Gijsbert Hendricksz van Peer. Hij trouwt daar op 28-4-1603 met Maeijken Aerts. Gijsbert overlijdt voor 1625 en Maeijken wordt op 15-8-1625 begraven.

De Kempen

De Kempen of het Kemperland is een uitgestrekte, zanderige landstreek in het grensgebied van Nederland en België. Het grootste deel van de Kempen ligt in België en beslaat het noordelijke deel van Belgisch Limburg en het oostelijke en middelste deel van de provincie Antwerpen. In Nederland strekt de Kempen zich uit over de zuid-oostelijkste punt van Noord-Brabant, bezuiden Eindhoven, en de oostelijkste punt van Limburg. De naam van de streek is een vervorming van het

woord Campinia of Campina, wat in het latijn open vlakte betekent.
Veel nieuwkomers in Utrecht noemden zich “van Kempen”, een verwijzing naar het gebied waar zij vandaan kwamen en waren geboren. Uit mijn onderzoek naar personen uit Stramproij, die zich vestigden in Utrecht bleek, dat enkelen zich niet “van Stramproij” noemden, maar “van Kempen”. Het is dus niet uit te sluiten, dat er ook migranten uit Weert waren die zich bij aankomst in Utrecht “van Kempen”noemden.
In bijlage 2 vindt u een overzicht van de gevonden “van Kempen's” in het Burgerboek en de huwelijksregistersregisters.

Hoofdstuk 9
Een hoedenmakersfamilie uit Weert

Hoedenmakers in Utrecht

Enkele malen vond ik bij een Weertenaar in Utrecht de vermelding dat hij het beroep van hoedenmaker uitoefende. Een beroep dat nu vrijwel niet meer voorkomt, maar in de 16e en 17e eeuw, zeker in Utrecht, een stad met een rijke bovenlaag, niet ongewoon was.
In het jaar 1550 kende de stad nog slechts drie hoedenmakers. Omstreeks het jaar 1600 was dit aantal zodanig gegroeid, dat er een hoedenmakersgilde kon worden opgericht. Daarna volgde een verdere groei tot 24 hoedenmakers in 1650.

Op 13 april 1634 wordt bij notaris van Waeij te Utrecht een schuldbekentenis getekend door Frans Jansz Keteler, hoedenmaker in de Lange Lauwerstraat, ten gunste van de schuldeiser Andries Maes, eveneens hoedenmaker te Utrecht. Borg voor Frans Keteler waren Jan Heuvels, ordinaris bode tot Wiert, Philips Fransz, hoedenmakersknecht te Utrecht en Frans Martensz, eveneens hoedenmakersknecht te Utrecht. Philips Fransz trouwt op 6 augustus 1634 in de Jacobikerk met Sara Hermans. Hij woonde in het Korte Rosendael, en was afkomstig van Weert.

Ook Dirck Jacobsz van Wiert was hoedenmaker van beroep. Hij trouwt op 6 augustus 1594 in de Jacobikerk te Utrecht met Emmeken Everaerts van Antwerpen. Dirck overlijdt aan de pest en wordt op 12 maart 1625 in de Geertekerk begraven. Hij woonde aan de Springweg.

Jan Andriesz, afkomstig uit Boshoven bij Weert, was soldaat en trouwt op 12 april 1635 in de Catharijnekerk te Utrecht met Annichje Willems. In Utrecht noemt hij zich “van Weert”en verdient hij de kost als hoedemakersknecht. Zie ook hoofdstuk 8.

De hoedenmakersfamilie van Weert

Omstreeks 1580 vestigt de drapenier Thijs Jansz zich in Utrecht. Hij is de “stamvader” van een familie van hoedenmakers. Een zoon en vier kleinzoons oefenen in Utrecht dit beroep uit.
Over deze familie onderstaand meer.

Generatie I Thijs Jansz van Weert

Thijs vestigt zich omstreeks 1580 in Utrecht, waar hij op 1 oktober 1581 wordt ingeschreven als lidmaat van de Nederduits Gereformeerde Kerk aldaar. Op 5 januari 1583 verkrijgt hij het burgerrecht van Utrecht. Bij de inschrijving als burger wordt hij vermeld als drapenier; later vinden we hem terug als linnenwever.
In het jaar 1585 wordt hij ingeschreven als lid van het linnenweversgilde in Utrecht.
Thijs zal omstreeks 1560 geboren zijn als zoon van een Jan en gezien zijn toenaam was zijn geboorte in Weert.
Zijn eerste huwelijk, waarschijnlijk gesloten in Weert, is met Thijske Jacobs. Na haar overlijden hertrouwt hij met Metgen Joostdr. en na haar overlijden trouwt hij voor de derde maal op 29 oktober 1620 in de Geertekerk te Utrecht met Lijsbeth Claes, weduwe van Guilguaem Draeck.
Lijsbeth wordt begraven op 1 maart 1630 en Thijs op 14 december 1635 in de Buurkerk te Utrecht.
Thijs vond ik enkele malen terug in de registers van Transporten en Plechten van Utrecht.
Op 21 april 1591 koopt hij het huis Koeckenberg in de St. Geertruijdensteeg waarna hij dit huis, dat dan de naam “de drie Roeden uijthangen”, op 30 november 1627 verkoopt.

Op 8 juli 1612 verkoopt hij een camer in de St. Geertruijdensteeg en op 24-11-1617 een camer aan de zuidzijde van de Geertruijdensteeg. Op 18 januari 1621 koopt Thijs een kamer aan de zuidzijde van het Rosendael.
Van Thijs is één zoon bekend, Frans Matthijsz van Weert. Hem volgen we in Generatie II.

Generatie II Frans Matthijsz van Weert

Frans wordt omstreeks 1580 geboren uit het huwelijk van Thijs Jansz van Weert met Thijske Jacobs.
Hij wordt hoedenmaker van beroep.
Hoeden werden, ook door mannen, in de 17e eeuw veel gedragen. Hoedenmaker was dus een redelijk veel voorkomend beroep. Voor dit beroep was veel vakmanschap nodig, dat kon worden verkregen in de lakenindustrie. De hoeden waren namelijk vervaardigd van vilt , wat ook in de lakenindustrie veel gebruikt werd. De hoedenmakers in Utrecht hadden een eigen gilde; in 1650 telde dat gilde 24 leden.

Op 14 augustus 1603 trouwt Frans in de Geertekerk met Elsgen Hendrixdr. Zij overlijdt begin augustus 1632 en wordt op 6 augustus 1632 begraven in de Catharijnekerk . Frans hertoruwt op 1 november 1634 voor de schout en schepenen van Utrecht met Neeltgen Daniels van Sant. Het huwelijk wordt ook voltrokken voor de schepenen van Vianen op 17 oktober 1634. Neeltgen was weduwe van Rocus Dircksz en woonde in Vianen.
Het burgerschap van Utrecht vererfd na het overlijden van vader Matthijs op Frans.
Frans overlijdt in januari 1655 en wordt op 29 januari begraven in de Catharijnekerk. Hij liet een vrouw en mondige kinderen na. Neeltgen overleeft hem 15 jaar en wordt begraven op 21 februari 1670 in de Catharijnekerk.

Op 21 januari 1628 koopt Frans een huis aan de noordzijde van de Voorstraat bij de Catharijnepoort.
Op 1 december 1635 laat Frans bij notaris Houtman te Utrecht een codicil vastleggen, waarin hij prelegaten aan zijn zoon Tobias en zijn dochter Ida toekent. Mogelijk regelde hij dit i.v.m. zijn tweede huwelijk.
Op 28 november 1643 (notaris van Overmeer te Utrecht) verklaart Willem Hermansz van Doorn, rademaker te Utrecht, dat Gerard Sem als bezitter van een huis aan het Vreeburg omtrent de Catharijnepoort, gerechtigd is om met een pomp en een pijp water te trekken uit de put in de kelder van een huis daarnaast, eigendom van Willem Hermansz van Doorn, dat door genoemde pijp ook water mag worden getrokken door Frans Matthijsz van Wiert, bezitter van een huis oostwaarts van dat van Gerard Sem gelegen en dat ieder zijn pijp zal onderhouden en zijn put schoonmaken. De put van Gerard Sem is geïnfecteerd en bedorven door zakput in de paardenstal van Willem.

Van Frans zijn drie kinderen bekend, twee zoons en een dochter. Beide zoons, Hendrick en Tobias, worden als zij volwassen zijn, hoedenmaker.
De oudste zoon Hendrick trouwt drie maal. Op 22 januari 1628 als Hendrick Fransz, jongeman van Utrecht, wonende aan de Catharijnepoort, met Cuijntje Henricks, jongevrouw van Culemborg, op 20 januari 1649 voor schout en schepenen van Utrecht en op 6 februari voor het gerecht van Vianen met Grietgen Adriaens en op 22 mei 1660 in het Anthonij Gasthuis te Utrecht met Jannigje Willems, weduwe van Hendrick Thijssen.
Van Hendrick zijn geen kinderen bekend.
Op 26 januari 1668 verkoopt Henrick het voormalige huis van zijn vader bij de Catharijnepoort met een klein huisje in de Koestraat aan Herman Clemensen van Loon.

Wij volgen de jongste zoon Tobias in Generatie III.

Generatie III Tobias Fransz van Weert

Tobias wordt omstreeks 1610 geboren als tweede zoon van Frans Matthijsz en Elsgen Hendricks. Evenals zijn vader en zijn oudere broer Hendrick wordt hij hoedenmaker van beroep.
Op 24 november 1632 trouwt Tobias voor de schout en schepenen met Weijntgen Eersten de Vroome. Zij was een dochter van de Maarsense timmerman Eerst Dircksz, bijgenaamd “de Vroome” , en Neeltgen Adriaensdr Haas.
De reden dat Tobias voor de schout en schepenen trouwt is dat hij zich heeft bekeerd tot het Remonstrantse geloof.
Blijkbaar was Tobias wat betreft godsdienst “zoekende”, want later bekeert hij zich tot het Doopsgezinde geloof en wordt hij op 6 maart 1675 ingeschreven als lidmaat van de Doopsgezinde Gemeente in Utrecht.

Het officiële oprichtingsjaar van de Remonstrantse Gereformeerde Gemeente in Utrecht is 1632. Uit dat jaar dateren
de eerste vaste predikantenplaats en de eerste kerkenraadsnotulen. In de jaren daarvoor vonden er echter in Utrecht al
“ondergrondse”samenkomsten plaats. In de jaren 20 van de 17e eeuw kwamen de Remonstranten afwisselend samen in woonhuizen aan de Breedstraat, de Oudegracht, het Pieterskerkhof en het Janskerkhof. In 1629 werd een huis in de Lange Rietsteeg gekocht, wat werd ingericht als kerk.

Op 13 juli 1639 kopen Tobias en zijn vrouw Weijntgen een huis aan de oostzijde van de Oudegracht tussen de Viebrug en de St. Jansbrug. Op 5 mei 1647 verleent hij een plecht op dit huis aan zijn broer Hendrick, die hem geld leent.
Uit het huwelijk van Tobias en Weijntgen worden tien kinderen geboren, waaronder zes zoons, die volwassen worden , trouwen en nageslacht krijgen. Vier zoons kiezen, evenals hun vader en grootvader, voor het beroep van hoedenmaker.
Op 18 april 1645 wordt Tobias aangesteld als voogd over de onmondige kinderen van zijn broer Hendrick en diens vrouw Cunera Hendricks.
In 1653 overlijdt Eerst Dircksz, de schoonvader van Tobias. In een acte laten Tobias en zijn vrouw vastleggen, dat zij de erfenis verwerpen. Waren zij misschien bang dat de schulden groter zouden zijn dan de bezittingen?
Tobias en zijn broer Hendrick hebben het regelmatig aan de stok met hun collega-hoedenmaker Jan Hendricksz van Deventer. In 1667 wordt er ten overstaan van notaris Hendrick Rosa te Amsterdam een getuigenverklaring opgesteld, waarin de getuigen verklaren dat Jan Hendricksz door de broers Hendrick en Frans van Weert, was afgezet.
De broers laten dat niet op zich zitten en beschuldigen Jan Hendricksz in 1669 van beledigende uitdrukkingen.
Op 25 oktober 1664 (notaris Houtman te Utrecht) sluit Tobias een akkoord met de knoopmaker Joost Stevensz van Griethuijsen over het gebruik van een stoof.
Op 24 juni 1669 gaan Tobias en Weijntgen naar notaris de Swart en laten daar vastleggen dat zij al hun roerende en onroerende goederen aan hun tien kinderen schenken op last van hun nog lopende schulden en voorbehouden lijftocht.
Tobias overlijdt medio oktober 1679 en wordt met tien dragers begraven op 18 oktober in de Catharijnekerk. Hij woont dan “onder de Mandemakers”in Utrecht. Dat hij werd begraven met tien dragers betekent dat hij niet onbemiddeld was.
Weijntgen overleeft hem tien jaar en overlijdt in januari 1690 . Zij wordt op 27 januari 1690 begraven in de Catharijnekerk.
We vervolgen deze stamreeks met de zes zonen van Tobias.

Generatie IV a Matthijs van Weert

Matthijs wordt op 31 oktober 1633 gedoopt in Utrecht als oudste zoon van Tobias van Weert en Weijntje de Vroome.
Evenals zijn vader gaat hij werken als hoedenmaker en sluit hij zich aan bij de Remonstrantse gemeente.
Op 21 juni 1679 trouwt Matthijs voor de schout en schepenen van Utrecht met Mariegje Woestenraet, geboren in Aken als dochter van Abraham Woestenraet en Marrichgen Bellier.
Mariegje trouwde eerder op 31 oktober 1674 in Utrecht met Jacob van Pes.
Van zijn vader Tobias erft Matthijs het huis aan de Oudegracht, waar hij met zijn vrouw gaat wonen.
Mariegje overlijdt in mei 1706 en wordt op 23 mei begraven.
Een jaar na het overlijden van zijn vrouw hertrouwt Matthijs op 14 mei 1707 voor de schout en schepenen van Utrecht met Maria van der Codde, weduwe van Peter Bosch. Zij woonde in Gouda.
Op 4 mei 1720 testeert Matthijs voor notaris van Hees te Utrecht. Snel daarna komt hij te overlijden en wordt hij op 16 juli van dat jaar in de Buurkerk te Utrecht begraven.
Enkele jaren voor zijn overlijden, op 14 mei 1715 wordt Matthijs ingeschreven als lidmaat van de Doopsgezinde Gemeente in Utrecht.
Matthijs had geen kinderen. Zijn neef Tobias van Soestdijck en zijn nicht Wijnanda van Soestdijck, kinderen van zijn overleden zuster Elsgen van Weert, erven het huis aan de Oudegracht.

Generatie IV b Dirck van Weert

Dirck wordt omstreeks 1634 geboren als tweede zoon van Tobias van Weert en Weintje de Vroome.
Zijn doop vond plaats in de Remonstrantse kerk op 21 juli 1659; hij is dan 25 jaar oud.
Ook Dirck wordt, evenals zijn vader en zijn oudere broer Matthijs, hoedenmaker. Ook wordt hij vermeld als
hoedenverkoper.
Op 9 augustus 1659 trouwt hij in het Anthonygasthuis te Utrecht met Maria van Sompeecken, dochter van Augustijn van Sompeecken en Geertruijdt van Nijendael. Uit dit huwelijk worden drie kinderen geboren, waaronder een zoon Cornelis, die trouwt, verhuist naar Woerden en daar nageslacht krijgt, en een zoon Augustinus, die predikant wordt in de Remonstrantse gemeente in Woerden.
Op 7 september 1671 koopt Dirck een huis in de Snippevlucht van Johannes Scheffer.
Dirck en zijn vrouw Maria overlijden na 1685.

Generatie IV c Hendrick van Weert

Ook de derde zoon Hendrick wordt hoedenmaker.
Gezien het jaar dat hij in het huwelijk treedt zal hij geboren zijn rond 1639.
Op 17 mei 1664 trouwt hij in de Catharijnekerk te Utrecht met Aeltje van Lübeck, dochter van Zacharias Jansz en Maagje de Heiger. Getuigen bij het huwelijk waren prof. Leusden namens zijn vader en Maagje de Heiger.
Hendrick en Aeltje laten in Utrecht vier kinderen dopen. De jongste zoon Abraham, trouwt in 1698 met Johanna van Leeuwen.

Generatie IV d Cornelis van Weert

Van de vierde zoon Cornelis is weinig gevonden in de archieven.
In 1666 wordt hij gedoopt in de Doopsgezinde kerk te Utrecht, hij is dan al volwassen.
Hij trouwt op 15 december 1666 in Utrecht (ondertrouw op 2 december te Dordrecht) met Levina

Willems.
Cornelis overlijdt voor 1678, want in dat jaar hertrouwt Levina in Dordrecht.

Generatie IV e Francois/Frans van Weert

Ook de jongste zoon Francois wordt hoedenmaker.
Hij wordt omstreeks 1645 geboren en in 1666, hij is dan volwassen, gedoopt in de Doopsgezinde kerk te Utrecht.
Francois trouwt voor de eerste maal op 4 december 1669 in Utrecht met Kniertje/Cunera Moens.
Na het overlijden van Cunera vertrekt hij naar Culemborg, waar hij in 1689 hertrouwt met Hermina Foeij.
In 1715 is Francois weer terug in Utrecht en trouwt daar op 30 mei voor de derde maal, en wel met Dina Deijs. Dina overlijdt in 1745 en zij is dan weduwe.
Vreemd is het dat op 22 juli 1725 in Utrecht het huwelijk wordt ingeschreven van Francois van Weert en Annigje Hollebeek. Francois wordt vermeld als weduwnaar van Hermina Foeij en niet van Dina Deijs. Mogelijk is het huwelijk van Francois met Annigje niet doorgegaan, want in de akte staat geschreven “de geboden zijn tot nader bewijs opgehouden”.
Allemaal erg onduidelijk, te meer omdat Francois in 1725 al ongeveer 80 jaar oud was.
Francois overlijdt in 1739 en wordt op 8 november van dat jaar in Utrecht begraven.
Op 12 oktober 1721 trouwt te Lopikerkapel een Meerten Franse van Weert, wonende in Jaarsvelderkapel, met Marrichie
Chielse Stolker. Mogelijk was deze Meerten een zoon van Francoijs.

Generatie IV f Meerten van Wiert

Ook van hem is weinig tot niets bekend. Hij leeft nog op 24 juni 1669, wanneer hij wordt vermeld als kind van Tobias.

Hoofdstuk 10
Mom, een verversfamilie uit Weert

Het ambacht van verver

Een verver, ook wel verwer genoemd, was een ambachtsman in de textielnijverheid, die zorgde voor het verven van wol, linnen, katoen, zijde enz. en de uit deze stoffen vervaardigde weefsels, zoals laken. Dit verven gebeurde door de stof middels onderdompeling in een verfbad met kleur te doordrenken. Een blauwverver was een verver, die gebruikmakend van de kleurstof indigo, stof of kleding blauw verfde. Kleding laten verven was veel goedkoper dan nieuwe kleding aanschaffen. In Utrecht waren veel textielarbeiders werkzaam als verver of blauwverver. In dit hoofdstuk meer over een familie uit Weert, waarvan meerdere generaties werkzaam waren als verver.

Jan Hen(d)ricksz Mom van Wiert

Zijn leven

Jan wordt omstreeks 1570 geboren in Weert als zoon van een Henrick.
In 1605 of enkele jaren daarvoor vestigt hij zich in Utrecht, waar hij op 27 september 1605 als Jan Henricksz wordt ingeschreven als burger. Blijkens deze inschrijving was hij verver van beroep en afkomstig van Weert.
Waarschijnlijk is Jan met vrouw en kinderen tussen 1590 en 1605 vertrokken uit Weert om zich in Utrecht te vestigen. De naam van zijn vrouw was Barbara Ste(e)naert(s). Een huwelijk van Jan en Barbara was in Utrecht niet te vinden, het huwelijk zal dus in Weert zijn voltrokken.
In Utrecht noemt hij zich Jan Henricksz van Wiert, maar ook vinden we hem in de archieven vermeld als Jan Henricksz Mom van Wiert. De betekenis van de toevoeging “Mom” is onduidelijk; mogelijk was dit de naam van zijn vader, die dan als Henrick Mom door het leven ging.
Van Jan en Barbara zijn twee kinderen bekend, de zoons Jacob (ook wel Jacques genoemd) en Johan. Bijzonder is, dat deze twee zoons zich, als zij volwassen zijn, de familienaam Mom gaan gebruiken.

Op 7 november 1609 koopt Jan het huis Grijsesteijn op de hoek van de Oudegracht en de Geertestraat met daarachter zes cameren en vestigt hier zijn textielververij. De koop van dit huis financiert Jan o.a. via een plecht van 400 gulden die hij verleent aan Egbert van Schoonenberch. Egbert schenkt deze plecht aan zijn dochter Meijnsgen ter gelegenheid van haar huwelijk, waarna Jan op 12 januari 1620 de plecht afbetaalt.
Op 31 oktober 1611 verleent Jan een plecht van 1800 gulden op Grijsesteijn aan Susanna van Vreeswijck.
In 1619 breidt hij zijn bezit aan onroerend goed uit door de koop op 22 september van vier cameren (één-kamerwoningen) in het Rosendael.
Op 11 mei 1620 transporteert Grietgen Jans , weduwe van Hendrick Rutgersz van Wiert , een huis aan de zuidzijde van de Geertesteeg aan Jan Hendricksz Mom van Wiert. In hetzelfde jaar lost Jan de plecht van 400 gulden op het huis Grijsesteijn af.
Begin februari 1627 overlijdt Jan, waarna hij op 12 februari 1627 wordt begraven in de Geertekerk te Utrecht. Groefbidder was Wouter Huijbertsz en vermeld wordt dat Jan een vrouw en mondige kinderen naliet.
Zijn weduwe Barbara overleeft hem bijna 10 jaar en overlijdt eind januari 1637. Zij wordt op 30 januari van dat jaar begraven in de Geertekerk.

Het huis Grijsesteijn

De eerste vermelding van Grijsesteijn is van 4 november 1544. In een acte van deze datum wordt melding gemaakt van een “huijsinge ende hofstede, gelegen op ten noerthoeck van 't Sijnte Geertruijden Steech, geheten Griessesteijn”.
Het huis, of zijn voorganger, is echter veel ouder. Bij een historisch bouwonderzoek in 1985 zijn muren gevonden, die dateren uit de 14e eeuw.
De eerst bekende eigenaar is Egbert van Schonenborch, die tevens de eigenaar was van de tien huizen in de Geertestraat, die achter het huis Grijsesteijn lagen (nu de huisnummers 1 t/m 19).
In 1555 is de spiesmaker Henrick Evertsz van Schonevelt bewoner van het huis, waarna hij in 1564 ook de eigenaar wordt. De nagelsmid Willem Aertsz van Duijren, eigenaar van het huis “De Hoijwagen”in de Geertestraat, koopt Grijsesteijn op 31 oktober 1595.
In 1609 wordt Jan Hendricksz van Wiert de volgende eigenaar. Hij vestigt een ververij in het huis.
Eeuwenlang heeft het huis bekend gestaan onder de naam Grijsesteijn. De uitgang “steijn”kan betekenen dat het huis vroeger een gevel had van grauwe natuursteen, waaraan het zijn naam ontleende.
Het huidige huis Grijsesteijn aan de Oudegracht 319/321 vormt een bouwkundig geheel met de woning Geertestraat 1.

De zoons Jacob en Johan

Op 3 augustus 1638 laat Barbara Steenaerts bij notaris Zwaerdecroon in Utrecht haar testament vastleggen. Zij benoemt tot haar erfgenamen haar beide zoons Jacob en Johan Mom. De beide zoons noemden zich Jansz, patroniem van hun vader, maar voegden daaraan de familienaam Mom toe. Zij gingen dus door het leven als Johan Jansz Mom en Jacob Jansz Mom. Beide zoons werkten bij hun vader in de ververij.
Na het overlijden van Barbara wordt de erfenis verdeeld, hetgeen blijkbaar tot onenigheid tussen de beide broers leidt. Op 21 januari 1639 gaat Johan als requirant naar notaris Luijt in Utrecht om een attestatie (=verklaring) van Cornelia Salomons te laten vastleggen. De 18-jarige Cornelia was “dienstmaegd ten huize van de requirant” en verklaart dat Jacob Mom en zijn vrouw Aeltjen, broer en schoonzuster van de requirant, aan het eind van het leven van hun moeder Barbara Steenaerts beschikten over de sleutel van de kast, waarin het geld werd bewaard en waarin zilveren voorwerpen stonden. Tevens verklaart Cornelia, dat requirant na de dood van zijn moeder niet alleen heeft overnacht in het huis van zijn moeder.
Johan trouwt als Jan Jansz Mommen op 15 februari 1618 in de Geertekerk te Utrecht met Stephania van Ruijtenburch.
Van hun vier kinderen blijft alleen dochter Lucretia, gedoopt op 1 september 1629, in leven. Zij trouwt op 29 november 1657 met Hendrick Coninck.
Op 1 juli 1662 tekent de verver Geurt Jansz van Roijen (afkomstig van Stramproij) een schuldbekentenis van 180 gulden vanwege de huur van een huis en kelder t.b.v. Stephania van Ruijtenberch, de weduwe van Johan Mom. Waarschijnlijk was dit het huis Grijsensteijn.

Jacob, de tweede zoon, trouwt op 19 september 1620 in de Geertekerk met Lucretia Knijff. Zij overlijdt in augustus 1629, waarna Jacob op 13 december 1630 in Hasselt hertrouwt met Aeltgen Arents, een jongevrouw uit die plaats.
Van het echtpaar zijn vijf kinderen bekend, waarvan alleen de zoon Niclaes, gedoopt op 23 juli 1626, in leven blijft.
Jacob overlijdt in december 1643 en wordt op 13 december begraven in de Geertekerk. In 1644 hertrouwt zijn weduwe Aeltjen met Meijnert Jelisz.
Op 8 mei 1647 geven Niclaes, onmondige zoon en zijn voogd Johannes Knijff, predikant te Alkmaar, procuratie aan notaris Frederick Zwaerdecroon om de boedels van zijn grootouders Jan van Wiert en Barbara Steenaerts en van zijn moeder Lucretia Knijff te doen inventariseren, de

goederen te verkopen, kooppenningen te ontvangen en lasten te voldoen. Enkele maanden later, op 7 oktober 1647, verkoopt notaris Zwaerdecroon namens Aeltjen Arents een huis aan de westzijde van de Oudegracht tussen de Geertebrug en de Smeebrug aan Nicasius van Eijkelsbeeck te Amsterdam.
In 1660 blijkt Niclaes in het Dolhuis van Utrecht te verblijven. Zijn stiefmoeder Aeltjen Arents is overleden en er wordt een proces gevoerd over de erfenis. Het Dolhuis, waar erfgenaam Niclaes verblijft, maakt aanspraken op de erfenis, evenals Stephania van Ruijtenberch, de weduwe van zwager Johan Mom.
Hoe het proces afloopt is niet bekend. Mogelijk is de zaak in der minne geschikt.
Waarschijnlijk is Niclaes Mom na 1660 in het Dolhuis overleden. Met hem komt een einde aan het geslacht Mom van Wiert.

Hoofdstuk 11
De familienaam van Wiert/Weert in Utrecht

Inleiding

In de Middeleeuwen was het bezit van één naam voldoende om personen van elkaar te onderscheiden. In die tijd gebruikte men dus uitsluitend namen als Henric, Willem, Pieter, Jan etc. Deze namen kennen we nu als voornamen. Met de groei van de bevolking en de concentratie in dorpen en steden ontstond de behoefte om personen met dezelfde naam van elkaar te kunnen onderscheiden. Men gaf dan aan wie de vader was van twee gelijknamigen, bijvoorbeeld Willem Willemszone en Willem Hendrickszone. Deze namen werden dan Willem Willemszoon/Willemsz en Willem Hendrickszoon/Hendricksz. Wij noemen dit patroniemen.
De Weertenaren, die zich in de 16e eeuw en begin 17e eeuw in Utrecht vestigden gebruikten vrijwel allemaal het patroniem, waarmee ze in Weert bekend stonden. Maar in een grote stad als Utrecht was het bezit van een voornaam en een patroniem niet altijd voldoende om onderscheid te kunnen maken tussen twee personen. Zo leefden er omstreeks 1600 in Utrecht enkele tientallen mannen, die zich Peter Jansz noemden. Er ontstond dus behoefte aan een toevoeging aan het patroniem. Vaak hielden die toevoegingen verband met het beroep van de betrokkene of met de plaats van herkomst. Zo noemden meerdere Weertenaren zich na hun vestiging in Utrecht “van Weert”of “van Wiert”, een verwijzing naar de plaats waar zij of hun (voor)ouders vandaan kwamen. In de naamkunde wordt zo'n familienaam een herkomstnaam, ook wel toponiem genoemd.
In dit hoofdstuk schenk ik aandacht aan enkele families “van Weert”en “van Wiert” in Utrecht.

De broers Ambrosius en Servaes/Faes Jacobsz van Wiert

In hoofdstuk 7 heeft u kennis gemaakt met Servaes Jacobsz van Wiert, kerkmeester van de Geertekerk in Utrecht.
Servaes vestigt zich omstreeks 1590 als drapenier in Utrecht, waar hij op 10 november 1591 in de Jacobikerk als Servaes Jacobsz trouwt met Heijltjen Henricks. In het Trouwboek staat vermeld dat beiden afkomstig waren van Weert.
Het echtpaar woonde in Utrecht in de Jofferenstraat. Als buren hadden zij Peter Jansz van Wiert en de Kempense linnenwever Jan Meeus. Later noemt Servaes zich “van Wiert”.
Servaes, die ook vermeld wordt als Joriphaes en Faes, was niet onbemiddeld. Enkele malen tussen 1631 en 1636 vinden we hem terug in het Notarieel archief van Utrecht als schuldeiser. Hij leende geld uit met roerende goederen, zoals gouden en zilveren voorwerpen, als onderpand. Op 7 januari 1629 en op 27 januari 1629 laten Servaes en Heijltje bij notaris Verduijn hun testament opstellen.
Servaes wordt op 7 april 1651 begraven in de Geertekerk. Zijn weduwe Heijltjen overlijdt enkele jaren later en wordt op 15 december 1656 begraven in de Geertekerk.
Na het overlijden van Heijltgen vindt op 7 augustus 1657 bij notaris van Zuijlen te Utrecht een scheiding van schuldbekentenissen en geldbedragen plaats. Als eerste partij worden vermeld Jacob Faesz Cogel, alias van Weert, Michiel Faesz Cogel, Cent Kremers en Geertgen Cogel, Jan Michielsz van Wiert, Cornelis Petersz Stempel en Barbara Michiels van Wiert en Merrichgen Henrix van Wiert, dochter van Henrick Michielsz van Wiert. Als overige belangstellenden worden vermeld de erven van Servaes Jacobsz van Wiert en Heijltgen Henrix en Jan Bartholomeus Swanevelt, voogd
Servaes had een broer Ambrosius, die op 21 juli 1594 in de Jacobikerk in Utrecht als Ambrosius Jacobsz trouwt met de weduwe Claesgen Cornelis. Ambrosius was weduwnaar van Grietje Sijmons en evenals zijn broer drapenier van beroep.
Claesgen was weduwe van Aelbert Jansz.

Ambrosius verkrijgt op 20 augustus 1608 het burgerrecht van Utrecht; ook dan noemt hij zich nog Ambrosius Jacobsz. Bij zijn inschrijving staat vermeld dat hij afkomstig was van Wiert.
Claesgen overlijdt eind maart 1624 en wordt op 2 april begraven in de Geertekerk. Zij was weduwe van Ambrosius, die dus voor 1624 is overleden.
Het echtpaar woonde in Utrecht in de Geertesteeg.
De broers Servaes en Ambrosius zijn dus omstreeks 1565 geboren in Weert als zoons van een man met de naam Jacob.

Willem Petersz van Wiert

Willem Petersz was wielmaker van beroep en burger van Utrecht, zoals blijkt uit een notariële acte van 14 juni 1652.
Zijn eerste huwelijk is met Belichgen Jans, die op 18 juli 1636 in de Geertekerk in Utrecht wordt begraven.
Op 28 januari 1637 hertrouwt Willem voor de schout en schepenen van Utrecht met Trijntgen Leonards van Wiert. Trijntgen was mogelijk een zuster van de linnenwever Willem Leendertsz van Stramproij.
Het echtpaar woonde te Utrecht in de Groot Eligensteeg, niet ver van de Geertekerk.
Willem laat op 20 maart 1646 bij notaris Ruysch te Utrecht zijn testament opstellen. Hij benoemt tot zijn erfgenamen Cornelis Martensz van Wiert, droogscheerder te Utrecht en de kruideniers Willem Jansz van Lent en Jan Jansz van Lent, beiden wonende te Utrecht. Legaten worden toegekend aan zijn broer Gillis Laurentsz te Weert, Peter Jansz van Wiert te Utrecht (zoon van zijn broer) en zijn zusters Anna Jans van Wiert te Utrecht en Geertruijd Jans, wonende te Weert, de drie zoons van zijn broer Henrick Laurens en Cornelis Cornelisz, zoon van Cornelis Martensz van Wiert.
Op 14 juni 1652 herroept Willem dit testament met uitzondering van een acte van lijftocht t.g.v. zijn echtgenote.
Op 23 november 1655 gaan Willem en Trijntje weer naar de notaris om hun testament te laten vastleggen. Zij benoemen nu tot hun erfgenamen Cornelis Cornelisz van Wiert en Peter Sandersz Crom, zoon van Sander Jansz Crom en Hester Geurts van Weert.
Willem wordt met acht dragers begraven op 19 maart 1660 in de Nicolaaskerk te Utrecht. Trijntje wordt met acht dragers begraven op 29 oktober 1666 in de Nicolaaskerk. Zij lieten geen kinderen na.

Hendrick Matthijsz van Door

Hendrick was drapenier van beroep en wordt op 22 januari 1657 begraven in de Nicolaaskerk in Utrecht. Hij woonde “bij de Sprockelmolen” en liet een vrouw met mondige kinderen na. De Sprockelmolen lag bij de Tolsteegpoort in Utrecht.
Hendrick is mogelijk identiek aan Henrick Matthijsz van Stramproij, die op 19 november 1627 en op 22 december 1628 een kind laat begraven in de Nicolaaskerk.
Hij trouwt omstreeks 1620 (waarschijnlijk in Weert) met Jannichje Bullens, geboren in Weert als dochter van Jacob Bullens en Heijltgen Linckens. Na het overlijden van Hendrick hertrouwt zijn weduwe Jannichje op 22 mei 1660 in het Anthoni Gasthuis in Utrecht met Henrick Jansz van Weert. Beiden woonden in het Corte Rosendael. Henrick Jansz van Weert trouwde eerder op 31 december 1615 in de Geertekerk te Utrecht met Tijsie Pieters, jongedame uit Stramproij en op 12 april 1618 in de Geertekerk met Margriet Joosten.
De vier bekende kinderen van Hendrick en Jannichje Bullens noemen zich als zij volwassen zijn “van Door”.
Mogelijk verwijst de naam “van Door” naar een herkomst uit Thorn (zie hoofdstuk 8).

Knaep

Op 31 januari 1619 trouwt Matthijs Rutgersz van Wiert in Utrecht met de weduwe Aeltjen Hendricks. Na het overlijden van Aeltjen hertrouwt Matthijs op 9 februari 1633 met Anthonia Adriaens van Deijll. De huwelijkse voorwaarden worden op 19 januari 1633 vastgelegd bij de Utrechtse notaris van Waeij. Matthijs bracht een volmolen in, waarschijnlijk verkregen uit zijn eerste huwelijk met Aeltjen. Hij verkoopt de volmolen, die gelegen was achter de Rijn in het Gerecht Tollesteeg, in 1637.
Anthonia was een dochter van Adriaen Jansz van Deijll, boer op Atteveld onder Odijk. Na haar overlijden in 1635 trouwt Matthijs voor de derde maal op 6 december 1645 en wel met Elsgen Jans Pijper. Matthijs en Elsgen krijgen vier kinderen zoals blijkt uit het testament van Hendrick, d.d. 9 augustus 1661.
Vanaf 1645 noemt Matthijs zich "Knaep"; ook zijn kinderen gebruiken deze familienaam. Het is niet duidelijk hoe hij aan deze familienaam kwam en wat de betekenis is.
Zijn drie huwelijken vinden plaats voor de schout en schepenen van Utrecht, hetgeen waarschijnlijk betekent dat hij Rooms-Katholiek was.
Matthijs wordt omstreeks 1590 geboren in Weert of Utrecht en op 27 april 1663 met acht dragers begraven in de Nicolaaskerk. In het begraafregister staat hij weer vermeld als Matthijs Rutgersz van Wiert.
Op 29 oktober 1647 koopt Matthijs een kamer in de Lange Louwerstraat, waar hij tot zijn overlijden blijft wonen.
In 1647 is Matthijs bierdrager van beroep en in 1661 is hij "craenkint", een werkman die in een kraan loopt voor het
laden en lossen van goederen. Op 14 maart 1657 wordt hij ingeschreven als burger van Utrecht.

Op 17 januari 1643 trouwt een Rutger Claesz van Wiert in het Anthonij Gasthuis in Utrecht met Burchjen van Tusschenbroeck. Beiden woonden in de Jofferenstraat bij de Geertekerk. Bij de doop en begrafenissen van zijn kinderen noemt Rutger zich "van Cnaep". Hij wordt begraven op 16 november 1663. Het is niet bekend of er een familierelatie is tussen deze Rutger en Matthijs. Wel lijkt die relatie waarschijnlijk gezien de namen Rutger en Knaep.

Smolder(s) van Weert

Op 2 januari 1603 trouwt de wolwever Jacob Jacobsz van Wiert in de Geertekerk met Lijsken Matthijs.
Jacob wordt op 12 juli 1606 ingeschreven als burger van Utrecht.
Op 6 mei 1605 koopt hij een kamer in de Springweg.

In dezelfde tijd leeft er in Utrecht een Jan Jacobsz Smolder van Wiert. Hij trouwt op 10 april 1608 in de Jacobikerk te Utrecht als weduwnaar van Trijntje Jans met de weduwe Digna Peters van Wiert en op 16 januari 1614 met Janneken Michiels, weduwe van Jan Petersz, die ook afkomstig was van Weert.
Na het overlijden van Jan omstreeks 1616 hertrouwt zijn weduwe Janneken met Jacob Jansz van Weert, weduwnaar van Lijsbeth Jans.
Jan Jacobsz Smolders van Wiert koopt op 12 februari 1600 een kamer aan de Nieuwegracht bij de Plompentoren.
Mogelijk is deze Jan identiek aan de Jan Jacobsz van Wiert, die in 1573/1574 wordt ingeschreven als burger van Utrecht.
De herkomst en betekenis van de naam Smolder(s) heb ik niet kunnen ontdekken. De familienaam Smolders komt in de 17e eeuw voor in Weert.

Frans Meertensz/Martensz Moffaert van Wiert/Weert

Op 28 juli 1662 wordt een Frans Moffaert in Utrecht met twaalf dragers begraven in de Geertekerk. De aanwezigheid van twaalf dragers wijst op een zekere welstand. Frans woonde in de Lange Louwerstraat en er waren mondige erfgenamen.Van hem zijn geen vrouw en/of kinderen bekend.
De eerste maal dat Frans in de Utrechtse archieven wordt vermeld is op 30 augustus 1624. Op die datum koopt hij een kamer in de Smeesteeg van de kaerdemaker Dirck Jacobsz van Wiert.
In 1625 wordt een Frans Meertensz van Weert ingeschreven als lidmaat van de Nederduits Gereformeerde Kerk in Utrecht. Hij was wolwever en woonde “agter 't Vleeshuijs”. Getuigen bij de inschrijving waren Paulus Gillisz en Aert Jansz.
In 1655, 1657 en 1662 laat Frans bij notaris van Vechten te Utrecht zijn testament opmaken, c.q. wijzigen.
Dankzij deze testamenten weten we dat hij een broer had met de naam Peter Moffert/Moffaert van Wiert en een zuster met de naam Elisabeth Moffert. Elisabet trouwt met Geurt Sas en na zijn overlijden met Maes Bere.
Twee maanden na het overlijden van Frans wordt op 30 september 1662 via een openbare verkoop zijn onroerend goed verkocht. Het betrof een huis in de Smeestraat, twee kameren in de Molensteeg en twee kameren “over de Wal”.
Ook de betekenis van de toenaam Moffaert/Moffert heb ik niet kunnen achterhalen. In 1670 was een Jan van Moffert burgemeester van Weert.

Jan Geurtsz Sas van Wiert

Jan wordt omstreeks 1610 geboren, waarschijnlijk als zoon van Geurt Sas en Elisabeth Moffert.
Hij trouwt op 1 mei 1638 in de Catharijnekerk te Utrecht met Dirckgen Goossens, een jonge vrouw uit Maurik. In het trouwboek staat hij vermeld als Jan Geurtsen , jonggesel van Wiert, wonende aan de Roije Brugge.
Van beroep was Jan brouwersknecht.
Op 24 juni 1636 koopt hij een huis aan de noordzijde van de Smeestraat van de lakenmaker/ wolwever Frans Martensz Moffaert van Wiert (zie hierboven) en op 28 december 1650 koopt hij nog een huis aan de noordzijde van de Smeestraat.
Jan wordt begraven op 2 april 1655 in de Geertkerk; hij liet een vrouw en een onmondige dochter met de naam Elisabeth na.

Peter Crijnen van Weert

De linnenwever Peter Crijnen wordt op 29 september 1593 ingeschreven als burger van Utrecht. Op 8 april 1593 trouwt hij in Utrecht als Peter Crijnen van Wiert met de weduwe Niesken Aerts. Zij was een dochter van de wolwever Hartoch Aertsz. Het echtpaar woonde in de Joffrouwenstraat bij de Geertekerk.
Peter overlijdt voor 1598, want in dat jaar hertrouwt zijn weduwe Niesken met Pauwels Willemsz van Tongerlo. Deze Pauwels was gezien zijn naam afkomstig van Tongerlo, een plaatsje niet ver van Weert, net over de grens met België.
Wellicht dat Peter een zoon was van de wolwever Jan Crijnsen van Wiert, die in 1560 wordt ingeschreven als slijkburger. Ook zijn schoonvader Hartoch Aertsz kwam waarschijnlijk uit Weert of omgeving. Hij wordt ingeschreven als burger van Utrecht op 15 oktober 1586.

Maes Jelisz/Gillisz van Wiert

Maes trouwt op 23 april 1609 in de Catharijnekerk te Utrecht als Maes Gillissen met Sijmontgen Dircks van 't Hoochlant. In het trouwboek staat vermeld, dat hij afkomstig is van Wiert. Later noemen hij en zijn nakomelingen zich ook “van Wiert”.

Op 12 maart 1625 wordt hij ingeschreven als burger van Utrecht. Hij was linnenwever van beroep.
Sijmontgen wordt op 15 januari 1638 begraven.
Maes wordt op 6 november 1648 begraven in de Jacobikerk. Hij was weduwnaar en liet een minderjarige zoon na.
Deze zoon was de passementwerker Peter Maessen van Wiert, die op 5 augustus 1661 met twaalf dragers wordt begraven in de Jacobikerk. Zijn twee zoons leven als “van Wiert” nog in de tweede helft van de 17e eeuw in Utrecht.

David Faesz van Wiert

David wordt op 12 oktober 1581 ingeschreven als slijkburger. Omstreeks die tijd trouwt hij met Jannigje Jans, die op 19 juli 1637 als weduwe in de Jacobikerk wordt begraven. Zij liet een mondige zoon na.
Deze zoon, Faes Davidsz, trouwt op 30 juli 1622 met Stijntgen Wouters, maar overlijdt al in 1625 zonder nakomelingen na te laten.

Gerrit Jansz van Wiert

Gerrit wordt op 6 juli 1607 ingeschreven als nieuwe burger van Utrecht. Hij was linnenwever van beroep en afkomstig van Weert. Op 11 juni 1605 trouwt Gerrit Jansz van Wiert voor de schout en schepenen van Utrecht met Armken, dochter van Meerten Pauwelsz van Valckenburch. Snel na dit huwelijk overlijdt Armken, waarna Gerrit op 19 maart 1608 hertrouwt met Jacobmijntgen, dochter van Jacob van Steelant.
Voor zover bekend liet Gerrit geen kinderen na. Hij wordt op 15 november 1647 begraven in de Jacobikerk te Utrecht.
Ten tijde van zijn overlijden woont hij in de Joffrouwenstraat bij de Wittevrouwenpoort.
Gerrit was aangesloten bij de Doopsgezinde Gemeente van Utrecht. In het najaar van 1647 voelde hij waarschijnlijk zijn einde naderen, gezien de volgende twee notariële actes.
Op 1 oktober 1647 schenkt hij een bedrag van 200 gulden aan de armen van de Mennonistengemeente. De zijdenlakenkoper Daniel Horens accepteert de schenking namens de gemeente.
Op 19 oktober 1647 schenkt hij een weefgetouw met toebehoren aan de linnenwever Willem Leendertsz van Stramproij, die ook in de Joffrouwenstraat woonde. Ook deze Willem was doopsgezind.

Goort/Geurt Simonsz van Wiert en zoon Simon

Geurt wordt op 30 mei 1601 als Goort Simonsz ingeschreven als nieuwe burger van Utrecht. Hij was passementwerker van beroep en afkomstig van Weert.
Op 10 januari 1602 trouwt Geurt in de Catharijnekerk te Utrecht met Fijghen Thomas.
Zijn zoon Simon Geurtsen van Weert trouwt op 17 oktober 1624 in de Geertekerk met Aechten Geurts van
Koninckshoven. Het echtpaar woonde in Utrecht bij de Catharijnepoort.
Simon overlijdt medio november 1636 aan de pest en wordt op 21 november begraven in de Jacobikerk. Zijn weduwe Aechtgen trouwt een paar maanden later met Isaac de Rib.
Simon laat in Utrecht vier kinderen dopen, die allemaal op jonge leeftijd overlijden.

Pauwels Gillisz/Gielisz/Jelisz

Pauwels was wolwever van beroep en wordt omstreeks 1570 geboren in Weert.
Op jonge leeftijd vertrekt hij uit Weert en vestigt hij zich in Utrecht, waar hij op 17 september 1592

in de Jacobikerk trouwt met Marichen Lamberts, die ook afkomstig was uit Weert.
Op 23 mei 1617 koopt Pauwels twee cameren achter 't Vleeshuis, waar hij woont tot zijn overlijden in 1633.
Pauwels overlijdt in april 1633 en wordt op 23 april in de Buurkerk begraven. Marichen overlijdt eind september 1633 en wordt op 3 oktober van dat jaar begraven in de Buurkerk.
Paulus was lidmaat van de Nederduits Gereformeerde Kerk in Utrecht. In 1625 is hij getuige, wanneer de wolwever Frans Meertensz van Weert wordt ingeschreven als lidmaat. Ook Frans woonde in Utrecht achter 't Vleeshuis.
Pauwels had een zoon Jelis, die op 27 september 1629 in de Buurkerk trouwt met Maijchen Jans. Dit echtpaar laat in Utrecht drie kinderen dopen, die alle drie overlijden aan de pest in augustus 1638.

Cornelis Martensz/Meertensz van Wiert

Gezien zijn naam was Cornelis afkomstig van Weert. In Utrecht is hij werkzaam als droogscheerder.
Hij trouwt op 5 mei 1632 voor de Schout en schepenen van Utrecht met Annichgen Stoocksdr.
Op 14 mei 1639 koopt Cornelis een huis oostzijde Springweg van Neeltje Gerrits van Breda, de weduwe van Hartog Aerts.
Op 20 maart 1646 laat Willem Petersz van Wiert bij notaris Ruijsch te Utrecht zijn testament opstellen. Tot zijn erfgenamen benoemt hij Cornelis Martensz van Wiert en de broers Willem en Jan Jansz van Lent.
Op 14 juni 1652 is Cornelis, samen met Lambert Henricksz van Nederweert getuige, wanneer Willem Petersz van Wiert zijn testament herroept.
Cornelis wordt met acht dragers begraven op 27 april 1663 in de Buurkerk te Utrecht. Hij liet een vrouw en een mondige zoon na. Deze zoon, Cornelis Cornelisz van Wiert, was ook droogscheerder van beroep en trouwt op 7 mei 1653 voor de Schout en schepenen van Utrecht met Geertruijt Carels van Bueren. Ook Cornelis had goede banden met het echtpaar Willem Petersz van Wiert en Trijntje Leenderts van Wiert, want op 23 november 1655 benoemt Trijntje hem, samen met Sander Crom, tot haar erfgenaam.
Cornelis overlijdt in oktober 1659 en wordt op 31 oktober van dat jaar begraven in de Geertekerk. Hij liet een vrouw en onmondige kinderen na.
Eén van deze kinderen was Maria Cornelisdr van Wiert, die op 12 november 1676 in Amsterdam trouwt met Jan Hendriksz Smits.

Willem Hubertsz van Wiert

Dankzij de Utrechtse Transporten en Plechten weten wij iets over het leven van Willem.
Willem was van beroep herbergier of waard. De herberg waarin hij zijn beroep uitoefende droeg de naam “de Sleutel” en stond aan de oostzijde van de Oudegracht, op de hoek van de Potterstraat. De herberg wordt ook vermeld als “die blauwe Sluetell” (1583) en “die Sluetel (1587).
Omstreeks 1525 trouwt Willem met Anna, dochter van Jan van der Meijden en Gouda Jacob Jansdr. Anna was eerder getrouwd met Willem Hermansz en had uit dit huwelijk twee zoons.
Na het overlijden van Anna in 1534 hertrouwt Willem met een vrouw waarvan we alleen de voornaam Agniese kennen.
Op 24 september 1534 “begeert Willem Hubertsz schifting op Goude zijn dochter bij Anna Jan van der Meijdendr, sijn wijff”.
In 1547 wordt Willem ingeschreven als burger van Utrecht; hij is dan al “weert in de Sluetel”.
Willem en Agniese laten op 15 maart 1563 hun testament opstellen. Erfgenamen zijn de kinderen Gouda (uit eerste huwelijk), Lambert, Joost, Jan, Anna, Cornelis, Geurtgen, Marichen en Aeltgen.
Willem overlijdt tussen maart 1563 en mei 1569, want op 12 mei 1569 verkoopt Agniese, die dan weduwe is, een huis op de hoek van de Viebrug. Blijkbaar had Willem goede zaken gedaan als

herbergier. Zijn weduwe Agniese blijft niet bepaald onbemiddeld achter. Op 2 augustus 1572 koopt zij de helft van een huis in de Louwerstraat en op 22 juni 1575 verkoopt zij een huis in de Potterstraat. Ook leent zij geld uit in ruil voor een plecht en wel op 9 maart 1571 en 10 april 1571. Op 2 januari 1583 gaat de Sleutel in eigendom over naar de kinderen van de dan innocente (=krankzinnig) Agniese. De kinderen verkopen een week later, op 9 januari, de herberg aan Claes Aelberrtsz en Grietgen Pauwels.
Dochter Goude trouwt omstreeks 1550 met de bontwerker Gijsbert Henricksz en dochter Marichen trouwt voor 1583 met Gerrit Jansz van Vollenhooff.

Hoofdstuk 12
Weertenaren in Amersfoort

Inleiding

Evenals Utrecht kende ook het nabijgelegen Amersfoort in de 15e en 16e eeuw een bloeiende textielnijverheid ; met name de produktie van laken stoffen leverde veel werkgelegenheid. Al in 1438 spant het stadsbestuur zich in om deze lakennijverheid te steunen met privileges. Wie naar Amersfoort kwam met een weefgetouw en een investering van 100 Rijnse guldens verkreeg gratis het burgerschap, vrijstelling van wachtlopen en wekelijks een hoeveelheid accijnsvrij bier. In de 16e eeuw verdringt de lakennijverheid het veel geroemde Amersfoortse bier van zijn eerste plaats in het economisch leven van de stad. Aan het eind van deze eeuw neemt de betekenis van de lakennijverheid echter sterk af.
De lakenproduktie was groot genoeg om naast de plaatselijke markt ook exportmarkten te bedienen. In het jaar 1460 werden op de markt van Bergen op Zoom linnen lakens uit Amersfoort verkocht aan Londense kooplieden. Lakenloodjes uit de Eemstad zijn aangetroffen in Gloucester (Engeland), Kampen, Haarlem en Amsterdam.
De Amersfoortse wollen lakens waren vaak laag geprijsd en werden gemaakt voor het onderste segment van de markt. Deze lakens stonden bekend onder de naam “grove draperie”.
Ook waren er in Amersfoort linnenweverijen. Het voor de vervaardiging van linnen benodigde vlas werd rond de stad geteeld.
De stad kende drie gilden die zich met de produktie van lakense stoffen en linnen bezighielden, t.w. het gilde van de wolwevers, het gilde van de linnenwevers en het gilde van de snijders (kleermakers).
Het gilde van de linnenwevers dateert uit het midden van de 15e eeuw toen het aantal linnenwevers groot genoeg was om ze als aparte beroepsgroep te erkennen. In het jaar 1436 werd vastgelegd dat de linnenwevers bij processies door de stad als laatste ambacht in de stoet mochten aantreden, na de wolwevers en de dragers.
Ook migranten uit Weert en omstreken trokken naar Amersfoort om er te werken in de textielnijverheid. Onderstaand vindt u een overzicht van mijn vondsten in de Amersfoortse archieven.

Het weversgilde

In een acte van 19 november 1565 wordt Jan Jansz van Stramproij vermeld als ouwerman (=deken) van het weversgilde en is hij samen met Willem Petersz van Weert, die busmeester van het gilde was, leningnemer “met consent van de gemeen Gildebroeders”. De leninggever is Jan Cornelisz en het betreft een lening van 50 gulden met een jaarlijkse rente van “drie keijser guldens”.
Op 21 oktober 1566 zijn Jan Jansz van Stramproij als ouwerman en Willem Peters van Weert als busmeester weer leninggever ten behoeve van dit gilde. De leningnemer is Elijs Goertsen en zijn vrouw Hilligen.
Mogelijk is Jan Jansz van Stramproij identiek aan de wever Jan Jansz, die op 25 februari 1535 het burgerrecht van Amersfoort koopt.

Migranten uit Weert

Nieuwe burgers

Jan die Bruijg van Wiert koopt op 16 juli 1526 het burgerrecht.
Joseph Jansz van Wiert wint op 24 oktober 1575 het burgerrecht.

Peter Petersz van Wiert verzoekt op 2 september 1583 het burgerrecht.
Jan Petersz van Wiert verzoekt op 11 december 1593 het burgerrecht.

Huwelijken

Cornelis Mertissen, afkomstig van Weert, trouwt op 11 maart 1593 met Toengen Lambertsdr.
Jan Petersen, afkomstig van Weert, trouwt op 25 november 1596 met Grietgen Alberts, geboren in Amersfoort.
Rutger Jacobsen, jongeman uit Weert, trouwt op 30 augustus 1607 met Meinsgen Willemsdr, jongedame van Amersfoort. Rutger overlijdt voor november 1625, want op 27 november 1625 hertrouwt zijn weduwe in Amersfoort met Guert Guertsen.
Op 12 november 1663 trouwt Matthijs Jacobsz van Wierdt met Rijckjen Dircks.

De huwelijken van Belitgen Lamberts Lens

Belij Lensdr, afkomstig van Wiert, trouwt op 8 juni 1598 met de soldaat Albert van de Burch. Niet snel na dit huwelijk overlijdt Albert, waarna Belij op 21 juli 1603 hertrouwt met Ditmar Coertsen. Ook dit huwelijk was geen lang leven beschoren, want op 13 november 1606 trouwt Belij voor de derde maal (nu als Belitgen Lamberts) met Boldewijn Mouwen.
Belitgen heeft behalve haar drie huwelijken in de Amersfoortse archieven geen sporen nagelaten.

Transportactes

Rutger Rutgersz van Wiert en zijn vrouw Lucie kopen op 18 september 1521 een huis aan de Stadssingel. Rutger overlijdt in 1522.

Joseph van Wiert, wolwever, wordt vermeld in een acte d.d. 3-5-1595. Hij woont dan in de St. Andriesstraat.

Peter Petersz van Wiert en zijn vrouw Evertgen Bernts kopen op 22 november 1611 twee kamers in de Teut van Hendrick Both. Op 19 mei 1636 verkoopt zijn weduwe Evertgen, samen met haar zoon Peter Petersz de twee kamers.
De Teut was een stadswijkje in de nabijheid van de Bloemendalsestraat.

Resoluties

Op 16 augustus 1624 wordt de vrouw van Peter van Wiert aangesteld als vulster van de turftonnen in plaats van Trijn Ros. Waarschijnlijk was dit de bovenvermelde Evertgen Bernts.

Op 16 september 1611 verklaart Jan Petersz van Wiert, burger van Amersfoort, dat hij met succes is behandeld door de chirurgijn meester Joris Florisz.

Sint Aagten Convent

In 1551 wordt Peter Laurentius Symonsz van Wyert aangesteld als priester. In 1560 wordt hij priester van dit Convent. Hij overlijdt op 1 augustus 1603.

Literatuur

Bruit van d' Eem, Geschiedenis van Amersfoort, deel I.
Abraham van Bemmel: Beschrijving der Stad Amersfoort, 1760.
Gerda van Dijk: Van schaap tot schaap, 300 jaar lakennijverheid in Amersfoort (2021).

Hoofdstuk 13
Overzicht Weertenaren in Utrecht, 1525-1650

Inleiding

In onderstaand overzicht vindt u alle Weertenaren, die ik tussen 1525 en 1650 heb gevonden in het archief van Utrecht. Ik heb het overzicht gesplitst in drie delen, t.w. de periode 1525-1550, de periode 1551-1600 en de periode 1601-1650. Bij iedere persoon is in het kort vermeld wat is gevonden.

Periode 1525-1550

Willem Jansz van Weert, wollewever, burger van Utrecht in 1525/1526.

Jan Nyeu van Weert, wordt op 29 juli 1534 door het Hof van Utrecht vanwege landloperij veroordeeld tot geseling en vebanning uit de stad Utrecht.

Dirck Bosch, linnenwever, in 1536 vermeld in het Vreemdelingenregister.

Jan Dircksz, linnenwever, in 1536 vermeld in het Vreemdelingenregister.

Willem Petersz, wollewever, in 1536 vermeld in het Vreemdelingenregister.

Jacob Jansz, linnenwever, in 1536 vermeld in het Vreemdelingenregister.

Gijsbert Jansz, wollewever, in 1536 vermeld in het Vreemdelingenregister.

Claes Jansz, wollewever, in 1536 vermeld in het Vreemdelingenregister.

Frans Hermansz, wollewever, in 1536 vermeld in het Vreemdelingenregister.

Frans Jansz, wollewever, in 1536 vermeld in het Vreemdelingenregister.

Jacob Jansz Heijndricksz, linnenwever, in 1536 vermeld in het Vreemdelingenregister.

Lenaert Jansz, linnenwever, in 1536 vermeld in het Vreemdelingenregister.

Gerrit Heijndricksz, wollewever, in 1543 vermeld in het Vreemdelingenregister.

Frans Danielsz, wollewever, in 1543 vermeld in het Vreemdelingenregister.

Cornelis Foltgersz, wollewever, in 1543 vermeld in het Vreemdelingenregister.

Jacob Korfsz, wever, in 1543 vermeld in het Vreemdelingenregister.

Gerrijt Willemsz, linnenwever, in 1543 vermeld in het Vreemdelingenregister, verkrijgt het burgerrecht in 1551.

Jasper Willemsz, wever, in 1543 vermeld in het Vreemdelingenregister.

Joost Roling (naam moeilijk leesbaar), wever, in 1543 vermeld in het Vreemdelingenregister.

Jan Jansz, wollewever, in 1543 vermeld in het Vreemdelingenregister.

Tijs Lourensz, wollewever, in 1543 vermeld in het Vreemdelingenregister.

Peter Petersz, wollewever, in 1543 vermeld in het Vreemdelingenregister.

Henrick Joostensz, droogscheerder, in 1543 vermeld in het Vreemdelingenregister.

Henrick Petersz, drapenier, in 1543 vermeld in het Vreemdelingenregister. Koopt als Heijnrick Petersz van Wijert op 6 mei 1546 een huis in de Santsteeg. Overlijdt begin1551, gezien de Acte van Afstand van 23 april 1551. Had drie kinderen, t.w. Lijsbeth, Digna en Marijgen.

Dirck Petersz Wolnaers, wever, in 1543 vermeld in het Vreemdelingenregister.

Willem Sijmonsz van Wijert, linnenwever, burger van Utrecht in 1538/1539. In 1534 vermeld in het Vreemdelingenregister. Koopt op 25 mei 1573 een huis aan de oostzijde van de Jacobijnenstraat van Marten Sijmonsz van Wijert en zijn vrouw Anna.

Egbert Sijmonsz van Wiert, kistenmaker, burger van Utrecht in 1537/1538.

Frans Lenaertsz van Wiert, timmerman, burger van Utrecht in 1539/1540.

Frans Cornelisz van Wiert, wollewever, burger van Utrecht op 10 maart 1544.

Peter Jansz van Weert, vulder, burger van Utrecht in 1545/1546.

Willem Hubertsz van Wiert, herbergier, burger van Utrecht in 1547. Zie verder hoofdstuk 11.

Cornelis van Weerd(t),trouwt met Anna, dochter van Steven Buijtendijcks. Acte van Afstand op 18 december 1548.

Meerten/Marten Sijmonsz van Wiert, linnenwever, vermeld in het Vreemdelingenregister 1534-1554, burger van Utrecht op 10 februari 1550. Overlijdt in 1591, Acte van Uitkoop d.d. 6 maart 1591.Trouwt 1e met Haesgen Jeronimus en 2e met Anneken/Anna Gijsberts. Testament op 22-12-1581, vijf kinderen. Verkoopt op 25 mei 1573 een huis Ooostzijde Jacobijnenstraat aan Willem Sijmonsz van Wijert, mogelijk zijn broer.

Gobel Jansz van Wiert, wollewever, slijkburger op St. Peters St. Mertijnsdam, eed afgelegd op 12 mei 1550.

Henrijck Fransz van Wiert, linnenwever, slijkburger in 1550 “om die trap over deser Stads wanthuijs schoon te houden”.

Periode 1551-1600, mannen

Sijmon Jansz van Wiert, ketelboeter, slijkburger “aen die Craen”, eed afgelegd op 1 september 1552.

Dirck Petersz van Wiert, slijkburger “om die lange vogelbanck op de Gansmarkt schoon te houden”, eed afgelegd op 25 augustus 1553.

Laurens Petersz, wollewever, in 1554 vermeld in het Vreemdelingenregister.

Aert Jacobsz, wollewever, in 1554 vermeld in het Vreemdelingenregister.

Thijs Thijsz, wever, in 1554 vermeld in het Vreemdelingenregister.

Jan Willemsz, wever, in 1554 vermeld in het Vreemdelingenregister.

Jan Jacobsz, wever, in 1554 vermeld in het Vreemdelingenregister.

Jan Petersz, wever, in 1554 vermeld in het Vreemdelingenregister.

Jan Aertsz, wever, in 1554 vermeld in het Vreemdelingenregister.

Gerijt Tijsz, wever, in 1554 vermeld in het Vreemdelingenregister.

Lambert Petersz, wever, in 1554 vermeld in het Vreemdelingenregister.

Gelis Dircksz, linnenwever, in 1554 vermeld in het Vreemdelingenregister.

Dirck Jansz van Wiert, wollewever, in 1554 vermeld in het Vreemdelingenregister, aangesteld als slijkburger bij het Duitse Huis in 1559/1560.
Coenraet Laurensz, lijndraaier, in 1554 vermeld in het Vreemdelingenregister.

Frans Lenaertsz, linnenwever, in 1554 vermeld in het Vreemdelingenregister.

Peter Jacobsz, linnenwever, in 1554 vermeld in het Vreemdelingenregister.

Matthijs Lobbensz van Wierdt, wordt op 15 oktober 1555 door het Hof van Utrecht veroordeeld tot de straf “op de kaeck gesteld en gegeseld”. Hij deed voor het Gerecht de Bilt “een quaden eedt”.

Meerten Lambertsz van Wiert, linnenwever, slijkburger “voor die Craen”, eed afgelegd op 29 januari 1556. Wordt in 1562 van ketterij beschuldigd. Waarschijnlijk een zoon van Lambert van Weert

Jan Corsten van Wiert, linnenwever, slijkburger op de Rodenbrug in 1556/1557.

Matthijs van Weert, koopt op 6 november 1557 het huis Spijckerboer in de Nijenstraat. Hij was al bewoner van dit huis.

Faes Matthijsz van Wiert, verleent op 11 juni 1569 een plecht, samen met zijn vrouw Centgen.

Gerrit Jansz Bongaert van Wiert, vermeld in 1560 in Transporten en Plechten.

Gijsbert Jansz van Wiert, slijkburger “om 't Leech Erf voor die Craen”, 1559/1560.

Willem Henricksz van Wiert, linnenwever, slijkburger Hudebrug in 1559/1560.

Jan Acrijnsz van Wiert, wollewever, slijkburger St. Mariekerkhof in 1560.

Jan Lenart Beerntsz van Wiert, wollewever, burger van Utrecht in 1560/1561.

Lambert van Weert, wordt op 22 april 1562 door het Hof van Utrecht verbannen uit de stad Utrecht.

Peter Cornelisz van Wiert, linnenwever, burger van Utrecht in 1564.

Willem Gijsbertsz van Wiert, linnenwever, burger van Utrecht in 1565/1566. In dat jaar lid van het Linnenweversgilde. Koopt op 4 april 1584 een huis in de Koestraat. Zijn dochter Maria trouwt op 17 juli 1591.

Evert Matthijsz van Wiert, linnenwever, burger van Utrecht in 1572.

Jan Jacobsz van Wiert, wollewever, burger van Utrecht in 1573/1574. Trouwt met Gerrichen Jans, testament d.d. 25 april 1587.

Peter Willemsz van Wiert, in 1575 vermeld als ontvanger van een losrente, was geestelijke.

Servaes Matthijz van Wiert, vermeld op 7 februari 1575. Zie verder hoofdstuk 4.

Jan Gerartsz/Govaertsz van Wiert, linnenwever, slijkburger in 1579 en lid van het Linnenweversgilde in 1584.

Frans Lambertsz van Wiert, burger van Utrecht op 21-12-1580 en lid van het Linnenweversgilde in 1588.

Thonis Thonisz van Wiert, linnenwever, lid van het Linnenweversgilde in 1581.

David Faesz van Wiert, linnenwever, slijkburger op 12 oktober 1581. Trouwt met Jannigje Jans, begraven op 19 juni 1637.

Andries Joostensz van Wiert, in 1581 weduwnaar van Elisabeth Henricksdr, Acte van Uitkoop d.d. 25 oktober 1581.

Heijnrick Andriesz van Wiert, zoon van bovenstaande, droogscheerder, trouwt op 7 juli 1599 met Maria van Leuwensdr.

Henrick Rutgersz, wollewever uit Weert, burger op 2 april 1582. Trouwt 1e met Lijntgen Peters, 2e op 29 juni 1606 voor schout en schepenen met Aeltgen, dochter van Peter Schreven en 3e op 8 november 1606 voor schout en schepenen met Margaretha, dochter van Jan Aernoutsz. Koopt op 4 januari 1587 een camer in de Geertesteeg.
Willem Jansz van Weert, wever, lidmaat op 15 april 1582 samen met zijn vrouw Janneken Thomas, woonde in 't Rosendael.

Govert Jansz van Wiert, lidmaat op 8 september 1583 samen met zijn vrouw Maria van Weert.

Matthijs Jansz van Wiert, drapenier/wollewever, burger van Utrecht op 19 september 1584, lid van het Linnenweversgilde in 1585, lidmaat te Utrecht op 1 oktober 1581. Begraven op 14 december 1635 in de Buurkerk.Trouwt 1e met Thijske Jacobs, 2e met Metgen Joosten en 3e op 29 oktober 1620 in de Geertkerk met Lijsbeth Claes. Koopt op 29 april 1585 een huis in de Corte Louwerstraat en op 10 september 1585 een camer in de Springweg.

Thijs Jansz van Wiert, samen met zijn vrouw Trijntgen Jans van Weert lidmaat met Pasen 1584. Woonde in de Molensteeg bij de Springweg.

Jan Jacobsz van Wiert, linnenwever, burger van Utrecht op 20 juli 1585, lid van het Linnenweversgilde in 1585. Trouwt met Elisabeth Dircks. Koopt op 3 april 1588 een camer in de Jofferenstraat.

Matthijs Jacobsz Perrens, lid van het Linnenweversgilde in 1586. Zie hoofdstuk 5.

Philip Matthijsz, afkomstig van Weert, schoenlapper, burger van Utrecht op 14 september 1588. Koopt op 6 maart 1591 een camer in de Nieuwstraat.

Dierck Hendricksz, afkomstig van Weert, wever, burger van Utrecht op 14 september 1588.

Frans Lambertsz, afkomstig van Weert, linnenwever, burger van Utrecht op 21 december 1588, lid van het Linnenweversgilde in 1588.

Peter Vos, afkomstig van Weert, soldaat, trouwt op 3 mei 1590 met Geertgen Philips.

Jan Petersz van Wiert, linnenwever, burger van Utrecht op 12 januari 1594, lid van het Linnenweversgilde in 1594. Trouwt op 20 juni 1591 in de Jacobikerk met Trijntgen Henricks.

Servaes Jacobsz, afkomstig van Weert, trouwt op 10 november 1591 in de Jacobikerk met Heijltjen Henricksz, geboren in Weert en wonende te Leerdam. Zie verder hoofdstuk 9.

Lenaert Gillisz van Soerendonck, afkomstig van Weert, trouwt op 19 december 1591 in de Nicolaaskerk met Neeltjen Everts. Koopt op 2 mei 1600 twee cameren in de Springweg en op 9 november 1603 een camer in de Molensteeg bij de Springweg.

Peter Jansz van Wiert, koopt op 13 april 1592 een camer in het Rosendael.

Pauwels Jelisz/Gillisz, afkomstig van Weert, wollewever, trouwt op 3 september 1592 met Marichgen Lamberts, eveneens afkomstig van Weert, burger van Utrecht op 27 september 1605. Koopt op 23 mei 1617 twee cameren achter 't Vleeshuis.

Merten Ewitsz van Oort, afkomstig van Weert, soldaat, trouwt op 30 april 1592 in de Jacobikerk met Annechen Jans van Antwerpen.

Peter Petersz van Weert, trouwt op 22 oktober 1592 in de Jacobikerk met Metken Peters van Neer.

Goort Rutgersz van Wiert, linnenwever, burger van Utrecht op 7 januari 1592, lid van het Linnenweversgilde in 1591. Trouwt met Magdalena Bongaerts; zij testeren op 17 april 1616. Had drie dochters, t.w. Crijntgen, Jannichgen en Marichgen. Koopt op 13 januari 1607 een camer in de Breestraat. Magdalena wordt als Magdalena Faes van Weert op 19 februari 1624 in Utrecht begraven.

Peter Crijnsz van Wiert, wollewever, burger van Utrecht op 29 september 1593. Woonde aan het Geertekerkhof, trouwt op 8 april 1593 in de Geertekerk met Niesken Aerts.

Willem Hubertsz van Wiert, trouwt 1e met Marichen Hendricks en 2e op 13 mei 1593 in de

Nicolaaskerk met Geertruijt Jans van Wesop.

Jan Gillisz van Weert, trouwt op 28 augustus 1593 in de Geertekerk met Geertke Jans van Doorn.

Jacob Jansz van Weert, trouwt op 16 september 1593 in de Nicolaaskerk met Marichen Joris, woonde bij de Geertekerk.

Laurens Jansz, afkomstig van Weert, wollewever, begraven op 28 mei 1627, trouwt op 19 december 1593 in de Jacobikerk met Lijsbeth Frans. Koopt op 5 mei 1609 twee cameren in 't Rosendael.

Aert Fransz van Wiert, trouwt 1e met Aeltgen Janszdr van Oldenzeel, overleden in 1593 en 2e in 1594 met Catrina Jansdr. Woonde in de Geertestraat. Zijn kinderen zijn Gerrit, Frans, gehuwd met Magdalena N.N. en Jan, gehuwd met Jannigjen Hermans.

Aert Michielsz van Wiert (Nederweert), zie hoofdstuk 8.

Cors Michielsz van Wiert, trouwt op 17 februari 1594 in de Nicolaaskerk met Janneken Wijnold.

Ambrosius Jacobsz van Weert, trouwt 1e met Grietge Sijmons en 2e op 21 juli 1594 in de Jacobikerk met Claesgen Cornelis, burger van Utrecht op 20 augustus 1608. Zie hoofdstuk 9.

Frans Hendricksz van Wiert, trouwt 1e met Lenaertgen Buessen en 2e op 21 april 1594 in de Nicolaaskerk met Mechteld Bartholomeus. Mogelijk een zoon van Hendrick Fransz (zie boven).

Dirck Jacobsz van Weert, kaerdemaker, trouwt op 6 augustus 1594 in de Buurkerk met Emmeken Everaerts van Antwerpen. Verkoopt op 3 juni 1612 een huis in de Springweg.

Cornelis Marcelisz van Weert, trouwt op 13 november 1594 in de Nicolaaskerk met Peterken Jacobs. Woonde in de Springweg.

Jan Lambertsz, afkomstig van Weert, linnenwever, burger van Utrecht op 14 oktober 1594, lid van het Linnenweversgilde in 1594, overleden in 1604. Trouwt op 23 juni 1594 in de Jacobikerk met Antonia Cornelis.

Huijbert Meertensz, afkomstig van Weert, wollewever/drapenier, burger van Utrecht op 29 maart 1595, overleden voor oktober 1608. Trouwt met Geertgen Dircks.

Tomas Petersz, afkomstig van Weert, wollewever, burger van Utrecht op 29 maart 1595.

Jan Jacobsz, afkomstig van Weert, linnenwever, burger van Utrecht op 5 april 1595.

Leenaert Michielsz, afkomstig van Weijrt, trouwt op 15 maart 1595 met Aeltgen Jans. Hij overlijdt voor 1619 want op 19 januari van dat jaar hertrouwt zijn weduwe Aeltgen.

Leenaert Michielsz, afkomstig van Weert, trouwt op 27 april 1595 met Geertgen Jans.

Frans Fransz, afkomstig van Weert, linnenwever, lid van het Linnenweversgilde in 1595. Koopt op 8 mei 1598 een huis in de Hoge Jacobijnenstraat.

Jan Rutgersz van Wiert, trouwt 1e ca 1595 met Joostgen Wijners, 2e op 28 april 1605 met Marijken Aerts en 3e op 9 februari 1636 in de Geertekerk met Maijken Dircks.

Gerrit Reinboutsz/Remmers van Wiert, overlijdt voor april 1605, trouwt 1e voor 1596 met Belichgen van Wassenborch en 2e op 6 mei 1604 in de Jacobikerk met Cijgen/Lucia Hendricksz, weduwe van Willem Petersz. Verleent op 10 februari 1596 een plecht op zijn huis in de Vrouw Juttestraat.

Jan Jacobsz Smolder van Wiert, koopt op 12 februari 1600 een camer aan de Nieuwegracht. Zie hoofdstuk 11.

Willem Hermansz van Weert, trouwt met Anna Gelisdr, testament d.d. 12 maart 1600.

Periode 1551-1600, vrouwen

Maria Heijndricks van Weert, samen met haar man Govert Jansz van Weert lidmaat op 8 september 1583.

Trijntgen Jans van Weert, lidmaat met Pasen 1584, trouwt voor 1584 met Thijs Jansz van Wiert.

Lijsbeth Jans van Weert, in 1584 weduwe, lidmaat op 27 december 1584.

Marichen Lamberts, afkomstig van Weert, trouwt op 3 september 1592 met de Weertenaar Pauwels Jelisz.

Digna Gerrits van Weert, lidmaat met Pasen 1589.

Magdalena Faes van Weert (Bongaerts), begraven op 19 februari 1624, trouwt voor 1590 met Goort Rutgersz van Weert.

Iken Jacobs van Weert, trouwt 1e met Henrick Henricksz en 2e op 25 juli 1591 in de Buurkerk met Anthonis Jansz van Onna.

Maria Willems van Wiert, begraven op 28 oktober 1650, dochter van Willem Gijsbertsz van Wiert, trouwt op 19 juli 1591 in de Geertekerk met Joris Jaspersz van Straesborch.

Heijltjen Henricks, geboren te Weert en in 1591 wonende in Leerdam, trouwt op 10 november 1591 in de Jacobikerk met Servaes Jacobsz. Zie hoofdstuk 7.

Janneken Wijnold, afkomstig van Weert, trouwt op 17 februari 1594 in de Nicolaaskerk met Cors Michiels van Wiert.

Grietgen Cors van Weert, trouwt op 30 juni 1594 in de Jacobikerk met Wessel Michielsz van Munster.

Lijsbeth Jacobs Parrens/Perrens, afkomstig van Weert, trouwt in juli 1595 met Jacob Hendricksz van Snellenberch. Zie hoofdstuk 5.

Elisabeth van Wiert, woont in 1594 met Jan Jansz alias Meeusz in de Jofferenstraat.

Periode 1601-1650, mannen

Peter Tielemansz van Weert, begraven op 24 september 1632, trouwt op 7 september 1600 met

Janneken Laurens.

Goort Simonsz van Wiert, burger van Utrecht op 30 mei 1601. Zie hoofdstuk 11.

Peter Petersz van Wiert, knoopmaker, burger van Utrecht op 6 juni 1601.

Hendrick Reijersz van Wiert, trouwt op 10 maart 1603 met Grietken Hendricks.

Frans Thijsz van Weert, trouwt op 14 augustus 1603 in de Geertekerk met Elsken Hendricks.

Frans Laurensz van Wierd, trouwt 1e met Susanna Peters en 2e op 1 april 1604 in de Nicolaaskerk met Claertgen Jans.

Cornelis Henricksz van Weert, kuiper, burger op 9 februari 1605, trouwt op 5 augustus 1604 in de Jacobikerk met Geertgen Claes, weduwe van Jan Bouwensz.

Jan Gerritsz van Weert, herbergier, burger op 25 mei 1605. Zie hoofdstuk 7.

Jan Hendricksz Mom van Wiert, burger op 27 september 1605. Zie hoofdstuk 11.

Jan Jansz, afkomstig van Weert, trouwt 1e met Lijsgen Peters van Weert en 2e op 29 december 1605 in de Geertekerk met Adriaentgen Hendricks, weduwe van Jan Rochus.

Michiel Jansz, afkomstig van Wierd in Brabant (kan Valkenswaard zijn), trouwt op 2 maart 1606 in de Geertekerk met Geesgen Teunis, weduwe van Bernt van Dulmen.

Jacob Jacobsz Smolders van Wiert, wollewever, burger op 12 juli 1606. Zie hoofdstuk 11.

Anthonius Ze(e)gers van Weert, trouwt op 9 december 1606 in de Geertekerk met Ghijsbertgen Willems. In op 21 juli 1612 als Mr. Anthonius van Weert getuige.

Gerrit Jansz van Wiert, linnenwever, burger op 6 juli 1607. Zie hoofdstuk 11.

Dirck Jansz van Wiert, drapenier, burger op 3 oktober 1607.

Jan Lolle, afkomstig van Weert, wollewever, burger op 3 oktober 1607.

Jan Petersz van Wiert, wollewever, burger op 16 mei 1608.

Willem Cornelisz van Wiert, vermeld in een notariële acte uit 1608, trouwt met Dorothea Croonen.

Jan Florisz van Recklinghuijsen, afkomstig van Weert, schoenmaker, burger op 16 mei 1608.

Maes Gillisz, afkomstig van Weert, trouwt 23 april 1609 in de Catharijnekerk met Sijmontgen Dircks van 't Hoochlant. Zie hoofdstuk 11.

Frans Jansz van Weert, overleden voor september 1609, trouwt met Lucia Reijersdr, testament d.d. 7 september 1609.

Jan Jansz van Weert, trouwt op 22 november 1610 voor schout en schepenen met Susanna Steelant.

Jan Gerritsen van Weert, trouwt 1e op 29 januari 1611 in de Geertekerk met Janneken Claes en 2e op 6 juli 1617 in de Geertekerk met Maijken Jans.

Willem Simonsz van Wiert,begraven op 11 juli 1653, trouwt op 19 juli 1612 in de Catharijnekerk met Gerritgen Adriaens, begraven op 4 oktober 1652.

Frans Jacobsz, vermeld in een notariële acte uit 1612. Zie hoofdstuk 4.

Aert Jansz van Wiert, linnenwever, lid van het linnenweversgilde in 1613.

Jan Jacobsz Cammer, afkomstig van Weert, trouwt op 11 december 1613 voor schout en schepenen met Judith Chartier.

Pieter Jansz, afkomstig van Weert, trouwt op 17 oktober 1613 in de Jacobikerk met Geertien Willems, woonde achter 't Wijstraat.

Steven Jacobsz, afkomstig van Weert, trouwt 1e op 12 december 1613 in de Jacobikerk met Maritgen Mercelis, jongedame van Weert en 2e op 1 januari 1623 in de Geertekerk met Heijltgen Jans, afkomstig van Weert. Beiden woonden in 't Rosendael.

Jacob Pietersz Deckers, afkomstig van Weert, trouwt op 8 maart 1614 in de Geertekerk met Marijtgen Jacobs, jongedame van Weert, woonde op 't Geertekerkhof. Jacob wordt begraven op 8 augustus 1636 in de Nicolaaskerk en Marijtgen op 21 november 1642 in de Geertekerk. Er waren vier kinderen.

Gerrit Petersz van Wiert, wordt op 15 januari 1614 door het Hof van Utrecht samen met Thomas Jansz veroordeeld vanwege diefstal tot ophanging. Het is niet bekend of en wanneer dit vonnis is uitgevoerd.

Jacob Dircksz van Weert, ondertrouwt op 16 april 1615 Aeltje van Egberinckhoven.

Hendrick Jansz, afkomstig van Weert, trouwt op 31 december 1615 in de Geertekerk met Tijsje Pieters, afkomstig van Roij (=Stramproij).

Jan Philipsz, afkomstig van Weert, trouwt op 7 april 1616 in de Buurkerk met Neeltje Eersten van Roijen, woonde in 't Corte Rosendael.

Michiel Tijssen, trouwt op 24 november 1616 in de Jacobikerk met Marijtien Gillis, beiden afkomstig van Weert.

Jacob Jansz van Weert, trouwt 1e met Lijsbeth Jans en 2e op 16 december 1617 in de Geertekerk met Janneke Michiels, weduwe van Jan Jacobs.

Henrick Severijnse van Weert, trouwt op 17 januari 1619 in de Geertekerk met Marrichgen

Jacobs, weduwe van Frans Jacobsz. Woonde in de Groot Eliesteeg.

Thijs Rutgersz Knaep van Wiert, zie hoofdstuk 11.
Gerrit Driessen, afkomstig van Weert, trouwt op 18 juli 1619 in de Nicolaaskerk met Lijsbeth Tonissen. Hij overlijdt voor 1635 want op 1 februari 1635 hertrouwt zijn weduwe.

Simon Jansz, afkomstig van Weert, trouwt op 5 september 1619 in de Geertkerk met Lijntgen Gerrits.

Aert Robbertsen, geboren te Weert en wonende te Jutphaas, trouwt op 16-9-1619 in de Geertkerk met Susanna Jans van Antwerpen.

Willem Petersen, afkomstig van Weert, begraven op 23 juli 1644 in de Buurkerk, trouwt 27 februari 1620 in de Buurkerk met Marij Jacobs.

Jan Petersz van Wiert, trouwt 1e op 24 april 1621 in de Geertekerk met Janneken Severijns, afkomstig van Weert en 2e op 7 november 1624 in de Geertekerk met Maeijken Meertens, afkomstig van Weert. Woonde in 't Corte Rosendael. Huwelijkse voorwaarden d.d. 7 november 1624 notaris Verduijn. Testament d.d. 28 december 1633.

Jan Jansz, afkomstig van Weert, trouwt op 25 augustus 1622 in de Geertekerk met Lijsbeth Lenaerts. Beiden woonden in 't Rosendael.

Frans Henricksz, afkomstig van Weert, trouwt op 21 april 1623 in de Geertekerk met Barbetien Alberts. Woonde in de Gortsteeg.

Hans/Jans Vrackers, afkomstig van Weert, schoenmaker, lidmaat in 1623, begraven op 18 januari 1630, trouwt met Grietgen, die op 14 december 1629 wordt begraven. Beiden overleden aan de pest. In 1626 en 1629 overlijden twee kinderen aan de pest.

Sijmon Geurtsen, afkomstig van Weert, trouwt op 17 oktober 1624 in de Geertekerk met Itgen Geurts. Woonde bij de Catharijnepoort.

Matthijs Matthijsz van Wiert, op 29 september 1625 vermeld in het Bedelingsregister.

Maerten Geurtsen van Weert, lidmaat op 21 december 1626 (getuige was Frans Martensz van Wiert), woonde in de Hamburgerstraat.

Thijs Jansen van Weert, trouwt 1e met Annichgen Jacobs van Roijen, begraven op 20 maart 1626 en 2e op 17 oktober 1626 in de Geertekerk met Annichje Jans. Zie hoofdstuk 9.

Hendrick Fransz, afkomstig van Weert, hoedenmaker, trouwt 1e op 22 januari 1628 in de Geertekerk met Teuntjen Hendricks en 2e op 2 januari 1649 met Grietgen Adriaens. Zie hoofdstuk 9.

Jan Fransz van Lijmeliijck, afkomstig van Weert, trouwt op 22 juli 1628 in de Geertekerk met de weduwe Aeltjen Henderijcks. Woonde in de Lange Smeesteeg.

Jacob Petersen, afkomstig van Weert, begraven op 22 februari 1641, trouwt op 11 september 1631 in de Jacobikerk met Hester Jans. Woonde in de Lange Smeesteeg.

Cornelis Martensz van Wiert, begraven op 27 april 1663, trouwt op 5 mei 1632 voor schout en schepenen van Utrecht met Annichgen Stoockdr.

Tobias Fransz van Wiert, trouwt op 24 november 1632 voor schout en schepenen van Utrecht met Weijntje Eersten de Vroome. Zie hoofdstuk 9.

Matthijs Hoorens van Weert, trouwt op 11 mei 1633 voor schout en schepenen van Utrecht met Aeltje van Hoocherbrugge.

Willem Abrahamsz van Wiert, burger op 9 april 1633, lid van het Linnenweversgilde in 1633, begraven op 17 september 1655, trouwt op 5 februari 1633 in de Geertekerk met Beeltjen/Neeltjen Jans. Beiden woonden in 't Rosendael

Philips Fransz, afkomstig van Weert, hoedenmaker, trouwt op 6 augustus 1634 in de Jacobikerk met Sara Hermans. Zie hoofdstuk 9.

Jan Andriesz, afkomstig van Weert, soldaat, trouwt op 12 april 1635 in de Geertekerk met Annigje Willems. Zie hoofdstuk 8.

Gijsbert Glaude van Wiert, soldaat, schoenmaker, burger op 27 maart 1647, trouwt 1e op 6 juni 1636 in de Geertekerk met Heijltje Jacobs, 2e op 21 september 1662 met Trijntje van der Helm en 3e op 9 september 1673 met Anna Catharina Storck.

Willem Petersz, afkomstig van Weert, trouwt 1e met Beligje Jans en 2e op 28 januari 1637 voor schout en schepenen van Utrecht met Trijntgen Leonards van Wiert. Zie hoofdstuk 11.

Peter Maessen van Wiert, passementwerker, trouwt op 4 juni 1637 in de Jacobikerk met Aeltje Franssen. Beiden woonden in de Santstraat. Zie ook hoofdstuk 5 (Momboirkamer).

Jan Geurtsen Sas van Wiert, afkomstig van Weert, brouwersknecht, trouwt op 1 mei 1638 met Dirckgen Goosens. Zie hoofdstuk 11.

Jan Paeschen, afkomstig van Weert, trouwt op 2 september 1638 in de Geertekerk met de weduwe Helena Jans. Beiden woonden in de Jofferenstraat.

Frans Ma(e)rtensz van Weert, soldaat, trouwt op 12 februari 1639 in de Catharijnekerk met Lijsbeth Willems.

Mattheus Geurtsz van Wiert, burger op 28 februari 1640.

Rutger Hendricksz van Weert, trouwt 1e op 27 juni 1641 in de Geertekerk met Mechteld van Hensbroeck, begraven op 8 april 1644 en 2e op 25 januari 1645 voor schout en schepenen van Utrecht met Jennichgen van Blommeweert. Mogelijk een zoon van Rutger Henricksz (zie boven).

Merten Jansz van Weert, lidmaat op 30 december 1641, woonde achter 't Wijstraat.

Rutger Claesz van Wiert, trouwt op 17 januari 1643 in het Anthony Gasthuis met Burchje van Tusschenbroeck. Beiden woonden in de Jofferenstraat.

Peter Jansz van Weert, soldaat, trouwt op 9 februari 1645 in de Geertekerk met Annichgen Claes.

Henrick Fransz van Wiert, trouwt op 20 januari 1649 voor schout en schepenen van Utrecht met Grietgen Adriaens.

Jan Stoffelsz van Wiert, begraven op 5 januari 1657, trouwt op 7 juli 1649 voor schout en schepenen van Utrecht met Maeijghen van Oijen, begraven op 22 november 1652.

Periode 1601-1650, vrouwen

Lijsken Lamberts van Weerdt, trouwt op 20 februari 1603 in de Geertekerk met David Jones, soldaat uit Schotland.

Geertken Michiels, afkomstig van Weert, trouwt op 28 augustus 1603 in de Nicolaaskerk met Beernt Jansz van Warendorp, woonde in 't Rosendael. Zie hoofdstuk 7.

Lijntgen Jans van Wiert, trouwt 1e met Bartholomeus Gorisz en 2e op 11 oktober 1603 met Jan Petersz van Santen.

Mariken Aerts, afkomstig van Weert, trouwt op 28 april 1605 met Jan Rutgersz, weduwnaar van Joostgen Wijners.

Lijsgen Peters van Weert, trouwt voor 1605 met Jan Jansz, afkomstig van Weert.

Trijntgen Simons, afkomstig van Weert, trouwt op 28 november 1606 in de Geertekerk met Jacob Aerts.

Mariken Peters, afkomstig van Weert, trouwt op 15 februari 1607 in de Geertekerk met Agnus Ros, soldaat. Mariken
woonde op 't Geertekerkhof
Elisabeth Jans van Wiert, trouwt met Rochus Elias, overlijdt voor 1608, testament d.d. 13 augustus 1607.

Mariken Jans van Wierd, overlijdt voor november 1611, trouwt op 13 oktober 1607 in de Geertekerk met Marcus Mattheusz. Mariken woonde op 't Oude Kerckhof.

Digna Peters van Weert, trouwt 1e met Adriaen Gauwen en 2e op 10 april 1608 in de Jacobikerk met Jan Jacobsz Smolder van Wiert. Zie hoofdstuk 11.

Lijsgen Jacobs, afkomstig van Weert, trouwt op 3 maart 1608 in de Geertekerk met Robert Bestom, soldaat.

Hester Geurts van Weert, geboren in Utrecht en begraven op 8 juni 1652 in de Nicolaaskerk, trouwt 1e met Jan Hesselma en 2e op 6 april 1608 met Sander Jansz Crom.

Anneken Adriaens, afkomstig van Weert, trouwt op 28 augustus 1608 in de Geertekerk met Augustijn Goudingh. Anneken woonde in de Groot Eligenstraat.

Jannegen Jans, afkomstig van Weert, trouwt op 26 december 1608 in de Geertekerk met Jan Willemsz. Jannegen woonde in de Groot Eligenstraat.

Marigen Rutten, afkomstig van Weert, trouwt op 8 januari 1609 in de Geertekerk met Dirck Lambertsz.

Jannigje Cornelis van Wiert, trouwt met de zakkendrager Beernt Jansz van Nottelen, testament in 1610.

Marichgen Hendricks, afkomstig van Weert, trouwt op 23 oktober 1610 in de Geertekerk met Daniel Machi, soldaat.
Marichen woonde in de Ballenmakersstraat.

Jannetgen Cornelis, afkomstig van Weert, trouwt op 4 november 1610 in de Jacobikerk met Berent Jansz. Jannetgen woonde in de Geertestraat.

Geurtgen Jans, afkomstig van Weert, trouwt op 26 maart 1611 in de Jacobikerk met David de Ridder. Geurtgen woonde bij de Catharijnepoort.

Geertgen Cornelis, afkomstig van Weert, trouwt op 20 september 1612 in de Geertekerk met Gijsbrecht Theunisz. Geertgen woonde in de Corte Smeesteeg.

Pietertgen Jans, afkomstig van Weert, trouwt op 7 maart 1613 in de Geertekerk met de weduwnaar Jacob Claesz. Pietertgen woonde in 't Rosendael.

Maritgen Mercelis, afkomstig van Weert, trouwt op 12 december 1612 in de Jacobikerk met Steven Jacobsz, jongeman van Weert. Beiden woonde in 't Rosendael.

Janneken Michiels, afkomstig van Weert, trouwt 1e met Jan Petersz, 2e op 16 januari 1614 in de Jacobikerk met Jan Jacobsz, weduwnaar van Weert en 3e op 16 december 1617 in de Geertekerk met Jacob Jansz van Weert.

Marijtgen Jacobs, trouwt op 8 maart 1614 in de Geertekerk met Jacob Pietersz Deckers, beiden afkomstig van Weert en wonende op 't Geertekerkhof. Marijtgen wordt begraven op 21 november 1642 in de Geertekerk.

Trijn Hendricks van Weert, trouwt op 1 mei 1614 met de weduwnaar Jan Jansz van den Bosch. Zij woonde bij 't
Geertekerkhof.

Beatrix Knepgens, afkomstig van Weert, trouwt op 10 januari 1615 in de Geertekerk met Crijn Jansen. Beiden woonden achter 't Weijstraat.

Grietgen Ackermans, afkomstig van Weertr, trouwt op 14 januari 1616 in de Geertekerk met Michiel Jacobsz, afkomstig uit de Kempen. Beiden woonde in de Jofferenstraat.

Emmichgen Bartman van Wiert , trouwt op 7 september 1616 voor schout en schepenen met Gangloff Gangloffsz.

Marijtien Gielis, trouwt op 24 november 1616 in de Jacobikerk met Michiel Tijssen. Beiden afkomstig van Weert.

IJtien Jans, afkomstig van Weert, trouwt op 30 november 1617 in de Geertekerk met Aelbert Lambertsz. IJtien woonde op het Geertekerkhof.

Anneke Pieters, afkomstig van Weertr trouwt op 11 januari 1618 in de Geertekerk met Claes Baltes. Anneke woonde op het Geertekerkhof.

Grietgen Joosten, begraven op 27 februari 1660, trouwt op 12 april 1618 met de Henrick Jansz, weduwnaar van Tijsgen Pieters. Beiden afkomstig van Weert.

Jannighen Jacobs van Wiert, woont in 1621 met Michiel Jansz van Homberg in de Geertesteeg in het huijs Cleijn Koeckenberch. Jannichgen wordt begraven op 7 januari 1633 in de Geertekerk.

Janneken Severijns, afkomstig van Weert, trouwt op 24 april 1621 in de Geertekerk met Jan Petersen, afkomstig van Weert.

Grietien Jans, afkomstig van Weert, trouwt op 30 september 1621 met Jan Jansen. Zij woonde in 't Rosendael.

Heijltgen Jans, trouwt op 8 januari 1622 in de Geertekerk met Steven Jacobsz, beiden afkomstig van Weert en wonende in 't Rosendael.

Trijntgen Meertens, afkomstig van Weert, trouwt op 12 februari 1622 in de Geertekerk met Jacob Bollaert. Trijntgen woonde bij het Nicolaaskerkhof.

Lijsbeth Lenaerts, afkomstig van Weert, trouwt op 25 augustus 1622 met Jan Jansen, afkomstig van Weert.

Mariken Jans, afkomstig van Weert, wonende in het Lange Rosendael, trouwt op 1-1-1623 met Jan Cornelis, soldaat.

Petertgen Jans, afkomstig van Weert, trouwt op 31 augustus 1623 in de Geertekerk met Paschier Denijs, jongeman uit Limburg. Zij was een dochter van Jan Rutgersz van Wiert. Petertgen woonde bij de Geertekerk.

Maeijken Meertens van Wiert, trouwt op 7 november 1624 in de Geertekerk met Jan Petersz van

Wiert. Maeijken woonde in de Lange Smeestraat.

Grietgen Goorts van Wiert, trouwt met Jan Aertsz van Maestricht, wordt vermeld in 1624 in het bedelingsregister van de Diaconie.

Geertjen Jans, afkomstig van Weert, trouwt op 26 juni 1625 in de Geertekerk met de weduwnaar Salomon Sijmonsz.

Grietjen Claes, afkomstig van Weert, trouwt op 28 augustus 1625 in de Geertekerk met Peter Evertsz, soldaat. Zij woonde in het Zwaanssteegje.

Marijchen Peters, afkomstig van Weert, trouwt op 19 februari 1626 in de Geertekerk met Martin Borckmann, soldaat. Zij woonde achter 't Wijstraat.

Merijken Jans, afkomstig van Weert, trouwt op 24 december 1626 in de Geertekerk met Gerrit Willems, soldaat. Zij woonde op 't Geertekerkhof.

Machieltje Leenderts, afkomstig van Weert, trouwt op 14 mei 1627 in de Geertekerk met Willem Mach, soldaat. Zij woonde in 't Lange Rosendael.

Haesgen Jacobs, trouwt met Matthijs Jansz van Nieuwenhuijsen, het echtpaar testeert op 12 januari 1627.

Jannighje Jacobs, afkomstig van Weert, trouwt op 13 januari 1628 in de Geertekerk met Jan Pietersz, soldaat. Zij woonde in 't Lange Rosendael.

Trijnken Jacobs, afkomstig van Weert, trouwt op 24 februari 1628 in de Geertekerk met Jacob Jansen. Zij woonde in de Groot Elisteeg.

Merriken Lamberts, afkomstig van Weert, trouwt op 29 april 1628 in de Geertekerk met Jacques Malitorne, soldaat. Zij woonde achter 't Wijstraat.

Walburch Jans, afkomstig van Weert, trouwt op 16 november 1628 in de Geertekerk met Geurt Jansz van Suchtelen. Zij woonde achter 't Wijstraat.

Aeltgen Aerts van Wiert, trouwt op 23 november 1628 in de Geertekerk met Peter Jansz, soldaat. Zij woonde in de Lange Smeestraat.

Trijntje Thijssen, afkomstig van Weert, attestatie afgeven op 13 oktober 1629 om in het leger te trouwen met de soldaat Jan Rokott. Zij woonde in 't Lange Rosendael.

Aeltgien Jans, afkomstig van Weert, trouwt op 19 augustus 1631 in de Geertekerk met Jacob Hendricksz Moren.

Lijsbeth Petersen, afkomstig van Weert, trouwt op 18 maart 1632 te Utrecht/Wijk bij Duurstede met Jan Simonsz, soldaat. Zij woonde in de Berchstraat.

Trijntgen Leenderts, afkomstig van Weert, trouwt op 22 oktober 1633 in de Geertekerk met Mattheus Erasmus. Zij woonde in 't Corte Rosendael.

Emmichje Leenderts van Wiert, begraven op 11 april 1636 in de Geertekerk (mondige kinderen), trouwt met Jan Mijers.

Marijken Philips, afkomstig van Weert, trouwt op 29 december 1633 in de Jacobikerk met de weduwnaar Hendrick Jacobsz. Zij woonde buiten de Tolsteegpoort.

Jannigje Jans van Wiert, begraven op 4 augustus 1634 in de Jacobikerk. Zij woonde in de Ballenmakersstraat en liet een mondige zuster na.

Marichgen van Wiert, begraven op 8 augustus 1636. Trouwt met Jacob Moni.

Maagje Leenderts, afkomstig van Weert, trouwt op 8 mei 1636 in de Geertekerk met de soldaat Peter Hermansz. Zij woonde in het Nicolaassteegje.

Catharina Lenards Luijten, verleent op 2 november 1636 procuratie aan Rijsse Bloockes te Wiert om goederen te aanvaarden haar toegekomen na het overlijden van haar broer Jacob Luijten

Catelijn Peters, afkomstig van Weert, attestatie om te trouwen in het leger met Marcus Leendertsz op 15 augustus 1636. Zij woonde in de Jofferenstraat.

Trijntgen Leonards van Wiert, trouwt op 28 januari 1637 voor schout en schepenen met Willem Petersen. Zie hoofdstuk 11.

Jannetgen Lamberts, afkomstig van Weert, trouwt op 18 februari 1638 in de Geertekerk met de soldaat Jacob Schreuder. Zij woonde aan het Geertekerkhof.

Jannigje Gerrits, afkomstig van Weert, trouwt op 11 maart 1638 in de Geertekerk met de soldaat Peter Jansen.

Mari Peters, “uijt Wiers in 't Lant van Limburg”, trouwt op 11 augustus 1639 in de Franse kerk met Reinier Schartie.

Belijchien Jacobs, afkomstig van Weert, trouwt op 28 april 1640 in de Catharijnekerk met Hendrick Petersen.

Willemtje Jans, afkomstig van Weert, trouwt op 26 april 1641 in de Geertekerk met Gerrit Gerritsen. Zij woonde in het Molensteegje bij de Springweg.

Janneken Gerrits, afkomstig van Weert, trouwt op 23 augustus 1641 in de Geertekerk met Laurens Cornelissen. Beiden woonden in het Nicolaassteegje. Zie hoofdstuk 5.

Grietgen Jans van Wiert, begraven op 29 september 1645 in de Geertekerk, trouwt met Philips Robbertsz.

Aeltgen Willems van Wiert, trouwt op 6 april 1647 in het Anthony Gasthuis met Benedict Jansz van Roij. Beiden woonden “op 't Swarte water”. Zij wordt begraven op 4 maart 1650 in de Jacobikerk.

Bijlage 1 Migranten uit Stramproij in Utrecht

Henrick Henricksz, Vreemdelingenregister 1554.

Peter Jansz van Stramproij, cremer. Vreemdelingenregister 1554, slijkburger 1565.

Lenart Jansz Becker/Backer, broer van bovengenoemde.

Antonis Meeus (van Kempen), linnenwever, burger op 20 juli 1585.

Emmickje Mathijsdr van Stramproij, trouwt ca 1590 te Utrecht met de drukker Salomon Aertsz de Roij.

Trijn Willems van Santroijen trouwt op 26 september 1591 met Aert Jansz van Duren.

Henrickje Hendricks, geboren in Stramproij, trouwt op 21 januari 1593 met Herman Egbertsz van Vreen.

Jacob Jan Jacobsz van Stramproij, bakker, burger op 15 november 1599, trouwt op 12 januari 1599 voor schout en schepenen met Grietgen Henricks van de Vecht.

Lijntgen Jansdr van Stramproij, trouwt op 19 juli 1601 in de Geertekerk met Marten Petersz.

Henrick Mathijsz van Stramproij, leeft in Utrecht in de periode 1600-1630.

Catharina Hendricksdr van Stramproij, trouwt 1e met Jan Meeus, linnenwever uit de Kempen en 2e op 2 november 1609 in de Domkerk met Oecke Onnes. Zij overlijdt kinderloos;uit haar testamenten blijkt dat zij vele kontakten onderhield met migranten uit Weert en omstreken en dat zij onroerend goed in Weert bezat.

Peter Willemsz Parrens, geboren in Stramproij, trouwt 27 juni 1613 in de Buurkerk met Grietje Gijsberts.

Tijsje Peters, afkomstig van Stramproij, trouwt op 31 december 1615 in de Geertekerk met Heijndrick Jansz, afkomstig van Weert.

Geurt Mathijssen en Anneken Peters trouwen op 20 juli 1619, beiden geboren in Stramproij.

Jacob Jansz van Stramproij, trouwt ca 1625/1630 met Maegje Ariens.

Lenert Lenertsz van Stramproij, als jongeman begraven op 20 november 1626.

Lijsbeth Jans, geboren in Stramproij, trouwt op 15 april 1627 in de Geertekerk met Aert Willemsz.

Geurt Jansz van Stramproij, verver, burger op 27 maart 1647, trouwt op 7 november 1630 in de Geertekerk met Trijntje Maertens de Wit.

Willem Lenaertsz van Stramproij, burger op 21 maart 1657, trouwt op 28 april 1632 voor schout en schepenen met Trijntje Hendricksdr van Dorschfeld.

Laurens Jansz van Stramproij, soldaat, trouwt op 16 februari 1634 in de Geertekerk met Elsjen Jans.

Trijn Jans, geboren in Stramproij, weduwe, trouwt op 23 mei 1641 met Robbert Adamsen, soldaat.

Mathijs Gerritsz van Stramproij, caffawerker, trouwt op 10 juni 1644 in de Jacobikerk met Josina Sijbrants.

Jacomijntje Peters, geboren in Stramproij, trouwt op 3 mei 1646 in de Jacobikerk met Lenert Hendrijcksen van Door, mogelijk afkomstig van Weert.

Jan Jacobsz van Stramproij, soldaat, trouwt op 29 november 1646 in de Buurkerk met Marguerite Jans.

Johannes Mathijsz van Stramproij, linnenwerker, zoon van Mathijs Stevensz en Jannichje Smit, trouwt op 18 december 1652 voor schout en schepenen met Annighje Stevens van Zijl.

Bijlage 2 Migranten uit de Kempen in Utrecht

Burgerboek tot 1650

1424	Rogier van Kempen
1525/1526	Dirck Hendricksz van Kempen, houtzager
1562	Henrick Gerritsz van Kempen, slijkburger op de trap in de Snippevlucht.
1571	Peter Jansz van Kempen
1572/1573	Jacob Sebastiaensz van Kempen, linnenwever.
1572/1573	Bartholomeus Petersz van Kempen
1573	Dirck van Kempen, schoenmaker
1576	Jacob Coenraetsz van Kempen, slijkburgers
1579	Jan Gerritsz van Kempen, linnenwever, slijkburger op de Viebrug
6-1-1582	Jan Jansz, linnenwever, afkomstig uit de Kempen
26-4-1582	Geurt Petersz, afkomstig uit de Kempen
5-1-1583	Matthijs Jansz, linnenwever, afkomstig uit de Kempen
20-7-1585	Antonis Meeusz van Kempen, linnenwever
20-7-1585	Jan Jacobsz, linnenwever, afkomstig uit de Kempen
6-1-1587	Gerrit Jansz, linnenwever, afkomstig uit de Kempen
28-6-1589	Jan Meeus, linnenwever, afkomstig uit de Kempen
26-4-1590	Jan Henricksz van Kempen, linnenwever
20-7-1594	Peter Jansz van Kempen
2-2-1598	Peter Jacobsz van Kempen, linnenwever
15-5-1602	Henrick Leuven, linnenwever, afkomstig uit de Kempen
15-5-1602	Peter Coenraetsz/Coenen van Kempen
28-9-1610	Jan Jansz van Kempen, tijckwerker
11-12-1613	Coenraet Petersz van Kempen, linnenwever
4-6-1617	Jan Henricksz van Kempen, schilder
6-8-1625	Oth Gerritsz van Kempen, kleermaker
7-7-1632	Peter Jansz van Kempen
20-3-1647	Peter Henricksz van Kempen
20-3-1647	Lambert Henricksz van Kempen
27-3-1647	Coenraet Martensz van Kempen, linnenwever
3-4-1647	Henrick Henricksz, afkomstig uit de Kempen.

Huwelijken tot 1650

ca 1590	Ivo Fransz van Kempen, zijdelakenkoper en Aeltgen Jans van Kempen
24-1-1591	Hillechen Laurens van Kempen en Henrick Jansz van Santen
14-2-1591	Henrick Petersz, jm van Kempen en Neeltje Elberts van Breukelen
11-1-1592	Jan Hermansz van Kempen (soldaat) en Dinghen Willems
12-4-1594	Peter Jansz van Kempen en Anna, dochter van Peter Jacobsz
9-6-1594	Peter Jacobsz van Kempen en Aeltgen Jans
14-5-1601	Hendrick Leeuwen van Kempen en Teuntgen Jans
12-5-1603	Reijnier Jansz van Kempen en Neeltgen Jansdr
5-3-1605	Jan van Kempen (soldaat) en Cijgen Willems
1-1-1620	Jan Jansz van Kempen en Trijn van Dickerdam
11-6-1620	Coenraet Petersz van Kempen en Geertgen Beerntsdt van Versevelt
11-3-1623	Reijnert van Kempen (korporaal) en Jacobgen Corssen
19-8-1623	Isaack Clincker, afkomstig uit de Kempen en Geertje van den Berch
19-9-1623	Peter Jansz, afkomstig uit de Kempen en Petertje Peters
21-2-1626	Jacob Pauwelsz van Kempen en Deliaentje Berentsen

9-5-1626	Catharina Pieters van Kempen en Herman Woutersz van Santen
1-7-1626	Coenraet Mertensz van Kempen (soldaat) en Neeltgen Henricks
17-6-1629	Peter Jacobsz van Kempen en Jannichgen Cornelis van Schuijlenborch
29-4-1630	Pauwels Petersz van Kempen en Annichen Stevens
27-9-1634	Grietgen Krijnen van Kempen en Andries van Reijsz
1-2-1635	Beliken Peters van Kempen en Jacob Joosten
24-4-1636	Michiel van Kempen (soldaat) en Marijchje Claessen
16-4-1637	Geurt Willemsz van Kempen (soldaat) en Annigje Jans
29-5-1637	Cuneertje Peters van Kempen en Heijndrick Jacobs
22-10-1637	Jacob Jacobsz van Kempen en Annigje Teunis
22-4-1638	Peter van Kempen (soldaat) en Anneken Goverts
22-1-1639	Janneke Peters van Kempen en Willem van Gorchum
31-10-1640	Jacob Willemsz van Kempen en Wijchen Hiddevistoing
10-5-1642	Hermen Jansz, afkomstig uit de Kempen en Willemtje Huijberts
27-11-1642	Jacob Petersz van Kempen (soldaat) en Grietjen Gerrits
28-11-1643	Peter van Kempen, weduwnaar van Annichgen Goverts en Margriet Bruels
29-12-1644	Bernt Coenraetsz van Kempen en Aagje Willems van Voorst
8-2-1646	Peter Hendricksz, afkomstig uit de Kempen en Annichje Claes
19-9-1647	Jacob Petersz van Kempen en Neeltje Versteech
8-7-1648	Herman Steger van Kempen en Mechtelt van IJsendoorn
5-5-1649	Grietgen Jans van Kempen en Henrick Jansz van Lin